

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

**SPORTİF GÜVENİN BELİRLEYİCİSİ OLARAK
GÜDÜLENME VE BAŞARI ALGISI: ÇOCUK
TAEKWONDO SPORCULARI ÜZERİNDE BİR
ÇALIŞMA**

Yüksek Lisans Tezi

Elif SOYTÜRK AKIN

Sporda Psiko Sosyal Alanlar Anabilim Dalı

İzmir

2019

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

**SPORTİF GÜVENİN BELİRLEYİCİSİ OLARAK,
GÜDÜLENME VE BAŞARI ALGISI: ÇOCUK
TAEKWONDO SPORCULARI ÜZERİNDE BİR
ÇALIŞMA**

Yüksek Lisans Tezi

Elif SOYTÜRK AKIN

Danışman
Doç.Dr. F.Zişan KAZAK

Sporda Psiko Sosyal Alanlar Anabilim Dalı

İzmir
2019

Değerlendirme Kurulu Üyeleri :

Adı Soyadı :

Başkan(Danışman) :DOÇ.DR.FERİDE ZİŞAN KAZAK

Üye / İmza :DOÇ.DR.MELİH BALYAN

Üye / İmza :PROF.DR.ERKUT KONTER

Üye / İmza :

Üye / İmza :

Tezin Kabul Edildiği Tarih :29.08.2019

Önsöz

Spor hayatıma 8 yaşındayken başladım. Seçtiğim spor dalı olan Taekwondo'da birçok Dünya ve Avrupa dereceleri elde ettim. Tüm bu başarılarından sonra Taekwondo yapan ve geleceğimizin mimarı olan çocuklar üzerinde spora özgü bir akademik çalışma isteğiyle yola çıktım. Yapmış olduğum bu çalışmada gerek taekwondo branşında gerekse de diğer branşlarda çok önemli bir psikolojik faktör olan sportif güveni ele aldım. Spor ortamlarında yer alan çocukların sportif güven ölçümlerini yapabilecekleri envanterin geçerlik ve güvenilirliği de çalışmamızda yer almıştır. Bu nedenle çalışmanın bundan sonra konuyla ilgili araştırma yapacak arkadaşlarımız için bir ışık olacağını düşünüyorum. Hem yaptığım spor branşına hem de spor ortamında yapılacak diğer çalışmalara kaynak oluşturabilmek ve evrende küçük bir iz bırakabilmek ümidiyle...

İzmir, 29.08.2019

Elif SOYTÜRK AKIN

Özet

SPORTİF GÜVENİN BELİRLEYİCİSİ OLARAK GÜDÜLENME VE BAŞARI ALGISI: ÇOCUK TAEKWONDO SPORCULARI ÜZERİNDE BİR ÇALIŞMA

Bu çalışmanın ilk amacı, Vealey ve Knight (2002) tarafından geliştirilen Sportif Güven Ölçeği'nin Türk sporcuları için geçerlik ve güvenilirliklerini belirlemektir. Çalışmanın ikinci amacı ise, güdülenme ve başarı algısının sportif güvenin belirleyicisi olup olmadığını ortaya konmasıdır

Sportif Güven Ölçeği'nin Türk sporcularına uyarlanma çalışmasının örneklemini 95 kız ve 120 erkek toplam 215 sporcu oluşturmaktadır. Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, bu ölçek için uyum indeksleri $\chi^2 / sd = 226.66/74 = 3.06$, RMSEA = 0.084, SRMR = 0.053, GFI = 0.87, AGFI = 0.81, NFI = 0.86; NNFI = 0.88, CFI = 0.90 olarak hesaplanmıştır. Üç alt ölçekten oluşan Sportif Güven Envanteri'nin güvenilirliği, Cronbach alpha değerlerine bakılarak değerlendirilmiştir. Bu bulgulara ek olarak, ölçeğin Cronbach alfa katsayıları, fiziksel beceri ve antrenman için 0.85, bilişsel yeterlik için 0.82 ve psikolojik dayanıklılık için 0.83 olarak bulunmuştur.

Güvenilirlik ve geçerlik çalışmalarından sonra, güdülenme ve başarı algısının sportif güvenin belirleyicisi olup olmadığı incelenmiştir. Bu çalışmaya 124 kız ve 134 erkek olmak üzere 258 taekwondo yapan çocuk sporcu katılmıştır. Sporculara Sportif Güven Envanteri, Sporda Güdülenme Ölçeği ve Başarı Algısı Ölçeği tamamlanmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistikler, Pearson korelasyon ve çoklu regresyon analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Sonuçlar incelendiğinde, fiziksel beceriler ve antrenmanın yordayıcısının görev yönelimi ve özdeşimle düzenleme olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında bilişsel yeterliğin ve toplam sportif güvenin en önemli yordayıcısının görev yönelim ve dışsal düzenleme olduğu, psikolojik dayanıklılığın en önemli yordayıcısının görev yönelimi ve içsel güdülenme olduğu yapılan analizler sonucunda ortaya konmuştur.

Anahtar kelimeler: Sportif güven, güdülenme, başarı algısı.

Abstract

MOTIVATION AND PERCEPTION OF SUCCESS AS PREDICTORS OF SPORT CONFIDENCE: A STUDY ON CHILD TAEKWONDO ATHLETES

The first aim of this study was to determine reliability and validity for Turkish athletes of Sport Confidence Inventory which has been developed by Vealey and Knight (2002). The second aim of this study was to determine whether the motivation and perception of success was a determinant of sport confidence.

In the first study about adapting to athletes of The Sport Confidence Inventory, the sample is consist of 215 athletes which are 95 girls and 120 boys. As a result of the confirmatory factor analysis, the fit indices for this scale are calculated as $\chi^2 / sd = 226.66/74 = 3.06.$, RMSEA = 0.084, SRMR = 0.053, GFI = 0.87, AGFI = 0.81, NFI = 0.86; NNFI = 0.88, CFI = 0.90 . In addition to these findings, Cronbach's alpha coefficients of the scale were also found 0.85 for physical skills and training and 0.82 for cognitive efficiency and 0.83 for psychological resilience.

After reliability and validity studies, it is examined whether the perception of motivation and goal achievement was a determinant of sport confidence. For this study, the sample are consist of 258 athletes which are 124 girls and 134 boys. Participants completed Sport Confidence Inventory (SCI), Perceptions of Success Questionnaire (POSQ) and Sport Motivation Scale (SMS). In the analysis of the data, it has been used descriptive analysis, Pearson product-moment correlation and multiple regression analysis with stepwise.

When the result were examined, it was determined that the most important predictor of physical skills and training was task orientation. In addition, it was determined that the most important predictor of cognitive efficiency and total sport confidence was task orientation and external regulation, and the most important predictor of psychological resilience was task orientation and instrinsic motivation.

Key words: Sport confidence, motivation, perception of success.

Önsöz.....	i
Özet.....	ii
Abstract.....	iii
İçindekiler.....	iv
Şekiller Listesi	vii
Tablolar Listesi	viii
Kısaltmalar Listesi	x
1.Giriş.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	2
1.1.2.Alt Problemler.....	2
1.2. Araştırmanın Sorusu.....	3
1.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	3
1.4. Araştırmanın Varsayımları	5
1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.6. Tanımlar.....	6
1.7. Araştırmanın Amacı.....	6
2.Genel Bilgiler.....	8
2.1.Öz Belirleme Kuramı.....	8
2.1.1 Bilişsel Değerlendirme Kuramı.....	9
2.1.1.1. İçsel Güdülenme.....	10
2.1.1.2. Dışsal Güdülenme.....	11
2.1.1.3. Güdülenmeme.....	15
2.1.2. Öz Belirleme Kuramı Temelli Çalışmalar.....	15
2.1.3.Vealey'in Sportif Güven Modeli.....	18
2.1.3.1. Sporda Güveni Etkileyen Faktörler.....	21
2.1.3.2. Güven Kaynakları.....	21
2.1.3.3. Sportif Güven ile İlgili Yapılan Çalışmalar.....	23
2.2. Başarı Hedefi Kuramı.....	25
2.2.1 Görev Yönelimi.....	26
2.2.2. Ego Yönelimi.....	27

2.2.3. Başarı Algısı ile İlgili Yapılan Çalışmalar	28
3. Sportif Güven Envanteri'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.....	31
3.1. Araştırmanın Modeli.....	31
3.2. Ölçme Aracının Türkçeye Çevrilme Süreci	31
3.3. Araştırmada Evren ve Örneklem	31
3.4 Verilerin Toplanmasında Kullanılan Gereçler.....	32
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu.....	32
3.4.2. Sportif Güven Envanteri.....	32
3.5. Veri Toplama Yöntemi ve Süresi.....	33
3.6. Veri Analizi.....	33
4. Sportif Güven Envanteri'nin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Bulgular..	36
4.1. 14 Maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ilişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA).....	36
4.2. Sportif Güven Envanteri'ne Ait Güvenirlik Bulguları.....	47
4.2.1. Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ilişkin güvenirlik bilgileri.....	47
4.2.2. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin güvenirlik bilgileri.....	49
4.2.3. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin güvenirlik bilgileri.....	51
5. Sportif Güvenin Belirleyicisi Olarak Güdülenme ve Başarı Algısı: Çocuk Taekwondo Sporcuları Üzerinde Bir Çalışma.....	54
5.1. Araştırmanın Modeli.....	54
5.2. Araştırmada Evren ve Örneklem	54
5.3. Verilerin Toplanmasında Kullanılan Gereçler.....	57
5.3.1. Kişisel Bilgi Formu.....	57
5.3.2. Sportif Güven Envanteri.....	57
5.3.3. Başarı Algısı Envanteri(Çocuk Formu).....	58
5.3.4. Sporda Güdülenme Ölçeği (Çocuk Formu).....	58
5.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süresi.....	59
5.5. Veri Analizi.....	59

6. Sportif Güvenin Belirleyicisi Olarak Güdülenme ve Başarı Algısı: Çocuk Taekwondo Sporcuları zerinde Bir alışma İle İlgili Bulgular.....	60
6.1. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	60
6.2. Çalışma değişkenlerin cinsiyete göre karşılaştırılması.....	61
6.3. Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar.....	62
6.4. Sportif Güvenin ngrme Bakımından Güdülenme Düzeyleri ve Başarı Algısı.....	63
7. Tartışma.....	67
7.1. Sportif Güven Envanteri'nin Geçerlik ve Güvenirlik alışmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	67
7.2. Sportif Güven, Güdülenme ve Başarı Algısı Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	69
8. Sonuç ve neriler.....	76
9. Kaynaklar.....	77
Ekler.....	89
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu.....	89
Ek 2. Sportif Güven Envanteri.....	90
Ek 3. Sporda Güdülenme leği.....	91
Ek 4. Başarı Algısı Envanteri.....	92
Ek 5. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu Karar Belgesi.....	93
Ek 6. Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	94
Teşekkür.....	97
zgemiş.....	98

Şekil 1. 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait üç faktörlü ölçme modeline ilişkin kavramsal diagram gösterimi.....	37
Şekil 2. Düzeltme indeksleri sonrası 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait üç faktörlü ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş değerlerinin diyagram gösterimi	38
Şekil 3. Düzeltme İndeksleri sonrası 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait üç faktörlü ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş değerlerinin diyagram gösterimi.....	40
Şekil 4. 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait tek faktörlü ölçme modeline ilişkin kavramsal diagram.....	42
Şekil 5. 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait tek faktörlü ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş değerlerinin diyagram gösterimi.....	43
Şekil 6. Düzeltme İndeksleri sonrası 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait tek faktörlü ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş değerlerinin diyagram gösterimi.....	45

Tablolar Listesi

Sayfa No

Tablo 1. 14 maddelik 3 faktörlü Sportif Güven ölçüm modeline ilişkin maddelerin standardize edilmiş Lambda, t ve R ² değerleri	39
Tablo 2. Düzeltme İndeksleri sonrası 14 maddelik 3 faktörlü Sportif Güven ölçüm modeline ilişkin maddelerin standardize edilmiş Lambda, t ve R ² değerleri.....	41
Tablo 3. Tek faktörlü ölçüm modeline ilişkin maddelerin standardize edilmiş Lambda, t ve R ² değerleri	44
Tablo 4. Düzeltme indeksleri sonrası tek faktörlü Sportif Güven ölçüm modeline ilişkin maddelerin standardize edilmiş Lambda, t ve R ² değerleri.....	46
Tablo 5. Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ilişkin maddelerin madde istatistiği.....	47
Tablo 6. Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ait maddeler arası korelasyon matrisi.....	48
Tablo 7. Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ait Cronbach alfa değeri....	48
Tablo 8. Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ilişkin her bir maddenin analizi	49
Tablo 9. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin maddelerin madde istatistiği.....	49
Tablo 10. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ait maddeler arası korelasyon matrisi.....	50
Tablo 11. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ait Cronbach alfa değeri.....	50
Tablo 12. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin her bir maddenin analizi.....	51
Tablo 13. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin maddelerin madde istatistiği..	51
Tablo 14. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ait maddeler arası korelasyon matrisi.....	52
Tablo 15. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ait Cronbach alfa değeri.....	52
Tablo 16. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin her bir maddenin analizi.....	53
Tablo 17. Çalışmaya katılan sporcuların cinsiyete göre dağılımları.....	54
Tablo 18. Çalışmaya katılan sporcuların yaşa göre dağılımları.....	55
Tablo 19. Çalışmaya katılan sporcuların sahip oldukları kuşak derecelerine göre dağılımları.....	55

Tablo 20. Çalışmaya katılan sporcuların “Kaç yıldır bu sporu yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımları.....	56
Tablo 21. Çalışmaya katılan sporcuların “Haftada kaç gün antrenman yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımları.....	57
Tablo 22. Araştırma değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikler.....	60
Tablo 23. Araştırma değişkenlerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar.....	61
Tablo 24. Çalışma değişkenleri arasındaki korelasyon değerleri.....	63
Tablo 25. Fiziksel beceriler ve antrenman alt ölçeğine ilişkin Çoklu Regresyon Analizi.....	64
Tablo 26. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin Çoklu Regresyon Analizi.....	65
Tablo 27. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin Çoklu Regresyon Analizi.....	66
Tablo 28. Toplam Sportif Güven düzeyine ilişkin Çoklu Regresyon Analizi.....	66

KISALTMALAR LİSTESİ

SCI: Sport Confidence Inventory - Sportif Güven Envanteri

POS: Perception of Success Questionnaire-Başarı Algısı Envanteri

SMS: Sport Motivation Scale-Sporda Güdülenme leği

FBA: Fiziksel Beceri ve Antrenman

BY: Bilişsel Yeterlik

PD: Psikolojik Dayanıklılık

IG: İçsel Güdülenme

DD: Dışsal Düzenleme

D: zdeşimle Düzenleme

G: Güdülenmeme

DFA: Doğrulayıcı Faktör Analizi

RMSEA: The Root Mean Square Error of Approximation - Ortalama hata karakk yaklaşımı

SRMR: Standardized Root Mean Square Residual - Standardize edilmiş ortalama hataların karakökü

AGFI: Adjusted Goodness of fit index- Düzenlenmiş uyum iyiliği indeksi

GFI: Goodness of Fit Index - Uyum iyilik indeksi

NFI: Normed Fit Index - Normlaştırılmış uyum indeksi

NNFI: Nonnormed Fit Index - Normlaştırılmamış uyum indeksi

CFI: Comparative Fit Index - Karşılaştırmalı uyum indeksi

χ^2 : Ki-kare değeri

sd: Serbestlik Derecesi

Ss: Standart sapma

% : Yüzdelik değer

F: F değeri

t: t değeri

n: Örneklem sayısı

λ : Lambda değeri

R²: Çoklu korelasyon karesi

r: korelasyon katsayısı

B: Regresyon katsayıları

$SH B$: Regresyon katsayılarının standart hatası

β : Standartlaştırılmış regresyon katsayısı

1. Giriş

İnsanlar hayatları boyunca yaşamlarını devam ettirmek için mücadele etmek ve performans sergilemek durumundadır. Performans kelimesi spor ortamlarında sıklıkla kullanılmaktadır. Birey, bu spor ortamlarında başarıya ulaşmak için sahip olduğu yetenekler çerçevesinde performans sergiler. Tüm bunları yaparken ortaya koyacağı yetenekleri dışında bu performansa etki edecek birtakım psikolojik faktörleri de ele almak yerinde bir yaklaşım olacaktır. Gerek Türkçe gerekse yabancı kaynaklarda bu psikolojik faktörlerden sıkça bahsedilmektedir. Performansa olumlu yönde etki edecek en önemli kavramlardan biri de kendine güven duygusudur. Sporcu sahip olduğu beceriler dışında aynı zamanda kendine güvenmelidir. Kendisinde var olan tüm yeteneklerine olan inancı ve bu konudaki kararlığı performansına önemli ölçüde etki edecektir. Başarı elde eden birçok sporcuda bu psikolojik faktörün ele alınması oldukça önemlidir. Sportif özgüvene sahip sporcular, yaptıkları spor dalında en iyisi olmayı amaçlar. Bu bağlamda değerlendirecek olursak, kişinin çok yetenekli olması başarı için tek anahtar değildir. Yetenekli sporcuların kimi zaman yarışma ortamlarında bu becerilerini sergilemek noktasında sıkıntı çektikleri görülmektedir. İşte bu noktada ortaya konan psikolojik faktörlerin etkisi yadsınamaz bir gerçektir.

Bireylerin sahip oldukları özgüven haricinde güdülenme ve başarı algısı da performansa etki eden diğer kavramlardır. Sahip olunan başarı algısı iki şekilde tanımlanmaktadır. Bunlar görev ve ego yönelimi olarak ifade edilir. Başarı algısı, kişinin sahip olduğu yetenekleri yorumlama biçimiyle ilgilidir. Görev yönelimli kişi beceri öğrenimi, görevde ustalaşma, yeni beceri öğrenme, kişilik gelişimi ve iyi çalışma kavramları üzerinde yoğunlaşır. Ego yönelimli kişi ise, üstün yeteneğini kanıtlama üzerinde yoğunlaşmaktadır. Ego yönelimine sahip bir kişi için başarıya ulaşmanın yolu, yarışma anında az çaba ile rakibini yenmekten geçmektedir.

Sporcuların sahip oldukları hedef profilleri, kişinin kendini farklı şekilde ifade etmesine kaynak olabilir. Bu nedenle sporcunun sahip olduğu hedef yönelimleri güdülenmelerine etki edebilir. Birçok araştırmada ortaya çıkan sonuçlarda hedef yönelimi ile içsel güdülenme arasında pozitif bir ilişki ortaya konmuştur. Görev yönelimine sahip sporcular kişisel gelişimlerini önemseydiği için içsel güdülenme

eğilimindedir. Ayrıca çalışmalarda görev yönelimli bireylerin ego yönelimine sahip bireylere göre daha fazla güdülendiği de ortaya konmuştur. Buna ek olarak, yapılan bir diğer araştırmada ego ve görev yönelimli bireylerin içinde buldukları antrenman ortamını da farklı algıladıkları ortaya konmuştur.

Hedef yönelimleri ile Güdülenme kavramları arasında sportif performansa etki edebilecek önemli ilişkilerden bahsedilirken, her iki kavramın sporcularda var olan sportif güvenin belirleyicisi olup olmadığının araştırılması yapmış olduğumuz çalışmamızın amacıdır.

1.1. Araştırmanın Problemi

Sporcunun var olan yeteneklerine olan inancı, özgüven konusundaki yaklaşımına atıfta bulunmaktadır. Katıldığı yarışmada iyi bir derece alması, sporcuya kendini iyi hissetmenin yolunu göstermektedir. Bunun için düzenli olarak antrenman yapmak zorundadır ve bunu sürdürmek durumundadır. Bunun yanı sıra kendinde var olan öz güven duygusunun da ele alınması gerekliliği özellikle yabancı literatürü incelediğimizde ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda bakıldığında egzersiz ortamlardaki en önemli psikolojik terim olan güven duygusu üzerinde çalışma fikri ortaya çıkmıştır. Son yıllarda önemli bir konu haline gelmeye başlayan sportif güven ile ilgili de Türkçe literatürdeki çalışmalar sınırlıdır. Ek olarak, araştırmalarda bireylerin sportif güvenleri ölçebilecekleri ölçüm aracının azlığı da söz konusudur. Bu çalışmada, Sportif Güven Envanteri'nin geçerli ve güvenilir olması alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

1.1.2. Alt Problemler

- a) Sportif Güven Envanteri Türk sporcular için geçerli bir ölçüm aracı mıdır?
- b) Sportif Güven Envanteri Türk sporcular için güvenilir bir ölçüm aracı mıdır?
- c) Sporcuların, sportif güven düzeyleri ile içsel düzenleme, içe atımla düzenleme, dışsal düzenleme ve güdülenmeme ile arasında ilişki var mıdır?
- d) Sporcuların, başarı algıları ile içsel düzenleme, içe atımla düzenleme, dışsal düzenleme ve güdülenmeme arasında ilişki var mıdır?

1.2. Araştırmanın Sorusu

Sportif Güven Envanteri Türkçe literatür için geçerli midir? Sportif Güven Envanteri Türkçe literatür için güvenilir midir? Çalışmaya katılan sporcuların sportif güvenleri ile güdülenme biçimleri arasında ilişki var mıdır? Çalışmaya katılan sporcuların sportif güvenleri ile başarı algıları arasında ilişki var mıdır?

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

Araştırmanın hipotezleri aşağıda sıralanmıştır:

Hipotez 1: Sportif Güven Envanter'i Türk sporcular için geçerli bir ölçüm aracıdır.

Hipotez 2: Sportif Güven Envanter'i Türk sporcular için güvenilir bir ölçüm aracıdır.

Hipotez 3: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Fiziksel Beceri ve Antrenman ile Sporda Güdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan içsel düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 4: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Fiziksel Beceri ve Antrenman ile Sporda Güdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan özdeşimle düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 5: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Fiziksel Beceri ve Antrenman ile Sporda Güdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan dışsal düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 6: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Fiziksel Beceri ve Antrenman ile Sporda Güdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan güdülenmeme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 7: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Bilişsel Yeterlik ile Sporda Güdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan içsel güdülenme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 8: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Bilişsel Yeterlik ile Sporda Güdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan özdeşimle düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 9: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Bilişsel Yeterlik ile Sporda Güdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan dışsal düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 10: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Bilişsel Yeterlik ile Sporda Güdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan güdülenmeme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 11: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Psikolojik Dayanıklılık ile Sporda Gúdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan içsel düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 12: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Psikolojik Dayanıklılık ile Sporda Gúdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan özdeşimle düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 13: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Psikolojik Dayanıklılık ile Sporda Gúdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan dışsal düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 14: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Psikolojik Dayanıklılık ile Sporda Gúdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan gúdülenmeme arasında anlamlı ilişki vardır

Hipotez 15: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Toplam Sportif Güven ile Sporda Gúdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan içsel düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 16: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Toplam Sportif Güven ile Sporda Gúdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan özdeşimle düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 17: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Toplam Sportif Güven ile Sporda Gúdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan dışsal düzenleme arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 18: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Toplam Sportif Güven ile Sporda Gúdülenme Ölçeği'nin alt ölçeği olan gúdülenmeme arasında anlamlı ilişki vardır

Hipotez 19: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Fiziksel Beceri ve Antrenman ile Başarı Algısı Envanteri'nin alt ölçeği olan görev yönelim arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 20: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Fiziksel Beceri ve Antrenman ile Başarı Algısı Envanteri'nin alt ölçeği olan ego yönelim arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 21: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Bilişsel Yeterlik ile Başarı Algısı Envanteri'nin alt ölçeği olan görev yönelim arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 22: Sportif Güven Envanter'i alt ölçeği olan Bilişsel Yeterlik ile Başarı Algısı Envanteri'nin alt ölçeği olan ego yönelim arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 23: Sportif Güven Envanteri’i alt ölçeği olan Psikolojik dayanıklılık ile Başarı Algısı Envanteri’nin alt ölçeği olan görev yönelim arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 24: Sportif Güven Envanteri’i alt ölçeği olan Psikolojik dayanıklılık ile Başarı Algısı Envanteri’nin alt ölçeği olan ego yönelim arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 25: Sportif Güven Envanteri’i alt ölçeği olan Toplam Sportif Güven ile Başarı Algısı Envanteri’nin alt ölçeği olan görev yönelim arasında anlamlı ilişki vardır.

Hipotez 26: Sportif Güven Envanteri’i alt ölçeği olan Toplam Sportif Güven ile Başarı Algısı Envanteri’nin alt ölçeği olan ego yönelim arasında anlamlı ilişki vardır.

1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmada şu varsayımlardan hareket edilmiştir;

- a) Bu araştırmada kaynaklardan elde edilen bilginin gerçeği gösterdiği kabul edilmiştir.
- b) Araştırmadaki örneklem grubunun, evreni temsil etme becerisi olduğu kabul edilmiştir.
- c) Bu araştırmada literatür taramasından elde edilen bilgiler ve örneklemde elde edilen veriler yeterli ve doğru kabul edilmiştir.
- d) Sportif Güven Envanteri spor ortamında kullanılabilir bir ölçektir.
- e) Verilere uygulanan analizler araştırmaya uygun olarak seçilmiştir.
- f) Araştırmaya katılan bireylerin ölçekleri içtenlikle yanıtladıkları varsayılmıştır.

1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2018-2019 yılları arasında İzmir ilinde bulunan 10-14 yaş arasında kız ve erkek çocuk taekwondo sporcusu ile sınırlıdır. Bu araştırma sonuçları, katılan deneklerin yanıtları ile sınırlıdır. Sporcuların Spor ortamındaki sportif güven düzeyleri Sportif Güven Envanteri ile başarı algıları Başarı Algısı Ölçeği ile güdülenme düzeyleri Sporda Güdülenme Ölçeği ölçüm araçlarındaki maddeler ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Sportif Güven: Sporcuların yapmış oldukları spor dalında başarılı olma yetenekleri hakkında sahip oldukları inanç ve kesinlik dereceleri olarak tanımlanmaktadır.

Güdülenme: kişiyi bir harekette bulunmaya veya birçok hareket alternatifinden birini tercih etmeye iten ve nispeten süreklilik gösteren faktörlerin tümü (Baysal ve Tekarslan, 1998) olarak tanımlanabilir. Bireylerin davranışını harekete geçiren ve yönlendiren biyolojik, duygusal, bilişsel ya da sosyal güçlerdir (Hagger M, Chatzisarantis N., 2007).

Başarı Algısı: Bireyin hedeflemiş olduğu sonuçlara ulaşmak noktasında ortaya koyduğu yeterliliklerini yorumlama algısıdır (Nicholls, 1989).

1.7. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın öncelikli amacı, sporcuların sportif güven düzeylerini ölçebilmek için Sportif Güven Envanteri ölçüm aracının geçerlik ve güvenilirliğin sınanmasıdır. Araştırmanın bir diğer amacı ise, güdülenme ve başarı algısının sportif güvenin belirleyicisi olup olmadığının ortaya konmasıdır.

Araştırma tamamlandığında, sporcuların sahip olduğu hedef yönelimi ve güdülenme biçimlerinin sportif özgüvenlerini öngörüp öngörmediği daha iyi anlaşılacaktır. Türkiye’de sporcuların sahip olduğu hedef yönelimi ve güdülenme biçimlerinin sportif özgüvenlerini öngörüp öngörmediği üzerine yapılan ilk çalışmadır. Bu kavramlar uluslararası literatürde çok yer bulmasına rağmen ülkemizde bu tür çalışmaların nadir olmasından dolayı ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yanısıra, Türkiye’de bu konu üzerine yapılan çalışma bulunmaması araştırmanın önemini arttırmaktadır. Bu araştırma bulguları gelecekte yapılacak araştırmalara önemli bir kaynak olacaktır. Bu bağlamda, araştırmamızın ülkemizde gelişmekte olan egzersiz psikolojisi alanına yeni bir ölçek kazandırılması açısından da yenilik getireceği düşünülmektedir ve bu amaçlanmaktadır.

Sporda psiko-sosyal alanlarda Türkçe literatürde sportif güven ile ilgili ölçüm yapabilmek için geliştirilmiş araçların azlığı bu çalışmanın önemini arttırmaktadır. Alana ilişkin kavramların ortaya çıkarılması ve bu alana ölçüm araçlarının kazandırılmasının literatüre zenginlik kazandıracağı düşünülmektedir.

Son yıllarda performans başarısı için sportif güven kavramının önemi dikkat çekici bulunmaktadır. Spor ortamlarına katılan birçok kişinin öncelikli hedefi yaptıkları spor branşlarında başarıya ulaşmaktır. Bundan dolayı da düzenli bir antrenman programına katılım sağlamak durumundadır. Düzenli programın yanında sahip olunması gereken en önemli psikolojik faktörlerden biri de sportif güvendir. Sporcunun sahip olduğu özgüven beraberinde olumlu duyguları getirecek ve bu da kişinin performans başarısına katkı sunacaktır.

2. Genel Bilgiler

2.1. Öz Belirleme Kuramı

Dünya üzerinde birçok insan spor ortamına katılmaktadır. Bu katılımcıların çoğu için spor; eğlenceyi, heyecanı ve mücadeleyi teşvik eden bir ortam anlamına gelir. Başka bir ifadeyle spora katılım sağlayan bireylerden bazıları tam olarak güdülenmiş durumdadır (Vallerand, Deci ve Ryan, 1987). Öz Belirleme Kuramı fiziksel aktiviteye katılım konusunda oluşan güdülenmenin en genel teorilerinden biridir. Bu teori belirli davranışsal, bilişsel ve duyuşsal sonuçlara sıralı bir şekilde sebep olabilen çeşitli değişkenler üzerine kurulmuştur. Bu değişkenler sosyal faktörleri, temel psikolojik ihtiyaçları ve farklı güdülenme türlerini içerir.

Öz Belirleme Kuramı insanların spor ortamında güdülenmeyi nasıl sağladıklarını anlama noktasında faydalı bilgiler sunan bir teoridir (Deci ve Ryan, 1985; Ryan ve Deci, 2000). Öz Belirleme Kuramı, insanların bir alandaki davranışlarını, kendi belirlediği güdülenme ile yönetilme derecesini ele almaktadır. Ryan ve Deci'ye göre, içsel güdülenme sağlayan bireylerin katıldığı fiziksel etkinliklerde daha fazla sabır gösterdiği ve bunun sonucunda daha iyi performans gösterdikleri görülmüştür (Standage, Duda ve Ntoumanis, 2005; Vallerand ve Rousseau, 2001). Öz Belirleme Kuramı'nın temel varsayımı, sosyal faktörlerin, insanların özerklik, yetkinlik ve bağlılık konusundaki temel ihtiyaçlarının karşılanması yoluyla içsel güdülenmeyi desteklemesidir (Ryan ve Deci, 2000; Vallerand ve Rousseau, 2001). Bazı araştırmacılar Öz Belirleme Kuramı'na dahil edilen yetkinlik ihtiyacının tam olarak tanımlanamadığını savunmuşlardır. Elliot ve arkadaşları, başarı güdülenmesinin hiyerarşik modelinin, öz belirleme teorisinde yer alan yetkinlik güdülenmesinin spesifik yönlerini ele alan tamamlayıcı bir teori olduğunu öne sürdüler (Elliot, Mcgregar ve Thrashi, 2002). Öz Belirleme Kuramı'nın en temel prensibi fiziksel aktivitelere uygulandığında hem içsel hem de dışsal güdülenme olarak algılanmasıdır. İçsel ve dışsal güdülenmenin belirleyicileri ve sonuçları farklılık gösterdiğinden her iki kavram ayrı ayrı değerlendirilmelidir (Vallerand ve Rousseau, 2001).

2.1.1. Bilişsel Değerlendirme Kuramı

Bilişsel Değerlendirme Kuramı Öz Belirleme Kuramı'nın bir alt kuramıdır. Bilişsel Değerlendirme Kuramı, bireyler ve katılım gösterdiği etkinlikler arasındaki ilişkide içsel güdülenmeyi kullanmaktadır. Birey etkinliği başkaları için yapmaz, aktiviteyi gerçekleştirmeyi kendisi ister ve bunun için içsel güdülenmeyi kullanır (Deci ve Ryan, 1985). Öz Belirleme Kuramı, içsel güdülenmedeki değişkenliği açıklamaya yardımcı olmak için geliştirilmiştir. İçsel güdülenme üzerine odaklanmasına rağmen içsel güdülenmeye neden olan etmenler üzerinde yoğunlaşmamaktadır. Kuram, içsel güdülenmeye neyin sebep olduğu ile değil, kolaylaştıran ya da zarar veren faktörlere odaklanmaktadır. İçsel güdülenmeyi azaltan veya etkileyen koşullar ile ilgilenir (Deci ve Ryan, 1985).

Bilişsel Değerlendirme Kuramı; ilk olarak 1975'te Deci tarafından incelenmiştir. Ödüller, tehdit ve geri bildirim gibi dışsal faktörlerin içsel güdülenmeyi nasıl etkilediği üzerinde yoğunlaşmıştır. Teori daha sonra detaylandırılmış ve iyileştirilmiştir (Deci ve Ryan, 1980, 1985; Ryan, 1982; Ryan, Koestner ve Deci, 1991). Bilişsel değerlendirme Kuramı, yeterlik duygularının özerklik bağlamında olmadığı sürece içsel güdülenmeyi sürdürmeyeceğini veya geliştirmeyeceğini belirtir. Dolayısıyla hem özerklik hem de yeterlik duyguları içsel güdümlü bir davranış için gerekli şartlardır. Deci ve Ryan'a göre insanlar, sosyal bir çevrede kişisel girişim (özerklik), bu çevrede etkili bir fonksiyonu olma (yeterlik), diğer insanlarla ilişkide olma (ilişkili olma) duygusu için güdülenirler. Bu nedenle içsel güdülenme, performans ve bilişsel gelişim; insanların bu temel ihtiyaçlarını doyurma fırsatı sağlayan sosyal ortamlarda en üst düzeye çıkar. Kuram, en geniş anlamda, bir kişinin özerklik ya da yetkinlik deneyimini olumsuz etkilediği algıladığı olayların içsel güdülenmeyi azaltacağını, özerklik ve yetkinlik duygularını destekleyen olayların ise içsel güdülenmeyi artıracığını iddia eder (Deci ve Ryan, 1980).

Hem özerklik hem de yeterlik sosyal ortamdaki koşullardan etkilenen deneyimlerdir. Örneğin bir spor etkinliği bir kişi için çok ilgi çekici olsa da oyuncularına baskı uygulayan bir koç, kişinin ilgisini ve katılım isteğini azaltabilir. Benzer şekilde birinin uygun olmayan zorluklarla karşılaştığı koşullar yetersiz kalınmasına ve model, güdülenme süreçlerinin eksiksiz analizinin içsel güdülenme, dışsal

güdülenme ve güdülenmeme olmak üzere 3 önemli yapıyı göz önünde bulunması gerektiğinin ortaya koymaktadır.

Öz Belirleme Kuramı, sporun devam etmesi ve okulu bırakmanın incelenmesi için oldukça uygun bir kavramsal çerçevedir. Teori, eğitim ve iş ortamı gibi diğer başarı bağlamlarındaki güdülenme sonuçlarını anlamada yaygın olarak kullanılmaktadır. Öz Belirleme Kuramı, farklı derecelerde kendini belirleyen güdülenmeyle ilişkilendirilen üç tür davranışsal düzenleme arasında ayrım yapar. Güdülenmenin bir biçimi, bireylerin ilginç ve zevkli bulduğu etkinliklere özgürce katıldığı ve öğrenme fırsatı sağlayan durumları ifade eden gerçek güdüsüdür. İçsel olarak güdülenme yaşayan insanlar, kendi iyiliği ve katılımlarına özgü zevk, eğlence ve memnuniyet için özel faaliyetlerde bulunurlar (Deci, 1975; Deci ve Ryan, 1985). Bu bağlamda katılım, içsel bir nedensellik odağı ile karakterize edilir ve bireyler kendi eylemlerini kendi belirleyicileri ve istekleri olarak görürler (Vallerand ve Rousseau, 2001).

2.1.1.1. İçsel Güdülenme

İçsel güdülenme bir faaliyete katılmaktan kaynaklanan doğal zevk ve memnuniyet olarak tanımlanabilir (Deci ve Ryan,1985). İçsel güdülenme, sağladığı içsel zevkler ve tatminkârlıklar nedeniyle bir faaliyete katılmayı gerektirir. Birçok fiziksel aktivite tek başına zevklidir ve dışsal hiçbir ödüle ihtiyaç duymamaktadır. Buna karşı dışsal güdülenme somut bir ödül kavramı üzerinde yoğunlaşmış ve bununla karakterize edilmiştir (Ryan ve Deci, 2000).

İçsel güdülenme katılımdan kaynaklanan haz ve memnuniyet için bir aktiviteyi gerçekleştirmeyi ifade eder, bunun yanında sporcuların bir spor aktivitesi gerçekleştirmek için birçok dışsal nedeni de olabilir. Bu durumda davranış, faaliyetin kendisinde bulunmayan, beklenen sonuçlar yoluyla düzenlenir (ödülleri, kısıtlamalar örnek olarak verilebilir). Aktif bir organizma kavramı, organizmaların kendi çevrelerinde hareket etme ve kendi yeteneklerini kullanma konusunda kendiliğinden eğilimi olduğunu gösterir. İçsel güdülenme, özbelirleme teorisi içindeki bu fikri temsil eder (Deci ve Ryan,1985).

Öz Belirleme Kuramı açısından bakıldığında, içsel güdülenmenin, bir organizmanın sahip olduğu beceri ve kapasiteleri uygulama ve genişletme konusunda derinlemesine gelişen bir eğilim olduğu varsayılmaktadır (Deci ve Ryan, 2000). Açıkça, hareket etme, manipüle etme, keşfetme ve kendini sorgulama eğilimi, büyüyen bir organizmaya birden fazla avantaj sağlamaktadır. Böyle bir eğilim fiziksel olarak artan yetkinlikle ve bireyin talepleriyle başa çıkma kapasitesi ile ilişkilidir. Öz Belirleme Kuramına göre bir faaliyetin kendisini içsel olduğu ya da eğlenceli olduğu düşüncesi tamamen açıklayıcı değildir. İçsel istekleri bulabileceğiniz birçok aktivite ve yaşam tarzı vardır. Bununla birlikte bireyler bazı faaliyetlerde bulunmaya devam edecek, bu konuda ısrarcı olacak bazılarını ise yapmaktan kaçınacaktır (Deci ve Ryan,1985).

Fiziksel aktiviteye katılma noktasında, katılım gösteren bireylerin ve sporu bırakanların güdülenme şekillerinin karşılaştırılması önem arz etmektedir. Deci ve arkadaşları, tek bir davranış için çoklu güdülenmelerin bir birey içinde farklı derecelerde bulunduğunu savunmuşlardır (Deci ve Ryan, 1991; Vallerand ve Fortier, 1998). Bu nedenle ilgi ve içsel güdülenme rolünü tamamlamanın yanı sıra, sosyal bağlamda bir faaliyet ya da çalışma alanı için içsel güdülenmeyi kolaylaştırabilen, azaltabilen özel faktörlere de odaklanmak gereklidir. Deci ve Ryan'a göre içsel güdülenme en özverili güdülenme şeklini oluşturur. İçsel güdülenme bireylerin yeni bir şeyler öğrenmek, kendi gelişimlerini sağlamak ve bunları yaparken de durumdan hoş duygular deneyimleme süreçlerini yansıtır (Deci ve Ryan,1985).

2.1.1.2. Dışsal Güdülenme

Dışsal güdülenme, aktiviten ayrılabilir bir sonuç elde etmek için bir davranışa veya aktiviteye katılım olarak tanımlanır. Dışsal güdülenmede davranış için bireyin kendisini zorlaması ya da bir baskıyla karşılaşması söz konusudur. Kişi, katılacağı etkinlik için üzerinde bir zorunluluk hisseder. Kişi için yaptığı etkinlikle ilişkili sonuçlar oldukça değerlidir. Bu sonuçlar, dışsal ödüller ve kişinin tanınması ve övülmesini içerebilir. Her durumda, insanlar elle tutulur bir ödül gibi istenen bir sonuca ulaşmak veya olası bir cezadan kaçınmak için davranırlar. Dışsal güdülenme, araçsal nedenlerden dolayı davranışların performansıyla daha çok ilgilendir; yani davranış istenen bazı sonuçları elde etmek ya da olumsuz sonuçlardan kaçınmak için

bir araç olarak kabul edilir. Davranış dış kaynaklar tarafından kontrol edilir. Örneğin yaşlı bireylerin buldukları toplumda sosyal statü kazanmak için bir aktiviteye katılması dışsal güdülenme örneğidir (Ryan ve Deci, 2006).

Birçok spor ve egzersiz etkinliği dışsal bir güdülenmeye sahiptir. Diğer bir deyişle çoğu insan yaptığı egzersizi sürdürür; çünkü etkinlik eğlenceli, ilgi çekici ve zevklidir. Bunun yanısıra etkinlik sonucunda elde edecekleri, kazanacakları bir şeyler vardır. İnsanların tüm bu fiziksel egzersizleri sürdürmesindeki genel amaçları, sağlıklı kalma, fiziksel görünüşlerini iyi tutma istekleri olabilir (Frederick ve Ryan 1995; Ryan ve Deci, 2006). Aslında çoğu fiziksel aktivite içsel ve dışsal güdülenmelerin bir miktar birleşimlerini gerektirir. En eğlenceli spor aktiviteleri bile çoğu zaman dışsal güdülenme uygulama süreçlerini düzenler. Bu nedenle de dışsal güdülenme fiziksel aktiviteler alanında son derece önemlidir. Öz Belirleme Kuramı merceğinden bakıldığında dışsal güdülenme çok daha karmaşık bir güdülenme kategorisidir.

Öz Belirleme Kuramı'na ya göre 4 tür dışsal güdülenme türü vardır. Bunlar;

- Dışsal düzenleme
- İçer atımla düzenleme
- Özdeşimle düzenleme
- Bütünleşik düzenleme

Dışsal düzenleme, tamamen ödüller ve kısıtlamalar gibi dışsal kaynaklar tarafından kontrol edilen davranışları ifade eden dışsal güdülenme şeklidir. Dışsal düzenleme en az kendi kendini belirleyen güdülenme türüdür. Dışsal düzenlenmiş davranış, ödüller ve cezalar tarafından güdülenir ve buna uyma ihtiyacının duyduğu duygular tarafından yönlendirilir. Sporcuların; antrenörleri tarafından kabul görmek için bir antrenman seansına katılması dışsal düzenlemeye örnek olarak verilebilir. Bunun yanı sıra; sadece gelir elde etmek amacıyla çocuklara kurs veren bir eğitmen de dışsal olarak güdülenmiş durumdadır (Ryan ve Deci, 2006).

İçer atımla düzenleme, suçluluk utanç veya endişe duygularından kaçınmak için bir spor faaliyetinde bulunan sporcular, içer atımla düzenleme örneği sunarlar. Sporcular kimi zaman dışsal faktörlerden, fakat kendileri tarafından onaylanmayan bir takım

durumlarla güdülenebilirler. Bireyler, içsel dürtüler ve baskılar tarafından güdülenirler. Bununla beraber, davranış ve dışsal riskler tarafından düzenlendiği için öz belirleme olarak düşünülemez. Karşı cins üzerinde etki bırakmak için formunu korumaya çalışan egzersiz yapan birey, bu düzenlemeye örnek olarak verilebilir. İçe atımla düzenlemede birey dış baskı kaynağını içselleştirmiştir. Fakat bu içselleştirmenin tam olarak gerçekleştiğini söyleyemeyiz. Burada kabullenilmiş bir davranış örüntüsü yoktur. Dışsal düzenleme ve içe atımla düzenleme Öz Belirleme Kuramını tam olarak gerçekleştiremeyen güdülenme biçimleridir diyebiliriz (Deci ve Ryan, 2000).

Özdeşimle düzenleme; sporcu katılacağı sportif aktiviteyi çok ilgi çekici bulmasa da, bu aktivitenin kendisi için faydalı olduğunu bilir. Sporcu için belirlemiş olduğu hedefe ulaşmak önemlidir. Spora katılımın, büyüme ve gelişimine katkı sağladığına inanan bir kişinin bir spor dalıyla uğraşması özdeşimle düzenleme örneğidir. Özdeşimle düzenlemede davranış kendi içerisinde güdüleyici olarak değerlendirilmese bile, bu düzenlemeye istekli olma duygusu eşlik eder. Bireyler, seçimi kendileri için kişisel öneme sahip oldukları için seçerek gerçekleştirirler. Örneğin; yaşlı bireylerin fiziksel aktiviteye katılmalarındaki amaç, sağlıklarını korumak veya onlar için değerli sonuçları temsil eden insanlarla tanışmanın iyi bir yol olduğunu düşünceleridir (Deci ve Ryan, 1991).

Deci ve Ryan (1991), özdeşimle düzenleme ve içsel güdülenmenin daha özerk öz belirleme biçimlerini temsil ettiklerini savunmaktadır. Çünkü bu davranış seçimlerinde, seçim bireyin kendisi tarafından özerk olarak gerçekleşmektedir. Tersine içe yansıtılmış düzenleme, dışsal düzenleme ve güdülenmeme durumlarında özerklik söz konusu değildir. Kişinin seçime sahip olmadığı duruma atıfta bulunulan güdülenme biçimleridir (Deci ve Ryan, 1991). İçsel güdülenme ve özdeşimle düzenleme yüksek katılım ve devamlılıkla ilişkilendirilirken, dışsal düzenleme ve içe yansıtılmış düzenleme düşük katılım ya da terk etme durumlarıyla ilişkilendirilmiştir (Vallerand,1997, Ryan, Frederick, Lepas, Rubio ve Sheldon, 1997). Yetişkinler arasında yetkinlik ve sosyal ilişkilere bağlı motiflerin fiziksel aktiviteye katılım sıklığını olumlu yönde etkilediği belirtilmiştir. Tüm bunların sporu bırakmayla negatif ilişki içerisinde olduğu da literatüre eklenmiştir. Benzer şekilde egzersize yönelik öz belirlemenin fiziksel aktiviteye katılım miktarını anlamlı şekilde

etkilediği gözlemlenmiştir (Boiche, Sarrazin, 2007; Dacey ve Ark, 2008). Ek olarak Edmunds ve ark.(2006) özdeşimle düzenleme ve içe yansıtılmış düzenlemenin demografik değişkenlerin üzerinde ve ötesinde fiziksel aktiviteye katılımı anlamlı şekilde etkilediğini bildirmiştir (Edmunds ve diğ. ,2006).

Bütünleşik düzenleme; dışsal güdülenmenin gelişimsel olarak en ileri formudur ve dışsal güdülenme içerisinde, içsel güdülenmeye en yakın olan düzenleme biçimi bütünleşik düzenlemedir. Bu düzenleme de sporcu yalnızca kendi değerleri ve ihtiyaçları ile uyumlu olması durumunda bir spor etkinliğine katılır. Birey için aktivite, ilgi çekici olmasından çok, önemli sonuçlara neden olduğu için önemlidir. Örneğin bir sporcu, Avrupa şampiyonasına gidecek olmanın değerli sonuçlarını göz önünde bulundurarak özenle ve kararlılıkla antrenman yapar. Yani kişi davranışları sonucunda dışsal ödüller alırsa kendisini özerk (kişinin kendi özgürlüğü ile hareket etmesi) hisseder (Standage ve Ryan, 2012).

Dışsal güdülenmeli davranışlarda en eksiksiz içselleştirme biçimi bütünleşik düzenleme olarak bilinir. Bütünleşik düzenlemeye sahip bireyler, faaliyetlere katılmaya güdülenirler; çünkü bu tür görevlere dahil olmaları, değerlerinin ve kimlikleri ile ilgili diğer hususlarla uyum ve ya tutarlılık sağlar (Deci ve Ryan, 2002). Bu güdülenme türü sadece faaliyetin önemi ile değil, aynı zamanda bu özdeşleşme duygusunu benliğin diğer yönleriyle bütünleştirme arzusu ile de ilgilidir. Vallerand (1997), bu tür bir düzenlemenin, insanlar yeterince olgunlaşana kadar tipik olarak ortaya çıkmadığını ve bu durumun gençlerde ölçüm sorunları ortaya çıkardığını savunmuştur (Vallerand, 1997).

Öz Belirleme Kuramı insanların sosyal bağlamda karşılanması gereken üç temel ihtiyaca sahip olduğunu belirtmektedir. İlk ihtiyaç, bir faaliyeti gerçekleştirmede özerk hissetmektir. Özerklik, gönüllülük ve insanın bütünleşik benlik duygusunu temsil edecek şekilde davranmayı içerir (Deci ve Ryan, 2000). İkinci gereksinim, sosyal ortamlarda faaliyetle ilgili yetkinliği algılamaktır. Yetkinlik, spor bağlamında güdülenme ifadesinde temel olarak kabul edilir (Duda, 2005; Reinboth ve Duda, 2006). Üçüncü bir temel ihtiyaç, diğerleriyle ilişkiyi algılamaktır. Araştırmalar, üç temel ihtiyaçtan daha yüksek düzeyde memnuniyet duyan bireylerin daha çok öz düzenleme biçimlerini ifade ettiği görüşünü desteklemektedir (Deci ve Ryan, 2000).

2.1.1.3. Güdülenmeme

z Belirleme Kuramı içerisinde en son ele alınacak güdülenme türü, düşük düzeyde içsel veya dışsal güdülenme eksikliğini yansıtan güdülenme biçimidir. Dışsal güdülenme kategorileri gibi güdülenmeme de karmaşık bir yapıya sahiptir. Bir kişinin neden güdülenmeme yaşadığını farklı sebepleri olabilir. z Belirleme Kuramı içerisinde gdlenmemek için belirlenen başlıca nedenlerden biri, kişinin etkinliği yürütmek için yeterli duygusu yaamamasıdır. Bunun nedeni harekete geçmek için gereken bilgi ve becerilere sahip olamaması olabilir (Ryan ve Deci, 2000).

Güdülenmeme için bir başka belirgin neden ise kişinin gerçekleştirdiği eylem ile arzuladığını sonuçlar arasında hiçbir bağlantı kuramamasıdır. Bunun sonucu olarak da kişi hareket etmek istemeyebilir. z Belirleme Kuramı'nda bir kişiyi gdlenmek için farklı müdahaleler söz konusudur. Bu müdahaleler kimi zaman kişinin yetkinliği ve etkinliğini artırırken, kimi zaman da kişinin anlamı ve değeri kefetmesine yardımcı olabilir. Bu durumda içsel güdülenmeyi desteklemesinde ve bunu teşvik etmesi noktasında oldukça önemlidir. Güdülenmeme, insanların istenen bir sonuca ulaşmak için bir etkinlik hissi veya kontrol hissi bulunmadığını psikolojik bir durumdur. Başka bir deyişle, davranışlarına göre kendilerini dzenleyememektedirler (Ntoumanis, Pensgaard, Martin ve Pipe, 2004). Güdülenmeme yaşayan bireyler bir davranışı gerçekleştirme, harekete geçme ve etkinliğe katılma isteği duymazlar. Çünkü eylemin istenen bir sonucu elde etmek için yeterli olmayacağını dnrlenir. Ayrıca, bireyin eylemleriyle ortaya çıkan sonuç arasında, beklenmedik bir durumun yaşanmaması fikri hâkimdir (Ryan ve Deci, 2000).

2.1.2. z Belirleme Kuramı Temelli alımalar

Güdülenme zellikleri, ergenlerin spora devam etme veya spora katılımlarını durdurma isteklerini Őekillendirmede etkilidir. Bu çalışmanın teorik erevesi olarak öz belirleme teorisi (Deci ve Ryan, 2000) kullanılmıştır. Bu teori, yıl boyunca spora devam eden katılım olarak tanımlanan sürekli katılımın, bireylerin kendi belirlediğini gdlenmeden ve özerklik, yeterlilik ve ilişkili olma gibi üç temel psikolojik ihtiyaının karılanmasından etkilenip etkilenmediğini incelemektedir. 13 ile 17

yaşları arasında 492 futbolcu örneklemini oluşturmuştur. Sonuçlar, sporun bırakılmasının daha yüksek seviyelerde güdülenmeme ve dış düzenlemeler ile ilişkili olduğunu, daha düşük düzeyde özerklik gereksinimi ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Bu çalışmanın bulguları, öz belirleme teorisini kullanarak sporu terk etme konusundaki bilgi tabanına katkıda bulunmaktadır (Otis, Grouzet ve Pelletier, 2005; Vallerand, Fortier ve Guay, 1997).

Çalışmanın genel amacı, yaşlı kadınların sportif aktivitelere katılma ve sona erdirmeye noktasında güdüsel belirleyicilerinin neler olduğunu belirlemektir. Sporlu bırakan kadınların düşük güdülenme düzeyleri ve yüksek güdülenmeme değerleri sunduğu görülmüştür. Yaşlı kadınların spora katılım konusundaki belirleyici davranışları hakkında derinlemesine araştırma yapmak bu bireylerin güdülenmelerine odaklanmayı gerektirmiştir (Deci ve Ryan, 1991). Sportif bağlamda, Sarrazin ve ark. İçsel güdülenmenin Fransız ergenler arasında hentbolu bırakma ile ters ilişkili olduğunu bulmuştur. Perletier, Fortier, Vallerand ve Brie' e göre (2001) içsel güdülenme ve özdeşimle düzenleme yüzme branşında devamlılığı ön görmüş, buna karşılık dışsal düzenleme ve güdülenmeme katılımı sona erdirmeyi ön görmüştür. Beklenmedik bir şekilde içe yansıtılmış düzenlemenin devamlılık üzerinde kısa vadede olumlu bir etki yarattığı görülse de içsel güdülenmenin spor ve egzersiz ortamlarında devamlılıkta sabırla mücadelenin ölçütlerini belirlemek için değerli bir çerçeve olmadığı düşünülmektedir (Perletier, Fortier, Vallerand ve Brie, 2001).

Başarı bağlamında kalıcılık ve geri çekilme davranışını anlamak için öz belirleme teorisini kullanan ilk çalışmalardan biri Vallerand ve Bissonnette (1992) tarafından yapılmıştır. Bu araştırmacılar, 1042 Kanadalı üniversite öğrencisinin akademik güdülenmeyi değerlendirerek, farklı güdülenme türlerinin, öğrencilerin kalıcılığını ve ya okulu bırakmalarını ne ölçüde etkilediğini belirlemiştir. Sonuçlarda okuldan ayrılma oranlarının okulda kalanlara göre anlamlı derecede düşük olduğu bulunmuştur. Okuldan ayrılan öğrencilerin, özdeşimle, bütünleşik ve içsel düzenleme seviyelerine sahip olduğunu göstermiştir. Daha sonraki bir çalışmada, Vallerand, Fortier ve Guay (1997), 4357 lise öğrencisi ile benzer sonuçlar elde etmiş ve bu bulgular daha çok özdeşleşmiş öğrencilerin daha az bırakma niyeti ve davranışları olduğunu göstermiştir.

Frederick-Recascino, Lepes, Rubio ve Shelden (1997), içsel güdülenmenin fiziksel aktiviteye bağlılık ve kalıcılığa yol açtığı hipotezini test etmek için iki ileriye dönük çalışma yürütmüştür. İlk çalışma, Taekwondo ve aerobik uygulayan ve içsel nedenlerin sebat etme ve aktivitenin uygulanmasına bağlılık ile ilgili olduğu varsayımını destekleyen 40 katılımcıdan oluşmuştur. Fitness programlarına katılan 155 kişiyi içeren çalışmalarında, güdülenmenin süreklilik ile pozitif ilişkili olduğunu da bulmuşlardır (Frederick-Recascino, Lepes, Rubio ve Shelden, 1997).

Daha yakın bir zamanda, Ntoumanis (2005) bağlamsal ve kişisel güdülenme değişkenlerinin, öğrencinin bilişsel ve duyuşsal deneyimlerini, okuldaki fiziksel eğitimde ve ayrıca sonraki okul yılında isteğe bağlı fiziksel etkinliklere katılımını öngörüp öngörmediğini incelemiştir. Bu çalışma 302 İngiliz öğrenciden oluşmuştur. Sonuçlar, beden eğitimi öğretmenleri tarafından sağlanan desteğin, daha sonra, öz belirlenen güdülenmeyi öngören daha büyük öğrenci ihtiyaç memnuniyetiyle ilişkili olduğunu göstermiştir (Ntoumanis, 2005).

Guillet, Sarrazin, Carpenter, Trouilloud ve Cury (2002) kadın hentbol oyuncuları arasındaki etkileyici deneyimleri ve devamsızlık sonuçlarını incelemiştir. Elde ettiği sonuçlar, oyuncuların hentbol keyfi seviyelerinin yetkinlik duyguları, özerklik, ilişki, algılanan gelişme, antrenör desteği ve oyun süresi ile ilişkili olduğunu göstermiştir. Ayrıca, hentbol katılımına son veren oyuncular kendilerini daha az yetkin olarak algılamış, takım arkadaşları ile daha az ilişkili olduklarını hissetmiş, kişisel gelişimlerini daha az algılıyorlar ve kalıcı oyunculara göre daha az antrenör desteği hissetmişlerdir. Benzer bir araştırmada, 335 hentbol oyuncuyu ele almıştır ve üç psikolojik ihtiyacın içsel güdülenmeyi öngördüğünü ortaya koymuştur. Bu konuda özerklik duyguları özellikle önemliydi. İçsel güdülenme, hentbolden vazgeçme davranışı ile olumsuz yönde ilişkili bulunmuştur (Sarrazin, Vallerand, Guillet, Pelletier ve Cury, 2002). Spor ortamlarında, yapılan araştırmalar, sporcuların antrenörler ve akranlar gibi sosyal etmenlere ilişkin inanç ve algılarının, sporcuların çeşitli güdülenme sonuçlarına katkıda bulunduğunu göstermiştir (Keegan, Harwood, Spray ve Lavalley, 2009; Vazou, Ntoumanis ve Duda, 2006). Bu faktörler arasında antrenörler ve meslektaşların özerklik desteği, başkalarına ait olma hissini etkileyen algı ve davranışlar ile çaba ve gelişim için tanınmaları bulunmaktadır (Reeve ve Jang, 2006).

2.1.3 Vealey'in Sportif Güven Modeli

Kendine güven, sporcuların sahip olduğu en önemli psikolojik özelliklerden biri olarak tanımlanmıştır (Bull, Shambrook, James ve Brooks, 2005; Jones, Hanton ve Connaughton, 2002, 2007; Vealey ve Chase, 2008). Güven terimi geniş çapta araştırılmıştır (Feltz ve Chase, 1998). Özgüven, bireyin nasıl hissettiğini, nasıl düşündüğünü ve nasıl davrandığını açıklayan spesifik bir terim olarak ortaya konmuştur (Bandura, 1997; Jones ve Hanton, 2001). Psikolojide güven teriminin spor ortamlarındaki karşılığına bakıldığında, bir sporcunun başarıya ulaşmak için sahip olması gereken en önemli psikolojik özelliklerden biri olarak tanımlanmaktadır (Jones ve Hanton, 2001).

Vealey ve Chase (2008) özgüveni özellikle sportif performans üzerinde en önemli psikolojik etkiye sahip kavram olarak görmektedir. Buna dayanarak, özgüven, bir sporcunun başarılı bir şekilde performans gösterip göstermeyeceğini belirleyen en etkili unsurlardan biri olarak kabul edilmiştir (Vealey, Hayashi, Garner-Holman ve Giacobbi 1998). Sporda iyi bir performans elde etmek için bireyin kendine güveninin yüksek olması önemlidir. (Vealey ve Chase, 2008). Vealey, sporda kendine özgü bir çerçeve geliştirmek ve rekabetçi spordaki güveni etkinleştirmek için 1986'da ilk spor güven modelini ortaya koymuştur. Zaman geçtikçe, spor güveninin etkilerini, bilişini, davranışını ve dolayısıyla performansı nasıl etkilediğinin karmaşıklığını daha fazla açıklamak için spor güven modelin hayati bir bilginin eksik olduğu ortaya çıktı. Model o zamandan beri, spor güveninin genelleştirmeden daha özel bir spor güvenine, aynı zamanda spor güven kaynakları ve türleriyle birlikte devam ettiği üzerine olduğu fikrini içerecek şekilde revize edilmiştir. Spor güveninin kavramsal temeli, rekabetçi spora özgü bir özgüvenin kavramsallaştırılması ihtiyacına cevap olarak öz yeterlik teorisinden geliştirilmiştir (Vealey, 1986). Birkaç revizyondan sonra, en son spor güven modeli (Vealey, 1986; Vealey ve Chase, 2008) orijinal modelin teorik sınırlamalarını desteklemek için geliştirilmiştir.

Yine, Vealey ve arkadaşlarının (1998) sportif özgüven modeli, örneklemindeki çeşitlilik eksikliği ve ilgili rekabet seviyesi nedeniyle daha fazla eleştiri aldı. Ancak, bu dokuz kaynak, uygulayıcıların güven artırıcı müdahaleler geliştirmelerine yönelik

bir çerçeveye katkıda bulunduğu inanan gözden geçirilmiş modeline dahil edilmiştir (Kingston ve ark. 2010).

Vealey bir kez daha spor güven modelini yeniden kavramlaştırmaya devam etti (Vealey, 2001). Bu model, 1998 yaklaşımından büyük ölçüde farklı değildir, ancak sportif güvene dair daha açık bir perspektif sergiler (Vealey, 2001). Bu model, gelecekteki araştırmalar için anlamlı uzantıları teşvik etmek için örgütsel bir çerçeve olarak güven göstermek ve güveni arttırmaya yönelik müdahaleler için hareket etmek üzere geliştirilmiştir (Vealey, 2001). Daha yakın bir zamanda da, Vealey'nin çalışması hem araştırmacılara hem de uygulayıcılara sportif güveni arttırmak için birleştirici bir çerçeve geliştirmek üzere ilerlemiştir. Vealey'in gözden geçirilmiş modelinin işlevi iki yönlüdür: birincisi, literatüre anlamlı bir genişlemenin üretilebileceği bir örgütsel çerçeve sağlamıştır ve ikincisi, sporculara güveni arttırmak için uygulanan müdahalelerin geliştirilebileceği bir temel olarak kullanılmıştır (Vealey, 2001).

Belki de sporda özgüvene yönelik en çok çalışılan kavramsal yaklaşım, spor-güven modelidir (Vealey, 1986; Vealey ve Chase, 2008). Spor-güven, bireylerin sporda başarılı olma yetenekleri hakkında sahip oldukları inanç veya kesinlik derecesi olarak tanımlanabilir (Vealey, 2001). En yeni spor güven modeli, spor güveninin çok boyutlu bir yapı olduğunu ve görev taleplerine özgü çok çeşitli sportif güven olduğunu ortaya koymaktadır. Vealey ve Knight, sporda başarı için en kritik olan üç yetenek alanı belirledi ve her yetenek alanı için spor güvenini ölçmek için Spor-Güven Envanteri'ni geliştirmiştir. (Vealey ve Chase, 2008; Vealey ve Knight, 2002). Duruma bağlı olarak spor güven seviyelerinin değişebileceği ileri sürülmektedir. Bandura'nın öz-yeterlik teorisi ile tutarlıdır, çünkü algılanan etkililik dinamik bir değişken özelliktir ve eğilimsel bir özellik değildir (Vealey ve Chase, 2008). İkincisi, orijinal model spor güvenini tek boyutlu bir yapı olarak görse de, revize edilmiş model spor güvenini çok boyutlu bir özellik olarak görmüş ve bu nedenle birden fazla spor güveni türünü içermektedir. Bandura öz yeterlik teorisinde belirtildiği gibi öz yeterlik, göreve özgü çok boyutlu bir yapıdır (Vealey, 2001).

Spor güven modeli organizasyonel kültürün (örneğin, rekabetçi standart, güdüsel iklimi ve spor programlarının hedefleri ve yapısal beklentileri) ve kişilik özellikleri,

tutumları ve değerlerinin güven gelişimini etkilediğini tahmin eder. Sporculara duyulan güvenin yanı sıra güven kaynağı (başarı, öz düzenleme ve sosyal iklim) için kullandıkları üç alanın varlığı söz konusudur. Spor güven seviyeleri, bir sporcunun spor performansını belirleyen düşüncelerini, duygularını ve davranışlarını etkiler. Bu nedenle, model, performansın sporcunun fiziksel beceri ve özelliklerinden etkilendiğini gösterirken, hava durumu ve rakipler gibi kontrol edilemeyen faktörlere ek olarak, spor güveninin insanın işleyişi ve spor performansı için kritik olduğu görülmektedir (Vealey, 2001).

Son zamanlarda, Vealey ve Chase (2008), yalnızca genel bir spor güven inancına sahip olmanın, başarılı bir şekilde gerçekleştirmek için yeterli olmayabileceğini; bunun yerine, oyuncuların olası aksaklıkların üstesinden gelmek için esnek ve sağlam bir güvene sahip olmaları gerekir. Aslında, elit sanatçılar sarsılmaz, esnek ve sağlam bir güce sahip olmanın zihinsel sağlamlık ve başarının temel bir yönü olduğunu bildirmişlerdir (Bull ve diğerleri, 2005; Jones ve diğerleri, 2002, 2007). Vealey'e (1986) göre, sportif güven, sporcuların yapmış oldukları spor dalında başarılı olma yetenekleri hakkında sahip oldukları inanç ve kesinlik dereceleri. Özgüven literatüründeki araştırmaların çoğu Bandura'nın (1977) öz yeterlik teorisine dayanmaktadır. Bununla birlikte, bu teori spora özgü olmadığı için Vealey (1986), on yıl sonra özgün modelindeki kısıtlamalar nedeniyle bütünleşik spor güven modeline revize edilmiş kavramsal bir spor güven modeli ortaya koymuştur (Vealey, 1986).

Sporunda özgüvenin nasıl bir ilişkide olduğu, hangi faktörlerin özgüven düzeyini etkilediği ve özgüvenin nasıl geliştirilebileceği sayısız araştırmacı için merak uyandırıcı sorulardır. Kendine güvenin, etkin başa çıkma becerileri ve içsel güdülenme ile ilişkili olduğu bulunmuştur (Cresswell ve Hodge, 2004; Vealey ve diğerleri, 1998). Gould ve arkadaşları (1999), çeşitli spor dallarından en yüksek altmış üç kişiyi araştırmış, bu sporcuların yüzde doksanının yüksek özgüvene sahip olduğunu bulmuştur. Bu nedenle, birçok sporcu başarısını yüksek düzeyde özgüvenle birleştirmiştir. Örneğin, en büyük Atletizm sporcularından biri olan Carl Lewis, "Güveniniz yoksa her zaman kazanmamanın bir yolunu bulursunuz" diyerek başarısı için güveni önemli bir inanç olarak ortaya koymuştur (Gould ve diğ, 1999).

2.1.3.1. Sporda Güveni Etkileyen Faktörler

Spor açısından örgüt kültürü, spor alt kültürünün kültürel yönlerini ve nasıl yapılandırıldığını ifade eder. Bu kültürel yönlerden bazıları ekip güdüselle iklim, antrenör ve ekip beklentileri, uyum ve benzeri olabilir (Vealey ve Chase, 2008).

Kişilik ve demografik özellikler, sporcularda spor güven gelişimini etkileyebilir. Demografik ve kişilik özellikleri ile örgütsel kültür, sporcuların spor güveninin nereden geldiğini ve kendini nasıl gösterdiğini belirler. Bu faktörler sporcularda hangi kaynakların spor güvenini artıracak ve hangilerinin etkisinin olmayacağı üzerinde çalışma alanı sağlayacaktır. Daha spesifik olarak, örgüt kültürü ve bireysel farklılıklar sporcuların hangi tür spor güvenine sahip olduklarına ve spor güvenlerinin nereden kaynaklandığına karar verebilir (Vealey ve Chase, 2008).

2.1.3.2. Güven Kaynakları

Vealey ve diğ. (1998) sporcular için önemli olan dokuz farklı spor güven kaynağını belirlemiştir. Sunulan spor güven kaynaklarının Bandura'nın öz yeterlilik kaynakları ile yakından ilgili olması tesadüf değildir. Spor ortamlarında yapılacak araştırmalar için, sporun güven kaynakları, Bandura'nın kaynaklarından daha önemlidir; çünkü Vealey ve meslektaşlarının dokuz kaynağı, sporun antrenman ve rekabetçi ortamlarına odaklanmaktadır (Vealey ve diğ. 1998). Dokuz spor güven kaynağı olmasına rağmen, sporcuların sportif güvenlerini arttırmak için her kaynağı kullanacakları anlamına gelmediğine dikkat etmek önemlidir. Önceden belirtildiği gibi, örneğin ustalık, yetenek gösterme ve hazırlık, birçok sporcu için en belirgin spor güven kaynağı gibi görünmektedir.

1) Ustalık: İlk kaynak olan ustalık, kişinin becerilerini geliştirmeyi içerir. Sporcunun yapmış olduğu spor branşında becerilerini geliştirmesi veya ustalaşması kendine güven konusunda kişiye etki etmektedir (Hays, Maynard, Thomas ve Bawden, 2007).

2) Yetenek gösterilmesi: Rakibe üstünlük sağlayarak, kazanarak ve rakipten daha iyi oynayarak beceriyi gösterme anlamında kullanılır. Bir güven gösterilmesinden kaynaklanan güven, sporcuların yeteneklerini gözlemleyenlerin önünde becerilerini

diğerlerinden daha yüksek sergilemeye çalışması durumunda ortaya çıkar (Hays, Maynard, Thomas ve Bawden, 2007).

3) Fiziksel ve zihinsel hazırlık: Üçüncü kaynak olan fiziksel ve zihinsel hazırlıkların, sporculara yeterlilik ve özgüven kazandırmada hayati önemde olduğu vurgulanmıştır. Kişinin yapacağı etkinlik öncesinde kendisinin fiziksel ve zihinsel olarak hazır hissetmesi anlamına gelmektedir (Gould, Hodge, Peterson ve Giannini, 1989; Williams, 1994).

4) Fiziksel kişisel sunum: fiziksel kişisel sunum, bir bireyin kendini nasıl algıladığını veya başkalarının algıladığına nasıl inandıklarını içerir. Vealey ve diğ. (1998) sonuçları, fiziksel tip sunumunun, vücut tipi daha fazla incelendiğinde (örneğin, yüzme, jimnastik, tenis) bireysel sporlarda daha belirgin bir spor güven kaynağı olabileceği görüşünü savunmuşlardır. Sporcuların nasıl görüldüğüne dair kendi algıları kişide güven oluşumuna katkı sağlar (Hays, Maynard, Thomas ve Bawden 2007).

5) Sosyal destek: Bu kaynak Bandura'nın sözlü ikna edilmesine çok benzer, ancak sosyal destek, çoğunlukla bir kişinin diğerlerinden (örneğin, antrenörler, ebeveynler) ve arkadaşlardan aldığı olumlu geribildirim, teşvik ve güçlendirme anlamına gelir. (Gould & Weiss, 1981; McAuley, 1985). Önemli kişilerden gelen desteğin algılanmasından kaynaklanan güven (yani, antrenörler, aile ve takım arkadaşları) destekleyici ve cesaretlendirici olması çok önemlidir. Sosyal destek olarak sporcunun performansı öncesi ve sırasında takım arkadaşlarının, antrenörünün ve ailesinin yüreklendirmesi örnek verilebilir. Örneğin, diğerlerinden gelen sosyal destek, gençlik popülasyonlarında değerli bir kolaylaştırıcı fiziksel yeterlilik gibi görünmektedir (Harter, 1981; Horn ve Weiss, 1991). Ayrıca, araştırmalar, sosyal desteğin dünya standartlarındaki sanatçıların güvenine önemli bir katkıda bulunduğunu göstermiştir (Hays, Maynard, Thomas ve Bawden 2007).

6) Dolaylı Deneyim: Sporcunun, diğer bir sporcuyu başarılı bir performans gerçekleştirirken izlemesi ve bu gözlem sonucunda bundan kendisine deneyim sağlaması anlamına gelir (Hays, Maynard, Thomas ve Bawden 2007).

7) Antrenör liderliği: Antrenörün kararlarına güvenme ve onların yeteneklerine inanma anlamına gelir. Bu kaynak, sporcuların koçun liderliğine olan inancını ve karar vermedeki becerilerini ifade eder. Hays ve diğ. (2007) çalışmasında, dünya standartlarında sporcuların büyük çoğunluğunun, antrenörlerin ve antrenörlerin yeteneklerinin değerli bir sporcu güven kaynağı olduğu konusunda hemfikir olduklarını belirtmişlerdir (Hays, Maynard, Thomas ve Bawden 2007).

8) Çevresel rahatlık: Kişinin performansını gerçekleştireceği yerde rahat hissetmesi anlamına gelir. Vealey ve ark'a göre (1998), çevresel rahatlık, sporcuların rekabetçi durumlarda ve ortamlarda nasıl rahat hissettiklerini ifade eder. Bir rahatlık algısından kaynaklanan güven, örneğin rahat bir spor ortamı(iyi tanınmış bir futbol sahası) kendine güven duygusuna katkıda bulunur (Hays, Maynard, Thomas ve Bawden 2007; Vealey ve ark, 1998).

9) Durumsal olumluluk: Son kaynak, durumsal uygunluk, kontrol edilemeyen spor güven kaynaklarından biridir. Kırılmanın normal olduğunu düşünmek ve herşeyin yolunda gittiğini hissetmek anlamına gelir. Bu kaynak, bir sporcunun belirli durumlarda kırılmanın lehine gerçekleştiğini hissettiği anlamına gelir. Bu durumlar arasında rakip takıma hakem çağrılar, mükemmel hava durumu, şans vb. olarak sayılabilir (Hays, Maynard, Thomas ve Bawden 2007; Vealey ve ark, 1998).

2.1.3.3. Sportif Güven İle İlgili Yapılan Bazı Çalışmalar

Araştırmacılar, dünya klasındaki elit sporcularda öz güvenin kaynaklarını araştırmışlardır. Özgüvene ilişkin olarak sayılan dokuz kaynak haricinde bazı yeni kaynaklara da rastlanmıştır. Bunlar deneyim (orada daha önce bulunmak), doğuştan gelen faktörler (doğal yetenek, doğuştan gelen faktörler) ve rekabete dayanan avantajdır (yarışmacıları daha önce baskı altında zayıf ve ya kötü uygulama yaparken görmek). (Hays, Maynard, Thomas ve Bawden,2007; Hays, Maynard, Thomas ve Bawden,2009; Kingston, Lane ve Thomas, 2010). Bunun yanı sıra, birtakım araştırmacılar da uyarlanabilir mükemmeliyetçilik (başarmak ve en iyisini yapmak için güdülenme) görev yönelimli hedef ve görev yönelimli güdüsel ikliminin hem kontrol edilebilen (ustalık, fiziksel ve zihinsel hazırlık gibi)hem de kontrol

edilemeyen(çevresel uygunluk, sosyal destek gibi) kaynakların özgüveni olumlu şekilde etkilediğini belirtmişlerdir (Machida, Ward ve Vealey, 2012).

Bir diğer araştırmada, elit sporcuların öz güven düzeylerinin dönemlerin değişkenliğine duyarlı olduğu ve süreç içerisinde dalgalanabileceği tespit edilmiştir. Yarışma zamanı yaklaştıkça becerilerin sergilenmesi, fiziksel ve zihinsel hazırlık, kendini fiziksel olarak algılama ve durumsal uygunluğun sporcular için önemi artmaktadır. Kuramsal olarak, yarışma zamanı yaklaştıkça öz güvenin bu kaynakları da son derece önemli hale gelmektedir (Hays, Maynard, Thomas ve Bawden,2007; Hays, Thomas, Maynard ve Bawden, 2009).

Kendine güvenen bireyler, spor başarısı için gerekli olan bilişsel kaynakları kullanma konusunda daha yetenekli ve etkili olma eğilimindedir. Örneğin, doğrudan spor literatüründe test edilmese de, Bandura ve Wood (1989), sorunların çözümü için süreç çözümlerine odaklanarak kendine güvenen bireylerin görev tanı koyma konusunda önemli yeterlik derecesine sahip olduğu, buna karşın daha az kendine güvenen bireylerin ise bunu daha zor gerçekleştirebildiğini ortaya koymuştur (Bandura ve Wood, 1989). Spesifik olarak, yeteneklerine kuvvetli bir inancı olan sporcular, baskı altında zirve yapabileceklerini ve yarışma sırasında olumsuz durumlarla başarılı bir şekilde başa çıkabileceklerini göstermişlerdir (Cresswell ve Hodge, 2004). Güven, pozitif etki ile tutarlı bir şekilde ilişkilendirilmiştir; güven eksikliği ise, endişe, depresyon ve memnuniyetsizlikle ilişkilendirilmiştir (Martens, Vealey ve Burton, 1990; Vealey, 1986; Vealey ve Campbell, 1988; Vealey, Hayashi; Garner-Holman ve Giacobbi, 1998). Yüksek performans literatüründeki en tutarlı bulgulardan biri, özgüven ile başarılı spor performans arasında anlamlı ilişki olduğudur (Feltz, 2007). Bu nedenle, özgüven çalışmalarının, spor psikolojisi literatüründe, Bandura'nın (1977) öz yeterlik teorisi ve spor güvenini sağlama modelleri gibi sosyal bilişsel teorileriyle öne çıkması şaşırtıcı değildir (Vealey, 2001).

2.2. Başarı Hedefi Kuramı

Güdülenme, sporcuların seçtikleri aktivitelere neden ve nasıl katıldığını, katılımlarının kalitesini ve sonuç olarak performanslarını nasıl etkilediği konusunda sporda temel bir rol oynar (Chin, Khoo ve Low, 2012; Olmedilla, Ortega, Andreu ve Ortín), 2010; Shah & Gardner, 2008). Spor hakkında konuştuğumuzda, güdülenme, kişisel, sosyal ve çevresel değişkenlerin nasıl etkileşime girdiğini ve bir veya başka bir spor aktivitesi ile bu göreve adanan yoğunluk, sebat ve performans arasındaki nihai seçimi nasıl belirlediğini belirtir. Bu bağlam için daha yaygın olarak kullanılan iki güdülenme teorisi şunlardır: Başarı Hedef Kuramı (Nicholls, 1989) ve Öz Belirleme Kuramı (Deci ve Ryan, 1985, 2000; Ryan ve Deci, 2000).

Öz belirleme Kuramı (Deci ve Ryan, 1985) ve Başarı hedefi teorisi (Nicholls, 1989) sporda ve fiziksel aktivitede başarı güdülenmesini incelemek için ortaya konan en yaygın teorik yaklaşımlardan ikisidir (Fenton, Duda ve Barrett, 2016; Zuber, Zibung ve Conzelmann, 2015). Öz belirleme kuramı ile başarı hedefi teorisi arasındaki kavramsal bağlantılar, birçok çalışmada, görev odaklı bireylerin daha kararlı olduğu ve daha içsel olarak güdülendikleri, ego odaklı bireylerin ise daha az öz kararlılık gösterdikleri ve daha dışsal olarak güdülendikleri görülmüştür (Chin ve diğerleri, 2012; Ntoumanis, 2001; Zuber ve diğerleri, 2015, Ntoumanis, 2001).

Günümüzde sporcunun optimal gelişiminde yer alan sosyal ve kişisel faktörler hakkında bilgi edinme sporcunun geleceği için önemli hale gelmektedir. Başarı Hedefi Kuramının amacı, sporcuların başarı güdülenmesini etkileyen çeşitli yatkinlik ve çevresel faktörlerin analizini yapmaktır. 1970'lerin sonlarından bu yana, sosyal-bilişsel modeller başarı güdülenme araştırması literatürüne hakim olmuştur (Balaguer, Castillo, Duda ve García-Merita, 2011). Spor psikolojisinde, eğitimdeki bir dizi bağımsız ve işbirlikçi çabadan benimsenen baskın bir sosyal-bilişsel model (Ames, 1987; Dweck ve Elliot, 1983; Maehar, 1984; Nicholls, 1980, 1984, 1989) ortak olarak başarı hedefi teorisi olarak adlandırılır. Bu kuramın temel ilkesi, bireylerin yetkinliği göstermek veya geliştirmek için başarı ortamlarına katılmalarıdır. Bununla birlikte, yeterlilik veya yetenek iki farklı şekilde; başarı algısı ve yetenek algısı olarak yorumlanabilir. Sporcular için, beceri ve yeteneklerin gösterilmesinin büyük öneme sahip olduğu hedef başarısına ilişkin zorlu bir bağlamdır (Nicholls, 1984, 1989).

Bu teoriye göre, sosyal etki nedeniyle ortaya çıkan ve sporcuların kendi yeterliliklerini yargıladıkları ve spordaki başarısını veya başarısızlığını tanımladıkları kriterleri yansıtan iki tür başarı hedef eğilimi vardır. Bunlarda ilki görev yönelimi diğeri ise ego yönelimidir. Bireyler, iki katılım durumu arasında dalgalanma gösterebilir ve görev ya da ego eğilimlerinde değişiklik gösterebilir; bu görev ve ego yönelimi olarak bilinir. Görev yönelimi anlayışı kullanıldığında, bireyler kendi referanslı kriterleri kullanarak yetkinliklerini değerlendirir ve bir görevi geliştirirken ya da ustalaşırken kendilerini başarılı hisseder. Ego Yönelimi anlayışı kullanıldığında, bireyler başka referans gösterilmiş kriterleri kullanarak yetkinliği değerlendirir ve diğerlerinden daha iyi performans gösterdiklerinde veya daha az çabayla başkalarının yanı sıra performans sergilediklerinde başarılı olurlar (Nicholls, 1984, 1989). Başarı hedefleri, bireylerin duygularını etkileyebilir. Görev dahilinde görev ustalığı kendi içinde bir sonudur ve etkinlik kendinden tatmin edici olmalıdır Nicholls'un (1989, s. 95) belirttiği gibi, "görev yönelimi" ve "ego yönelimi", iki katılıma bağlılık eğilimindeki bireysel farklılıklara uygulanır ve "görev katılımı" ve "ego katılımı'nı insanlar belli bir durumda yaşarlar (Nicholls, 1989).

2.2.1. Görev Yönelimi

Bireyler göreve dâhil olduğunda, yeterliliklerini değerlendirmek için görev gelişimine ve ustalık edinmeye önem verirler. Bu yönelim şeklinde kişinin, ustalık veya kişisel gelişim açısından başarı veya yetkinliği tanımlaması muhtemeldir (Nicholls, 1989). Görev yöneliminde kişi, kendi istek ve ilgisi doğrultusunda performansta mükemmelleşmeyi amaçlamaktadır. Sporçunun bireysel gelişme ve beceride uzmanlaşmaya odaklanması onun için oldukça önem taşımaktadır. Görev yönelimli olmak ile ilişkili davranışlar, kararlılık, optimum çaba, beceride ustalaşmak isteği gibi davranışlardır (Lemyre, Roberts ve Ommundsen, 2002). Birçok araştırmacı, görev yönelimli sporcuların daha çok beceri öğrenimi ve teknik gelişimi ile ilgilendiklerini ortaya koymuşlardır. Sporcu başarılı olabilmek için çok çaba sarfetmeli ve elinden gelenin en iyisini yapmalıdır. Görev yönelimli sporcu, yarışma ortamını kişisel becerilerini geliştirebilmek adına bir şans olarak görmektedir. Bilgi ve beceri gelişimi kişi için önemlidir. Kişisel gelişiminin olduğunu görmek bireye başarı hazzı sağlar. Ayrıca bu sporcular, zor görevleri yerine getirme noktasında oldukça isteklidirler. Görev yönelimli sporcular için sadece yarışma

ortamı önemli değil, bunun yanısıra sonuca ulaşmakta sürece de oldukça önem verirler (Roberts, Treasure ve Conroy, 2007).

Görev yöneliminde amaç öğrenmeye yöneliktir. Performans değerlendirmesinde, sporcu kendi performansıyla yine kendisini karşılaştırmaya çalışır. Yani başarıyı tanımlarken, kişisel gelişim ve ustalık edinme ölçütleri temel alınır. Görev yönelimi, sporcunun eylemleri öncelikle kişisel ustalık, iyileştirme ve daha yüksek becerilerin başarılması ile güdülendiğinde çalışır. Başarı ve başarısızlık, sporcunun kendi performansıyla ilgili kendi algısına dayanan yorumları tarafından öznel olarak tanımlanır. Görev katılımı, performansla ilgili daha olumlu değerlendirmelere yol açabilir. Bireyler bir beceriyi geliştirirken veya ustalık kazandıklarında başarılı olduklarını düşünürler. Bu nedenle performanslarının iyileşmiş olan yönlerine katkı sağlayabilirler. Kişi için, küçük başarılar bile, onların iyi performans gösterdiğine inanmalarını sağlayabilir. Ayrıca, kendi performanslarına odaklanmalarından dolayı, göreve dâhil olan kişiler daha iyi performans gösterebilir ve bu da algılanan performansın yükselmesine neden olabilir (Dewar ve Kavusan, 2011).

2.2.2. Ego Yönelimi

Hedef yöneliminde bir diğer kavram, başkalarına göre üstün olmayı ve "içlerinden en iyisi" olmayı amaçlayan ego yönelimidir. Ego yöneliminde kişi, diğerlerinden üstünlük kurmaya, akranlarıyla ilişkilerinde yetkinliğini göstermek amacıyla yeteneklerini sergilemeye odaklanır. Ego yönelimi, düşük psikolojik refah seviyelerine, yüksek performansla bağlı kaygı seviyelerine ve spor ortamında daha düşük memnuniyet derecesine yol açacaktır (Pensgaard ve Roberts, 2000). Rekabet gücünün önemini vurgulayan ego yöneliminde amaç, sporcular diğerleriyle karşılaştırıldığında kendi yeterlilik seviyelerini yargılamasıdır. Bu nedenle başarı bu karşılaştırmanın öznel değerlendirmesine bağlı olarak ortaya konur (García, Cervelló, Jménez, Iglesias ve Santos-Rosa, 2005). Sporcu için başarı, rakiplerin yenilgisi ve daha yüksek becerilerin gösterilmesi ile ilgilidir (Nicholls, 1984). Hatta daha yüksek bir sosyal statü elde etmek için püf noktaların kullanımı ile ilgilidir (Cervelló, Escartí ve Balagué, 1999).

Ego yönelimi, öncelikle rakibi alt etmek, üst düzey yetenek sergilemek ve ya gösteriş yapmak gibi normatif yeterliliği göstermek için güdülenen bir sporcu tarafından

karakterize edilir. Bu nedenle, ego yönelimli sporcular başarı ve başarısızlığı diğer rakiplerin performansıyla karşılaştırılarak değerlendirilir. Ego yönelimli sporcular sahip oldukları yetenekleri en iyi şekilde ortaya koymak ve kanıtlamak çabası içerisindedirler. Bu kişiler için başarının temel kaynağı, bir yarışma sırasında daha az çaba sarfederek rakibini yenmektir. Birey içinde bulunduğu koşullarda kendisini sürekli rakip arkadaşlarıyla kıyaslamak durumundadır (Duda, 1992; Roberts ve Treasure, 1995).

Sporcu başarıyı, yapabildiği en iyi performans olarak değerlendirmektedir. Başarısızlık ise en iyi performanstan daha az bir performans göstermektir. Böylece başarı güdülenmesinde durumsal karşılaştırma etmeni rol oynamaktadır. Ego yönelimindeki bu süreç de, temelde sosyal karşılaştırmaya dayanmaktadır. Ego katılımı ve duygular arasındaki ilişki, algılanan yetenek veya yeterlilik tarafından yönetilebilir (Nicholls, 1984). Bu, ilişkinin algılanan kabiliyetin bir fonksiyonu olarak değişebileceği anlamına gelir. Ego tutulumunda, algılanan yeteneği düşük olan bireyler, olumsuzluk yaşayabileceklerine inandıkları için olumsuz etki yaşayabilirler. Algılanan yüksek yetenekle birleştiğinde, ego katılımı olumlu etkiye yol açmalıdır (Nicholls, 1984).

2.2.3. Başarı Algısı İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Önemli sayıda çalışma, başarı hedefi eğilimleri ve öz belirleme düzeyleri arasındaki mevcut ilişkiyi göstermiştir (White ve Duda, 1994). Görev yöneliminin içsel güdülenme ile pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur. Bu nedenle, yukarıda tartışılanlara dayanarak, kadın seçkin hentbol oyuncularını üzerindeki başarı hedefi yönelimi etkilerini güdülenme ve eğitim seansları sırasında algılanan duygusal iklim açısından belirlemeye yönelik hedef belirlenmiştir. Görev yöneliminin ustalık odaklı bir güdüsel iklim algısı ile ilişkili olduğu belirlenmiştir. Ayrıca bu yönelimin, hem içsel güdülenme ile ilişkili olduğu, buna karşın ego yöneliminin dışsal güdülenme ve güdülenmeme ile pozitif ilişki içerisinde olduğu görülmüştür. Araştırmalar, devam eden bir görev sırasındaki görev katılımının, beden eğitimi dersine katılan ergenlerde pozitif duygularla ilişkili olduğunu ortaya koymuştur (Vlachopoulos, Biddle ve Fox, 1997). Yetişkin erkek golfçülerde de görev yöneliminin pozitif öngörü, mutluluk ve heyecan gibi duygularla pozitif ilişkili olduğu bulunmuştur (Dewar ve Kavussanu, 2011). Araştırmalar görev yöneliminin tenis oyuncularında bir maç boyunca (Cervello, Rosa, Calvo, Jimenez ve Iglesias, 2007) ve bir yıl boyunca süren yarışmada algılanan performansla pozitif olarak ilişkili olduğunu

göstermiştir (Van de Pol ve Kavussanu, 2011). Görev odaklı bir güdüsel iklim algısının, spor performansını olumlu yönde desteklediği ve sporcu psikolojik refahını güven, özgüven ve endişe azaltmayı artırarak güçlendirdiği gösterilmiştir (Balaguer, Duda, Atienza ve Mayo, 2002).

Bir çalışmada görev yönelimi, olumlu bir şekilde tahmin edilen algılanan performansı içermiştir. Bir golf turnuvası sırasında yetişkin erkeklerin yaşadığı mutluluğu ve heyecanı pozitif olarak öngörmüştür (Dewar ve Kavussanu, 2011). Ayrıca, beden eğitimi dersine katılan ergen öğrencilerde görevin katılımı algılanan başarı (algılanan performansa benzer bir değişken) yoluyla olumlu ve olumsuz etki ile ilişkili bulunmuştur (Vlachopoulos ve diğerleri, 1997). Her ne kadar algılanan yetkinlik veya kabiliyete bağlı olarak duyguları etkilemek için ego yönelimi varsayılmış olsa da (Nicholls, 1989), algılanan yetkinliğin bu ılımlı rolü önceki araştırmalarda tutarlı bir şekilde desteklenmemiştir (Hodge, Allen ve Smellie, 2008; Morris ve Kavussanu, 2009). Algılanan performansın ego içinde yaşama ve duygular arasındaki ilişkiyi ılımlı hale getirebileceği öne sürülmüştür (Dewar ve Kavussanu, 2011). Algılanan performans yüksek olduğunda, ego ile ilgilenen sporcuların olumlu duyguları deneyimleyebildikleri görülmüştür. Aksine, algılanan performans düşük olduğunda, ego yönelimi pozitif duygularla ilişkilendirilmemelidir. Benzer şekilde, ego katılımı algılanan performans düşük olduğunda olumsuz duygularla pozitif olarak ilişkilendirilmelidir, çünkü sporcular diğerlerine göre üstünlük sağlama hedefine ulaşamadıklarını ve algılanan performans yüksek olduğunda olumsuz duygularla ilgisiz olduklarını hissederler (Morris ve Kavussanu, 2009).

Dewar ve Kavussanu (2011) bu öngörülerini kısmen desteklemiştir. Spesifik olarak, yetişkin erkek golfçüler bir golf turu sırasında iyi performans gösterdiklerinde algıladıklarında, ego yöneliminin mutlulukla pozitif olarak ilişkili olduğunu, zedelenme ve endişe ile ilişkisiz olduğunu bulmuşlardır. Bununla birlikte, ego yönelimi mutluluk duygusuyla da ters orantılı bulunmuştur. Örnek olarak, golfçüler düşük performans algıladıklarında, mutsuzluk ve endişe ile pozitif olarak bağlantılıydı. Ayrıca algılanan performans, ego yönelimi ve heyecan arasındaki ilişkiyi ılımlı kılmadı. Bu bulgular, algılanan performansın golf oynarken ego katılımı ve duygular arasındaki ilişkiyi hafiflettiğini, ancak tüm duygular arasında tutarlı olmamasını gösteren kanıtlar sunmaktadır. Ego yönelimi arasındaki ilişki ve duygular, maç sonucuna bağlı olarak da

değişebilir. Ego yönelime sahip olan sporcuların başkalarına üstünlük sağladıklarında yetenek gösterdiklerini ve bunu rekabette yapmaya çalıştıklarını göz önüne alındığında, bir maçın sonucunu yüksek yetenek göstermede başarılı olduklarını veya başarısız olduklarını gösteren kanıt olarak kullanabilirler. Eşleşme sonucu, ego katılımı ile duygular arasındaki ilişkiyi, algılanan performansın bu ilişkiyi hafifletmesi beklenen şekilde ılımlı hale getirebilir (Dewar ve Kavussanu, 2011).

Okul çağındaki çocuklara yapılan son araştırmalar, ego yöneliminin gurur ve utanç duygularıyla ilişkili olduğunu, zevk ve umut duygularıyla ilişkili olmadığını öngörmüştür. Araştırmacılar yalnızca olumlu ve olumsuz etkilerini ölçtüyse bu ilişkiler ortaya çıkmamış da olabilir (Mouratidis, Vansteenkiste, Lens ve Auweele, 2009). Mutluluk, gurur, umut, üzüntü ve utanç gibi duygular, spor yarışmasıyla ilişkili ve bunlarla ilgilidir (Allen, Jones ve Sheffield, 2009; Martinent ve Ferrand, 2009; Uphill ve Jones, 2007).

Bu çalışmada, bu duyguları hedef katılımı ile ilgili olarak inceledik. Çalışmanın iki amacı vardı. Öncelikle, bir maç sırasındaki hedef katılımının maçtan sonra duyulan duygularla ilgili olup olmadığını ve bu ilişkilerin algılanan performansla ne ölçüde aracılık ettiğini inceledik. Görev katılımının olumlu duygularla pozitif, olumsuz duygularla olumsuz yönde ilişkili olduğunu (Dewar ve Kavussanu, 2011) ve algılanan performansın bu ilişkilere aracılık edeceğini varsaydık. Spesifik olarak, görevin dahil edilmesinin, olumlu duygularla pozitif olarak ilişkili olan ve olumsuz duygularla negatif olarak ilişkili algılanan performansla pozitif bir şekilde ilişkili olacağını umduk (Dewar ve Kavussanu, 2011; Vlachopoulos ve ark., 1997). Ego katılımı ve duygular arasındaki ilişkilerin algılanan performans ve eşleşme sonucu tarafından yönetilip yönetilmediği araştırılmıştır. Ego katılımının, sporcuların yüksek performansı algıladıklarında ve maçı kazandıklarında ve maçı düşük performans algıladıklarında veya maçı kaybettiklerinde pozitif duygularla ters yönde ilişki kurduklarında pozitif duygularla pozitif yönde ilişkili olacağını varsayılmıştır (Dewar ve Kavussanu, 2011).

3. Sportif Güven Envanteri'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Bu bölümde araştırmanın modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, örneklem grubuna ait betimsel istatistikler, verileri toplamada izlenen yöntem ve kullanılan gereçler ile verilerin analizi ve değerlendirilmesinde kullanılan istatistiksel yöntemlere ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırmada, 10-14 yaş sporcuların sportif güven düzeylerini belirleyebilmek için geliştirilmiş Sportif Güven Envanteri'nin Türkçe literatüre kazandırılması amaçlanmaktadır.

3.2. Ölçme Aracının Türkçeye Çevrilme Süreci

Envanterin Türkçeye çevrilme sürecinde maddeler orijinal içeriğe bağlı kalınarak Türkçe'ye çevrilmiş ve yeni bir ifade geliştirilmemiştir. Envanterin Türkçe'ye çevrilme süreci iki kısımdan oluşmaktadır. İlk olarak, ölçeğin yabancı dilden Türkçe'ye çevrilmesi ve ikinci olarak ta Türkçeleşmiş ifadelerin anlaşılabilir olması için belli bir grup kişide sınanmasıdır. Envanter önce İngilizceden Türkçe'ye İngiliz dil bilimi alanında uzman olan üç kişi tarafından ayrı ayrı olarak çevrilmiştir. Daha sonra maddeler üzerinde ortak bir görüş oluştuktan sonra envanterin son hali oluşmuştur.

3.3. Araştırmada Evren ve Örneklem

Bu çalışmada evren spor yapan bireyler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örnekleme ise İzmir ilinde 11-14 yaşları arasında spor yapan 95 kız ve 120 erkek sporcu oluşmuştur. Sporcuların 3.13 ± 1.72 yıl deneyime sahip olduğu ve haftada 3.58 ± 1.22 gün antrenman yaptığı belirlenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanmasında Kullanılan Gereçler

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formunda sporcuların cinsiyeti, yaşı, kaç yıldır bu sporu yaptıkları, haftada kaç gün bu sporu yaptıkları hakkında bilgiler elde edilmiştir.

3.4.2. Sportif Güven Envanteri

Sportif Güven Envanteri (The Sport Confidence Inventory; Vealey ve Knight, 2002), sporcunun sahip olduğu sportif güveni değerlendirmek için Vealey ve Knight (2002) tarafından geliştirilen bir ölçüm aracıdır. Ölçüm aracı on dört maddeden oluşmakta olup, “1: kesinlikle katılmıyorum” ve “7: kesinlikle katılıyorum” arasında değişen 7'li Likert tipi değerlendirme basamağına sahiptir. Üç alt ölçeye sahiptir. Fiziksel Beceri ve Antrenman, (SC-physical skills and training), Bilişsel Yeterlik ve (SC-cognitive efficiency) ve Psikolojik Dayanıklılık (SC-resilience) (Vealey ve Knight, 2002).

Model, öncülleri ve sporcuların sportif güven kaynaklarını içerir ve üç tür spor güveninin sporcunun etkisi, davranışı ve bilişi üzerindeki etkilerini belirtir (Vealey, 1986; Vealey ve Chase, 2008). Sportif güvenin ilk türü, sporcuların antrenmanlarına duydukları güveni ve sporda başarı için gerekli fiziksel becerileri gerçekteştirme yeteneklerini ifade eden fiziksel beceriler ve antremandır (Vealey ve Chase, 2008). İkinci tür spor-güven türü, sporcuların etkin bir odaklanma, konsantrasyon sağlama ve başarılı bir performans için gerekli kritik kararları alma yeteneklerine ilişkin güvenleri olarak tanımlanan bilişsel yeterliktir (Vealey ve Chase, 2008). Son güven türü psikolojik dayanıklılıktır ki, sporcuların performans hatalarından dönerek yeniden odaklanma ve geri dönme yetenekleri anlamına gelmektedir. Sporcuların sporda başarılı olmadaki olumsuzlukların ve gerilemelerin üstesinden gelme yeteneklerine karşı güvenleri olarak da tanımlanabilir (Vealey ve Chase, 2008).

Ayrıca spor güvenine ilişkin toplam puanda elde edilebilmektedir. Tüm alt ölçek maddelerinin toplanması ile elde edilmektedir ve sporcuların genel spor güvenliğini

gösterir. Sportif Güven Envanteri 'nin güvenilirliği ve geçerliliği Vealey ve Knight (2002) tarafından desteklenmiştir.

Üç alt ölçeğin güvenilirlik test çalışmasının üçüncü aşaması, Cronbach'ın alfa katsayılarının tümünün 0.84'ün üzerinde olması ve iç tutarlılığın standardını karşılamasıyla sonuçlanmıştır (Nunnally, 1978). Üç alt ölçek arasındaki korelasyonlar 0.53 ile 0.56 arasında belirlenmiştir. Test-tekrar test güvenilirliği ise fiziksel beceriler ve antrenman için 0.73, bilişsel yeterlik için 0.78, psikolojik dayanıklılık için 0.78 ve toplam sportif güven için 0.80 olarak hesaplanmıştır (Vealey ve Knight, 2002).

3.5. Veri Toplama Yöntemi ve Süresi

Bu çalışmada savunulan hipotezlerin test edilebilmesi için gerekli olan veri toplama sürecinde anket tekniği kullanılmıştır. Araştırma konusunun belirlenmesi ve Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'nun onayının alınmasının ardından anket uygulamalarına başlanmıştır. Çalışma da kullanılan ölçme araçlarının tamamı için, gerekli izinler alınmıştır. Anket uygulamaları antrenman öncesi veya antrenman sonrasında, araştırmacı tarafından gerekli açıklamaların yapılması sonrası gerçekleştirilmiştir. Tüm sporcular çalışmaya gönüllü olarak katılmıştır. 2018 – 2019 yılı boyunca toplanmaya çalışılmıştır.

3.6. Veri Analizi

Araştırma iki kısımdan oluşacaktır. İlk kısımda ölçeklerin uyarlama çalışmaları gerçekleştirilecektir. Türk popülasyonuna uyarlanacak olan fiziksel görünüş mükemmeliyetçiliği ölçeği 10-14 yaşlar arasında İzmir ili kapsamında erkek ve kız toplamda 258 gönüllü sporcuya uygulanacaktır. Ölçeğin uyarlama çalışması için öncelikle ölçeğin sahibi Vealey ve Knight ile iletişime geçilmiş ve gerekli izinler alınmıştır. Daha sonra ölçeğin özgün formu olan İngilizce' den Türkçe' ye çeviri sürecine geçilmiştir. Ölçeğin İngilizce formu araştırmacı ve iki çeviri uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiş ve elde edilen çeviriler bir çeviri uzmanıyla incelenerek her bir maddeyi en iyi ifade ettiği düşünülen maddeler benimsenmiştir. Elde edilen Türkçe form spor psikolojisi alanında bir öğretim üyesi ile tekrar gözden

geçirilmiş, her birmaddenin Türkçeye uygunluğu tartışılmış gerekli değişiklikler yapılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymak üzere açımlayıcı faktör analizi-AFA (exploratory factor analysis) ve doğrulayıcı faktör analizi-DFA (confirmatory factor analysis) yapılacaktır. Açımlayıcı faktör analizi, çok sayıda değişkenden (maddeden) bu değişkenlerin birlikte açıklayabildikleri az sayıda tanımlanabilen anlamlı yapılara ulaşmayı hedefler (Büyüköztürk, 2002). Açımlayıcı faktör analizinde, ölçekte yer alan bir maddenin tanımlanacak olan bir faktörde yer alıp almaması, o faktörle olan ilişkisini gösteren yük değerinin yüksek olmasına bağlıdır. Bir faktörle yüksek yük değeri veren maddeler faktörün tanımladığı yapıyı ölçen maddeler olarak adlandırılır. Madde faktör yük değerinin genellikle 0.45 ve daha yüksek olması istenmekle birlikte faktör yük değeri 0.30 olan maddeler de ölçekte tutulabilir (Kline, 1994; Tabachnik & Fidell, 1989, Akt. Büyüköztürk Ş. ve diğ., 2004). Bu çalışmada AFA uygulanmasının nedeni orijinal ölçeğin Türk katılımcılar üzerindeki yapısını açığa çıkarmak, DFA kullanılmasının nedeni orijinal formun faktör yapısının Türk katılımcılar üzerinde yürütülen bu çalışmayla doğrulanıp doğrulanmadığını incelemektir. Açımlayıcı faktör analizi öncesinde örneklemin uygunluğu KMO örneklem uygunluk katsayısına bakılacak ve verilerin çok değişkenli normal dağılımında gelip gelmediğini kontrol etmek için Barlett Sphericity testi uygulanacaktır. Ölçeğin faktör yükleri ve açıklık varyans oranları elde edilecektir. Maddelerin faktör yükleri. 30'dan düşük olanlar puanlamalara dahil edilmeyecektir. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ise kuramsal bir temelden destek olarak pek çok değişkenden (göstergelerden; indicators) oluşturulan faktörlerin (gizil değişkenlerin; latent variables) gerçek verilerle ne derece uyum gösterdiğini değerlendirmeye yönelik bir analizdir. Bir başka anlatımla DFA, önceden belirlenmiş ya da kurgulanmış bir yapının toplanan verilerle ne derece doğrulandığını incelemeyi amaçlar. Açımlayıcı faktör analizinde belirli bir ön beklenti ya da denence olmaksızın faktör yükleri temelinde verinin faktör yapısı belirlenirken DFA, belirli değişkenlerin bir kuram temelinde önceden belirlenmiş faktörler üzerinde ağırlıklı olarak yer alacağı şeklindeki bir öngörünün sınanmasına dayanır (Sümer, 2000, Akt. Büyüköztürk Ş. Ve diğ., 2004). Bu çalışmada DFA için Lisrel 8.54 kullanılacaktır. Bu çalışmada, üç boyutlu model için uygulanan doğrulayıcı faktör analizinde Ki-kare, RMSEA, NNFI, CFI, GFI, AFGI, SRMR uyum indeks değerlerine bakılacaktır. Ölçeği güvenilirliğini belirlemek amacıyla ilk olarak içsel tutarlılığını sınamada en iyi yol olan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı değerlerine, daha sonra da ölçme

aracının uygulamadan uygulamaya tutarlı sonuçlar verebilme gücünün bir ölçüsü olan test tekrar test güvenilirliğine bakılacaktır. Araştırmada istatistiksel analizler SPSS 20 ve LISREL 8.54 programıyla yapılacaktır.

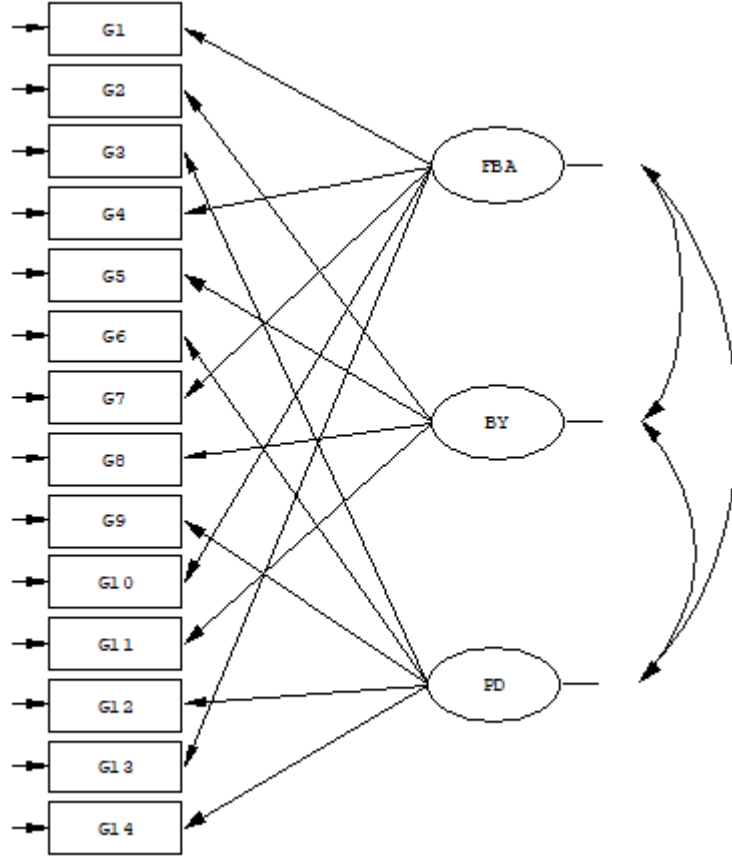
4. Sportif Güven Envanteri'nin Geçerlik ve Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Bu bölümde Sportif Güven Envanteri'nin geçerliğini değerlendirmek amacıyla yapılan doğrulayıcı faktör analizi (DFA) ve ölçüm aracının iç tutarlık katsayıları ile ölçüm aracının güvenirlğini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilen analizlere ilişkin bulgular sunulmuştur.

4.1. 14 Maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ilişkin Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Vealey ve Knight (2003) tarafından oluşturulan 14 madde ve üç alt ölçekten oluştuğu öngörülen Sportif Güven Envanteri (SGE) temel alınarak oluşturulan kuramsal model, bağlı olduğu madde gruplarının ölçtüğü örtük değişkenler LISREL 8.51 kullanılarak DFA ile sınanmıştır.

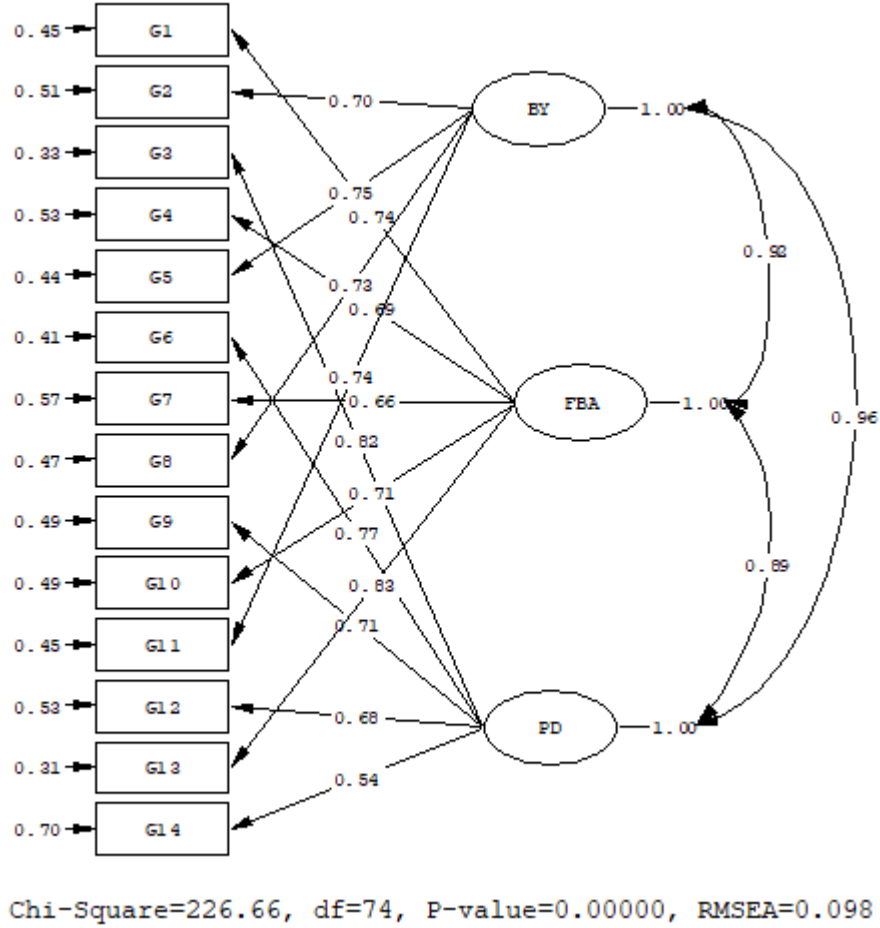
SGE'ne ait faktör yapısına ilişkin olarak ileri sürülen üç faktörlü ölçme modelinde, toplam 14 gözlenen değişken bulunmaktadır. Modelin tanımlanması için kullanılan bu 14 gözlenen değişkenin, ait oldukları düşünülen örtük değişken ile ilişki gösterdiği varsayılmaktadır. Bu modelde, fiziksel beceriler ve antrenman (FBA), bilişsel yeterlik (BY) ve psikolojik dayanıklılık (PD) örtük değişkenlerinin her biri ilgili gözlenen değişken ile ilişkilendirilmektedir (Şekil 1). Gözlenen değişkenler ve örtük değişken arasında tek yönlü doğrusal ilişki olduğu modelde, örtük değişkenden gözlenen değişkene doğru yönelen oklarla ifade edilmiştir. Modelde bu ilişkinin anlamlı olup olmadığı değerlendirilmiştir. Böylece, her bir maddenin ait olduğu örtük değişkeni ne kadar temsil ettiği belirlenmeye çalışılmıştır. Modelde, eğik ve çift yönlü oklar, örtük değişkenler arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır. Son olarak ileri sürülen dört faktörlü ölçme modelinde her bir gözlenen değişkende örtük değişken tarafından açıklanamayan varyansı bir başka deyişle hatayı ifade eden öge bulunmaktadır. Hatadan gözlenen değişkene doğru giden tek yönlü kısa ok, gözlenen değişken ile hata arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Şekil 1. 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait üç faktörlü ölçme modeline ilişkin kavramsal diagram gösterimi

SGE'ne ait üç alt boyutlu modele ilişkin standardize edilmiş çözümlene Şekil 2'de gösterilmiştir. Diagramdaki her çizgi üzerinde bulunan sayılar parametre tahminleridir. Buna göre 14 hata için, 14 faktör yükleri için, 3 tane de faktörler arası hata varyansı olmak üzere toplam 31 parametre bulunmaktadır. Şekil 2 faktör yükleri açısından incelendiğinde, G1 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.75, G2 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.70, G3 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.82, G4 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.69, G5 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.75, G6 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.77, G7 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.66, G8 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.72, G9 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.71, G10 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.71, G11 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.74, G12 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.68, G13 maddesine ilişkin parametre

değerinin 0.80 ve G14 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.54 olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra faktörler arası korelasyonlar incelendiğinde, FBA ile BY arasındaki korelasyonun 0.92, FBA ile PD arasındaki korelasyonun 0.89 ve BY ile PD arasındaki korelasyonun 0.96 olduğu görülmektedir.

Şekil 2. 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait üç faktörlü ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş değerlerinin diyagram gösterimi

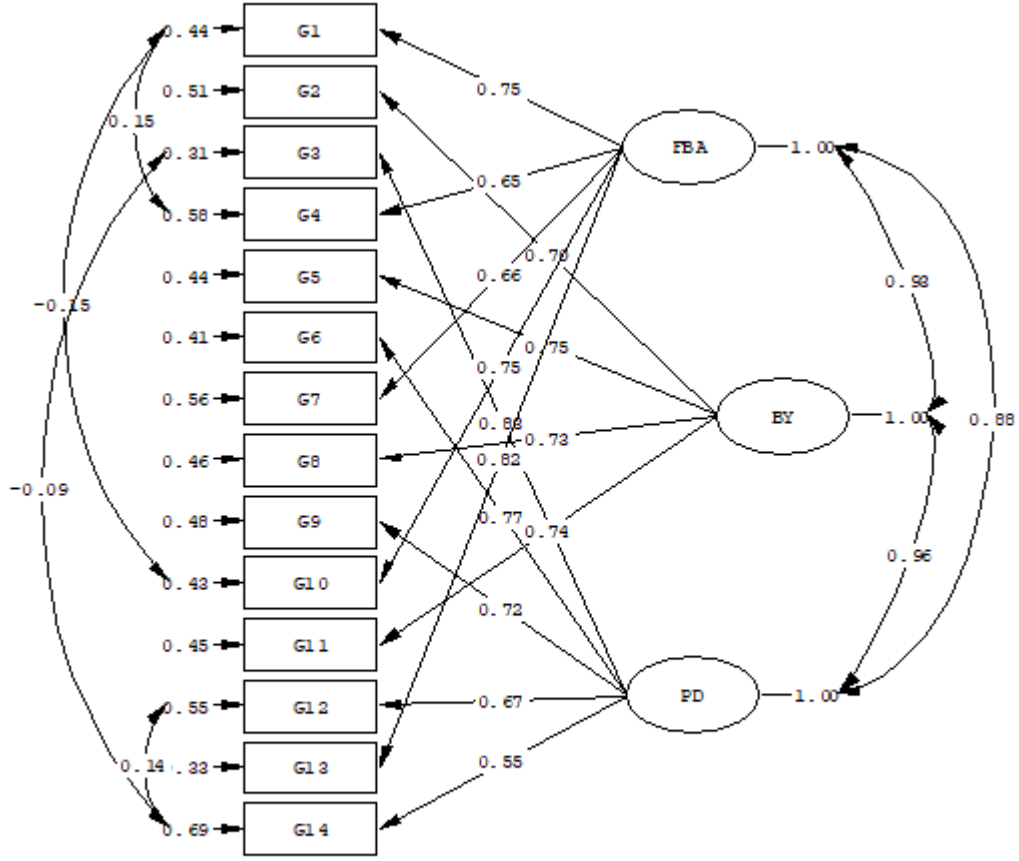
Faktör yük değerini belirleyen yüksek Lambda (λ) değeri, ilişkilerin anlamlı olup olmadığını gösteren yüksek t değerlerine ve gözlenen her bir değişken ile örtük değişken arasındaki ilişkinin gücünü tanımlayan çoklu korelasyon katsayısının karesi (R^2) değerleri incelenmiş ve bu değerler Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. 14 maddelik 3 faktörlü Sportif Güven ölçüm modeline ilişkin maddelerin standardize edilmiş Lambda, t ve R² değerleri

		λ	t	R ²
	G1	0.74	12.26	0.55
	G4	0.69	11.04	0.47
FBA	G7	0.66	10.43	0.43
	G10	0.71	11.60	0.51
	G13	0.82	14.42	0.69
	G2	0.70	11.42	0.49
BY	G5	0.75	12.43	0.56
	G8	0.73	12.04	0.53
	G11	0.74	12.30	0.55
	G3	0.82	14.15	0.67
	G6	0.77	12.95	0.59
PD	G9	0.71	11.64	0.51
	G12	0.68	10.98	0.47
	G14	0.54	8.29	0.30

Her bir gözlenen değişkende örtük değişkeni tarafından açıklanan varyans değerleri incelendiğinde; değerlerin 0.30 ile 0.69; Lambda değerlerinin 0.30 ile 0.82; t değerlerinin 8.29 ile 14.42 arasında değiştiği görülmektedir. Model uyumu için parametre tahminlerinin ardından model uyum indekslerine değerlendirildiğinde, modelin uygunluğu için hesaplanan $\chi^2 / sd = 226.66/74 = 3.06$ olarak hesaplanmıştır. Bu değerde modelin kabul edilebilir uyum değerine sahip olduğunu göstermektedir. Diğer uyum iyiliği indeks değerleri ise RMSEA = 0.084, SRMR = 0.053, GFI = 0.87, AGFI = 0.81, NFI = 0.86; NNFI = 0.88, CFI = 0.90 olarak hesaplanmıştır. Ölçüm modeline ait uyum indeksleri değerlendirdiğinde çoğu indeksin kabul edilebilir değerlerin dışında olduğu göze çarpmaktadır. Ayrıca model 7 tane gözlenen değişken hatası arasındaki kovaryans tanımlamasına ilişkin düzeltme indeksleri önermiştir. Bunlar içerisinde kuramsal olarak uygun olan G1 ile G4, G1 ile G10, G3 ile G14 ve G12 ile G14 arasında kovaryans tanımlaması yapılmasının bu düzeltmelerin modelde

en fazla iyileşmeye neden olacağı gözlenmiştir. Bu yüzden model bu bulgular göz önünde bulundurularak tekrar ele alınmıştır.

Chi-Square=172.67, df=70, P-value=0.00000, RMSEA=0.083

Şekil 3. Düzeltme İndeksleri sonrası 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait üç faktörlü ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş değerlerinin diyagram gösterimi

Modelin önerdiği düzeltme indekslerinden kuramsal olarak uygun 4 tanesi için kovaryans tanımlaması yapılarak model yeniden test edildiğinde, G1 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.75, G2 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.70, G3 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.83, G4 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.65, G5 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.75, G6 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.77, G7 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.66, G8 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.73, G9 maddesine ilişkin parametre

değerinin 0.72, G10 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.75, G11 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.74, G12 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.67, G13 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.82 ve G14 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.55 olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra faktörler arası korelasyonlar incelendiğinde, FBA ile BY arasındaki korelasyonun 0.93, FBA ile PD arasındaki korelasyonun 0.88 ve BY ile PD arasındaki korelasyonun 0.96 olduğu görülmektedir.

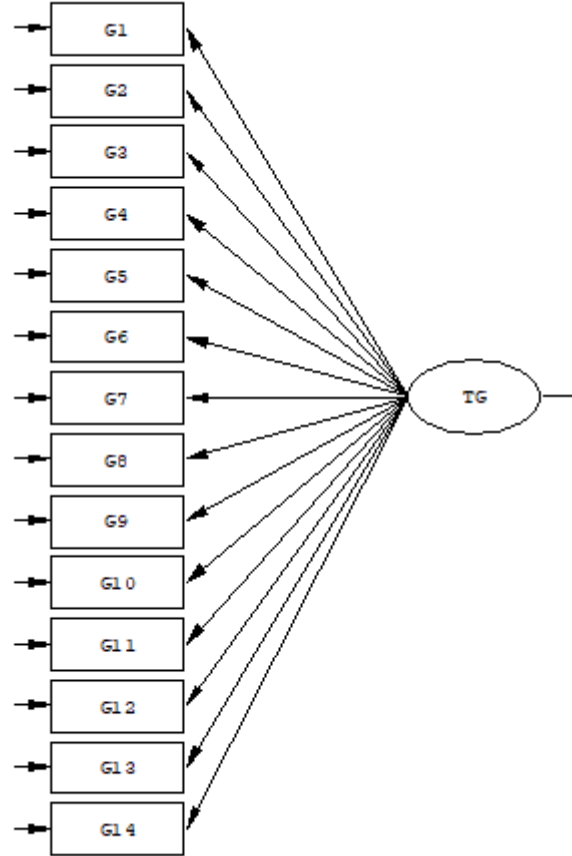
Tablo 2. Düzeltme İndeksleri sonrası 14 maddelik 3 faktörlü Sportif Güven ölçüm modeline ilişkin maddelerin standardize edilmiş Lambda, t ve R² değerleri

		λ	t	R ²
	G1	0.75	12.15	0.56
	G4	0.65	10.12	0.42
FBE	G7	0.66	10.49	0.44
	G10	0.75	12.41	0.57
	G13	0.82	14.13	0.67
	G2	0.70	11.37	0.49
BY	G5	0.75	12.46	0.56
	G8	0.73	12.12	0.54
	G11	0.74	12.39	0.55
	G3	0.83	14.36	0.69
	G6	0.77	12.92	0.59
D	G9	0.72	11.79	0.52
	G12	0.67	10.63	0.45
	G14	0.55	8.27	0.31

Gözlenen değişken hatası arasında kovaryans tanımlaması sonrasında Sportif Güven ölçüm modeline ilişkin maddelerin standardize edilmiş Lambda, t ve R² değerleri incelendiğinde; Lambda değerlerinin 0.55 ile 0.83 arasında; t değerlerinin, 8.27 ile 14.36 arasında; R² değerlerinin ise 0.31 ile 0.69 arasında değiştiği belirlenmiştir. Model uyumu için parametre tahminlerinin ardından model uyum indekslerine değerlendirildiğinde, modelin uygunluğu için hesaplanan $\chi^2 / sd = 172.67/70 = 2.47$

olarak hesaplanmıştır. χ^2 değerinin serbestlik derecesine oranının 3'den küçük olması mükemmel uyumu göstermektedir. Diğer uyum iyiliği indeks değerleri ise RMSEA = 0.083, SRMR = 0.045, GFI = 0.90, AGFI = 0.84, NFI = 0.90; NNFI = 0.91, CFI = 0.93 olarak hesaplanmıştır. Ölçüm modeline ait uyum indeksleri değerlendirdiğinde, model indekslerinin kabul edilebilir değerlere sahip olduğu belirlenmiştir.

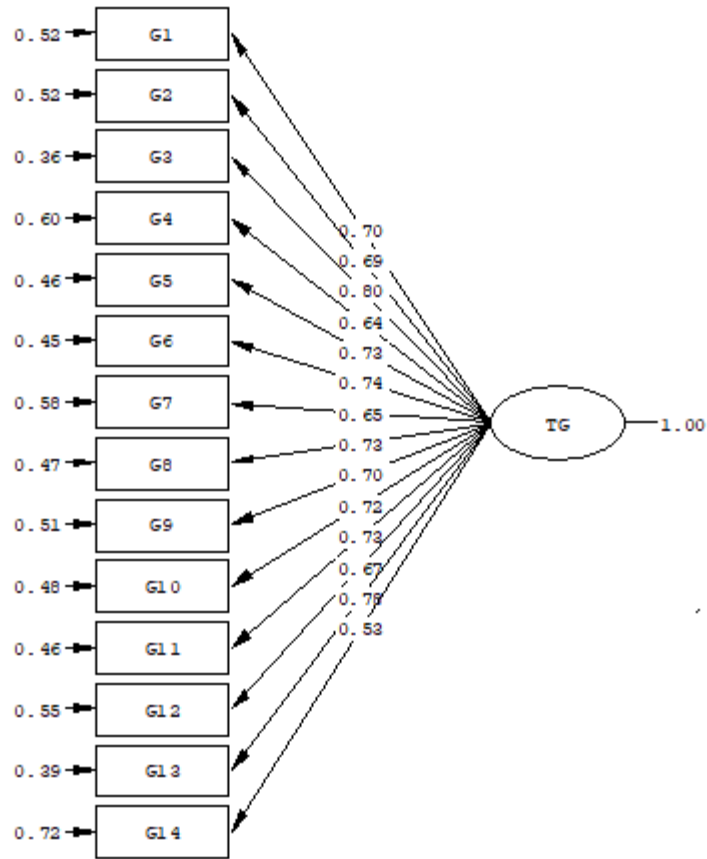
14 maddelik Sportif Güven Envanteri (SGE)'nin puanlamasının toplam güven olarak ta hesaplanabileceği belirtilmiştir (Vealey ve Knight, 2003). Bu bağlamda 14 maddelik tek faktörlü ölçüm modeli için de doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. SGE'ne ait faktör yapısına ilişkin olarak ileri sürülen tek faktörlü ölçme modelinde, toplam 14 gözlenen tek bir örtük değişken ile ilişkilendirilmiştir (Şekil 4).

Şekil 4. 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait tek faktörlü ölçme modeline ilişkin kavramsal diagram

SGE'ne ait 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait tek faktörlü ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş çözümlene Şekil 5'te gösterilmiştir. Diagramdaki her çizgi üzerinde bulunan sayılar parametre tahminleridir. Faktör yükleri açısından model incelendiğinde, G1 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.70, G2 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.69, G3 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.80, G4 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.64, G5 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.73, G6 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.74, G7 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.65, G8 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.73, G9 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.70, G10 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.72, G11 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.72, G12 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.67, G13 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.78, ve G14 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.53 olduğu görülmektedir.

Chi-Square=254.57, df=77, P-value=0.00000, RMSEA=0.104

Şekil 5. 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait tek faktörlü ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş değerlerinin diyagram gösterimi

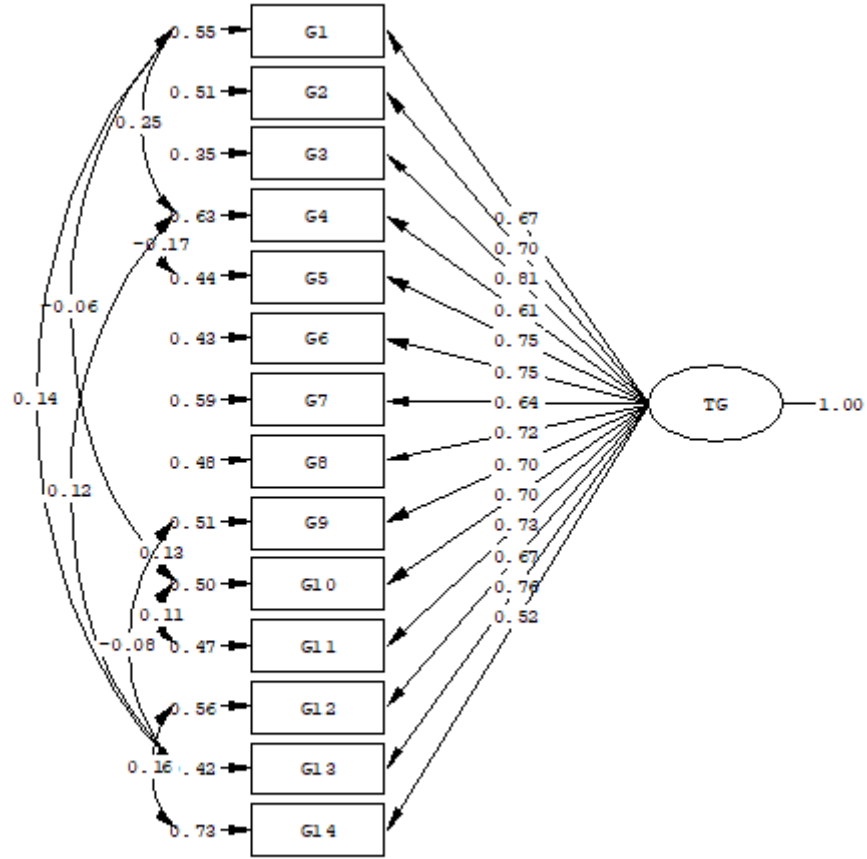
Faktör yük değerini belirleyen Lambda (λ) değeri, ilişkilerin anlamlı olup olmadığını gösteren yüksek t değerlerine ve gözlenen her bir değişken ile örtük değişken arasındaki ilişkinin gücünü tanımlayan çoklu korelasyon katsayısının karesi (R^2) değerleri incelenmiş ve bu değerler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Tek faktörlü ölçüm modeline ilişkin maddelerin standardize edilmiş Lambda, t ve R^2 değerleri

		λ	t	R^2
	G1	0.70	11.39	0.48
	G2	0.69	11.32	0.48
	G3	0.80	13.80	0.64
	G4	0.64	10.13	0.40
	G5	0.73	12.21	0.54
Toplam Güven (TG)	G6	0.74	12.43	0.55
	G7	0.65	10.34	0.42
	G8	0.72	12.09	0.53
	G9	0.70	11.56	0.49
	G10	0.72	12.03	0.52
	G11	0.72	12.25	0.54
	G12	0.67	10.86	0.45
	G13	0.78	13.36	0.61
	G14	0.53	8.07	0.28

Her bir gözlenen değişkende örtük değişkeni tarafından açıklanan varyans değerleri incelendiğinde; değerlerin 0.28 ile 0.64; Lambda değerlerinin 0.53 ile 0.80; t değerlerinin 8.07 ile 13.80 arasında değiştiği görülmektedir. Model uyumu için parametre tahminlerinin ardından model uyum indekslerine değerlendirildiğinde, modelin uygunluğu için hesaplanan $\chi^2 / sd = 254.57/77 = 3.30$ olarak hesaplanmıştır. Bu değerde modelin kabul edilebilir uyum değerine sahip olduğunu göstermektedir. Diğer uyum iyiliği indeks değerleri ise RMSEA = 0.10, SRMR = 0.055, GFI = 0.85, AGFI = 0.80, NFI = 0.85; NNFI = 0.86, CFI = 0.88 olarak hesaplanmıştır. Ölçüm modeline ait uyum indeksleri değerlendirdiğinde çoğu indeksin kabul edilebilir

değerlerin dışında olduğu göze çarpmaktadır. Bu yüzden model bu bulgular göz önünde bulundurularak tekrar ele alınmıştır.

Chi-Square=134.77, df=68, P-value=0.00000, RMSEA=0.068

Şekil 6. Düzeltme İndeksleri sonrası 14 maddelik Sportif Güven Envanteri'ne ait tek faktörlü ölçme modeline ilişkin standardize edilmiş değerlerinin diyagram gösterimi

Modelin önerdiği düzeltme indekslerinden kuramsal olarak uygun 8 tanesi için kovaryans tanımlaması yapılarak (G1-G4, G1-G10, G1-G13, G4-G13, G4-G5, G9-G13, G10-G11, G12-G14) model yeniden test edildiğinde, G1 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.67, G2 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.70, G3 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.81, G4 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.61, G5 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.75, G6 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.75, G7 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.64, G8

maddesine ilişkin parametre değerinin 0.72, G9 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.70, G10 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.70, G11 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.72, G12 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.67, G13 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.76 ve G14 maddesine ilişkin parametre değerinin 0.52 olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Düzeltme indeksleri sonrası tek faktörlü Sportif Güven ölçüm modeline ilişkin maddelerin standardize edilmiş Lambda, t ve R² değerleri

	λ	t	R ²
G1	0.67	10.69	0.45
G2	0.70	11.49	0.49
G3	0.81	13.99	0.64
G4	0.61	9.50	0.34
G5	0.75	12.57	0.56
G6	0.75	12.72	0.57
G7	0.64	10.26	0.41
G8	0.72	11.92	0.52
G9	0.70	11.43	0.49
G10	0.70	11.50	0.50
G11	0.72	12.07	0.53
G12	0.67	10.71	0.44
G13	0.76	12.88	0.58
G14	0.52	7.99	0.27

Gözlenen değişken hatası arasında kovaryans tanımlaması sonrasında tek faktörlü Sportif Güven ölçüm modeline ilişkin maddelerin standardize edilmiş Lambda, t ve R² değerleri incelendiğinde; Lambda değerlerinin 0.52 ile 0.81 arasında; t değerlerinin, 7.99 ile 13.99 arasında; R² değerlerinin ise 0.27 ile 0.64 arasında değiştiği belirlenmiştir. Model uyumu için parametre tahminlerinin ardından model uyum indekslerine değerlendirildiğinde, modelin uygunluğu için hesaplanan $\chi^2 / sd = 134.77/68 = 1.98$ olarak hesaplanmıştır. χ^2 değerinin serbestlik derecesine oranının

3'den küçük olması mükemmel uyumu göstermektedir. Diğer uyum iyiliği indeks değerleri ise RMSEA = 0.068, SRMR = 0.039, GFI = 0.92, AGFI = 0.87, NFI = 0.92; NNFI = 0.94, CFI = 0.96 olarak hesaplanmıştır. Ölçüm modeline ait uyum indeksleri değerlendirdiğinde, model indekslerinin kabul edilebilir değerlere sahip olduğu belirlenmiştir.

4.2. Sportif Güven Envanteri'ne Ait Güvenirlilik Bulguları

4.2.1. Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ilişkin güvenilirlik bilgileri

Sportif Güven Envanteri'ne ait Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ilişkin maddelerin madde istatistiği Tablo 5'te verilmiştir. Buna göre 5 maddeden oluşan alt ölçek maddelerinin aritmetik ortalamalarının 5.84±1.51 ile 6.26±1.26 arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 5. Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ilişkin maddelerin madde istatistiği

	Art. Ort.	Ss
G1	5.84	1.51
G4	6.26	1.26
G7	5.97	1.24
G10	6.12	1.30
G13	6.09	1.25

Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ilişkin maddeler arası korelasyon matrisi Tablo 6'da sunulmuştur. Madde korelasyonları incelendiğinde, değerlerin 0.39 ile 0.65 arasında değiştiği belirlenmiştir.

Tablo 6. Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ait maddeler arası korelasyon matrisi

	G1	G4	G7	G10	G13
G1	1				
G4	0.64	1			
G7	0.48	0.39	1		
G10	0.40	0.46	0.49	1	
G13	0.65	0.59	0.54	0.59	1

Sportif Güven Envanteri'ne ait Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ait Cronbach alfa değeri Tablo 7'de verilmiştir. Buna göre Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ait Cronbach alfa değerinin 0.85 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 7. Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ait Cronbach alfa değeri

Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğinin Cronbach alfa değeri	0.85
--	------

Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ilişkin maddeler tek tek incelendiğinde de, madde silindiğinde aritmetik ortalamaların 24.01 ile 24.43 arasında; varyans değerlerinin 16.18 ile 18.84 arasında değişim gösterdiği ve madde toplam korelasyonlarının da 0.59 ile 0.76 arasında değiştiği Tablo 8'de görülmektedir. Alt ölçeği oluşturan maddelerin, herhangi birinin silindiğinde de katsayının 0.78 ile 0.83'e düştüğü belirlenmiştir. Bu bulgular her bir maddenin alt ölçeğin güvenilirliği için katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Tablo 8. Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ilişkin her bir maddenin analizi

Madde	Madde silindiğinde Aritmetik ortalama	Madde silindiğinde Varyans	Madde-toplam Korelasyonu	Madde silindiğinde Alpha değeri
G1	24.43	16.18	0.68	0.81
G4	24.01	18.09	0.66	0.81
G7	24.30	18.84	0.59	0.83
G10	24.15	18.38	0.59	0.83
G13	24.18	17.24	0.76	0.78

4.2.2. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin güvenilirlik bilgileri

Sportif Güven Envanteri'ne ait Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin maddelerin madde istatistiği Tablo 9'da verilmiştir. Buna göre 4 maddeden oluşan alt ölçek maddelerinin aritmetik ortalamalarının 5.55 ± 1.38 ile 5.82 ± 1.35 arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 9. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin maddelerin madde istatistiği

	Art. Ort.	Ss
G2	5.78	1.38
G5	5.55	1.38
G8	5.82	1.35
G11	5.78	1.38

Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin maddeler arası korelasyon matrisi Tablo 10'da sunulmuştur. Madde korelasyonları incelendiğinde, değerlerin 0.48 ile 0.60 arasında değiştiği belirlenmiştir.

Tablo 10. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ait maddeler arası korelasyon matrisi

	G2	G5	G8	G11
G2	1			
G5	0.59	1		
G8	0.49	0.52	1	
G11	0.48	0.53	0.60	1

Sportif Güven Envanteri'ne ait Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ait Cronbach alfa değeri Tablo 11'de verilmiştir. Buna göre Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ait Cronbach alfa değerinin 0.82 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 11. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ait Cronbach alfa değeri

Bilişsel Yeterlik alt ölçeğinin Cronbach alfa değeri	0.82
--	------

Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin maddeler tek tek incelendiğinde de, madde silindiğinde aritmetik ortalamaların 17.14 ile 17.48 arasında; varyans değerlerinin 11.41 ile 11.76 arasında değişim gösterdiği ve madde toplam korelasyonlarının da 0.62 ile 0.67 arasında değiştiği Tablo 12'de görülmektedir. Alt ölçeği oluşturan maddelerin, herhangi birinin silindiğinde de katsayının 0.77 ile 0.79'a düştüğü belirlenmiştir. Bu bulgular her bir maddenin alt ölçeğin güvenilirliği için katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Tablo 12. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin her bir maddenin analizi

Madde	Madde silindiğinde Aritmetik ortalama	Madde silindiğinde Varyans	Madde-toplam Korelasyonu	Madde silindiğinde Alpha değeri
G2	17.26	11.75	0.62	0.79
G5	17.48	11.41	0.67	0.77
G8	17.21	11.76	0.65	0.77
G11	17.14	11.66	0.65	0.78

4.2.3. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin güvenirlik bilgileri

Sportif Güven Envanteri'ne ait Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin maddelerin madde istatistiği Tablo 13'de verilmiştir. Buna göre 5 maddeden oluşan alt ölçek maddelerinin aritmetik ortalamalarının 5.39 ± 1.54 ile 5.92 ± 1.45 arasında değiştiği görülmektedir.

Tablo 13. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin maddelerin madde istatistiği

	Art. Ort.	Ss
G3	5.92	1.45
G6	5.61	1.41
G9	5.39	1.54
G12	5.60	1.47
G14	5.44	1.77

Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin maddeler arası korelasyon matrisi Tablo 14’de sunulmuştur. Madde korelasyonları incelendiğinde değerlerin 0.36 ile 0.66 arasında değiştiği belirlenmiştir.

Tablo 14. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ait maddeler arası korelasyon matrisi

	G3	G6	G9	G12	G14
G3	1				
G6	0.66	1			
G9	0.59	0.51	1		
G12	0.54	0.54	0.47	1	
G14	0.36	0.39	0.44	0.51	1

Sportif Güven Envanteri’ne ait Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ait Cronbach alfa değeri Tablo 15’te verilmiştir. Buna göre Fiziksel Beceriler ve Antrenman alt ölçeğine ait Cronbach alfa değerinin 0.83 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 15. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ait Cronbach alfa değeri

Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğinin Cronbach alfa değeri	0.83
---	------

Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin maddeler tek tek incelendiğinde de, madde silindiğinde aritmetik ortalamaların 22.04 ile 22.57 arasında; varyans değerlerinin 23.07 ile 23.85 arasında değişim gösterdiği ve madde toplam korelasyonlarının da 0.52 ile 0.68 arasında değiştiği Tablo 16’da görülmektedir. Alt ölçeği oluşturan maddelerin, herhangi birinin silindiğinde de katsayının 0.78 ile

0.83'e düştüğü belirlenmiştir. Bu bulgular her bir maddenin alt ölçeğin güvenilirliği için katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Tablo 16. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin her bir maddenin analizi

Madde	Madde silindiğinde Aritmetik ortalama	Madde silindiğinde Varyans	Madde-toplam Korelasyonu	Madde silindiğinde Alpha değeri
G3	22.04	23.23	0.68	0.78
G6	22.35	23.73	0.66	0.79
G9	22.57	23.07	0.63	0.79
G12	22.36	23.37	0.66	0.79
G14	22.53	22.85	0.52	0.83

5. Sportif Güvenin Belirleyicisi Olarak Güdülenme ve Başarı Algısı: Çocuk Taekwondo Sporcuları zerinde Bir alışma

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve rneklemi, verilerin toplanmasında kullanılan gereçler, veri toplama yöntem ve süresi ve analizlerin değerlendirilmesi kısmına yer verilmiştir.

5.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Araştırmada, ocuk taekwondo sporcularının güdülenme düzeyleri ve başarı algılarının sportif güvenin belirleyicisi olup olmadığı açıklanmaya çalışılmıştır.

5.2. Araştırmada Evren ve rneklem

Bu çalışmada evren taekwondo yapan bireyler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın rneklemi ise 10-14 yaşları arasında İzmır'in Bornova, Buca, Karşıyaka, Konak, Bayraklı, Çiğli ve Balçova ilçelerinde taekwondo yapan ve en az mavi kuşak derecesine sahip yaklaşık 124 kız ve 134 erkek sporcu oluşmuştur. Çalışmaya katılan sporcuların % 48.1'inin kız ve % 51.9'unun erkek sporculardan oluştuğu belirlenmiştir (Tablo 17).

Tablo 17. Çalışmaya katılan sporcuların cinsiyete göre dağılımları

Cinsiyet	n	%
Kız	124	48.1
Erkek	134	51.9
Total	258	100.0

Araştırmaya katılan bireylerin yaşa göre dağılımları tablo 18'de gösterilmiştir. Buna göre, araştırmaya katılan sporculardan 10 yaş grubu 16 (% 6.2), 11 yaş grubu 95 (% 6.2), 12 yaş grubu 10 (% 3.9), 13 yaş grubu 10 (% 3.9), 14 yaş grubu 10 (% 3.9) olarak belirlenmiştir.

36.8), 12 yaş grubu 61 (% 23.6), 13 yaş grubu 34 (% 13.2), 14 yaş grubu 52 (% 20.2) kişiden oluşmaktadır. Katılımcı sporcuların genel yaş ortalamasının 12.04 ± 1.25 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 18. Çalışmaya katılan sporcuların yaşa göre dağılımları

	n	%
10	16	6.2
11	95	36.8
12	61	23.6
Yaş 13	34	13.2
14	52	20.2
Art. Ort.	12.04	
Ss	1.25	

Çalışmaya katılan sporcuların sahip oldukları kuşak dereceleri incelendiğinde; mavi kuşak derecesine sahip 41 (%15.9) , mavi kırmızı kuşak derecesine sahip 27 (10.5), kırmızı kuşak derecesine sahip 51 (19.8), kırmızı siyah kuşak derecesine sahip 94 (36.4), 1. Pum kuşak derecesine sahip 33(%12.8), 2. Pum kuşak derecesine sahip 12 (4.7) sporcu olduğu belirlenmiştir.(Tablo 19)

Tablo 19. Çalışmaya katılan sporcuların sahip oldukları kuşak derecelerine göre dağılımları

	n	%
Mavi	41	15.9
Mavi-kırmızı	27	10.5
Kırmızı	51	19.8
Kuşak Kırmızı-Siyah	94	36.4
1. Pum	33	12.8
2. Pum	12	4.7
Total	258	100.0

Araştırmada yer alan sporculara yöneltilen “Kaç yıldır bu sporu yapıyorsunuz?” sorusuna verilen cevaplarda, taekwondo sporunu 1 yıldır yapan 61 (% 23.6), 2 yıldır yapan 63 (% 24.4), 3 yıldır yapan 46 (% 17.8), 4 yıldır yapan 32 (% 12.4), 5 yıldır yapan 31 (% 12.0), 6 yıldır yapan 15 (% 15.8), 7 yıldır yapan 10 (% 3.9) sporcu olduğu belirlenmiştir. Sporcuların bu soruya verdiği cevapların ortalaması 2.98 ± 1.72 olarak bulunmuştur (Tablo 20)

Tablo 20. Çalışmaya katılan sporcuların “Kaç yıldır bu sporu yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımları

	n	%
1	61	23.6
2	63	24.4
3	46	17.8
4	32	12.4
5	31	12.0
6	15	5.8
7	10	3.9
Art. Ort.	2.98	
Ss	1.72	

Tablo 21’de katılımcı sporculardan uğraşmış oldukları antrenman programlarına haftada kaç gün katılım sağladıklarını belirtmeleri istenmiştir. Belirtilen değerlere göre katılımcılardan 59 kişi (% 22.9) haftada 2 gün, 97 kişi (% 37.6) haftada 3 gün, 35 kişi (% 13.6) haftada 4 gün, 42 kişi (% 16.3) haftada 5 gün, 24 kişi (% 9.3) haftada 6 gün ve 1 kişi (% 0.4) de haftada 7 gün antrenmana katılım sağladığını belirtmiştir. Antrenman programlarına katılım sürelerinin ortalaması 3.53 ± 1.28 olarak belirlenmiştir.

Tablo 21. Çalışmaya katılan sporcuların “Haftada kaç gün antrenman yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri yanıtlara göre dağılımları

	n	%	
2	59	22.9	
3	97	37.6	
4	35	13.6	
Haftada kaç gün antrenman yapıyorsunuz?	5	42	16.3
6	24	9.3	
7	1	.4	
Art. Ort.	3.53		
Ss	1.28		

5.3. Verilerin Toplanmasında Kullanılan Gereçler

5.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından hazırlanmıştır. Kişisel bilgi formunda sporcuların cinsiyeti, yaşı, sahip oldukları kuşak derecesi, kaç yıldır bu sporu yaptıkları, haftada kaç gün bu sporu yaptıkları hakkında bilgiler elde edilmiştir.

5.3.2. Sportif Güven Envanteri

Sporcuların sportif güven düzeylerini belirlemek amacıyla Vealey & Knight (2002) tarafından geliştirilen Sportif Güven Envanteri kullanılmıştır. Envanter, 7'li Likert tipi ölçüm aracı olup, on dört madde ve üç alt ölçekten (SC-Fiziksel beceriler ve eğitim, SC-Bilişsel yeterlik, SC-Psikolojik Dayanıklılık) oluşmaktadır. 1'i “kesinlikle katılmıyorum” ve 7'si “kesinlikle katılıyorum” arasında değişen değerlendirme basamağına sahiptir. Ölçüm aracının Türkçe'ye uyarlama çalışması Bölüm 2 ve Bölüm 3'te ayrıntılı şekilde sunulmuştur.

5.3.3. Başarı Algısı Envanteri (Çocuk Formu)

Başarı Algısı Envanteri (Çocuk Versiyonu - BAE-Ç) (The Children's Version of The Perception of Success Questionnaire-POSQ- CH), Roberts, Treasure and Balague (1998) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Kazak Çetinkalp (2009) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek, yargıların beş değerlendirme basamağına göre yapıldığı 6'sı görev, 6'sı ego yönelimi olmak üzere 12 maddeden oluşmakta ve iki alt ölçeği içermektedir. Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için, temel bileşenler faktör analizi kullanılmıştır. Faktör analizinde, oblimin döndürme yöntemi kullanılarak faktör yükleri belirlenmiştir. Oblimin döndürme yöntemiyle yapılan temel bileşenler faktör analizi sonrası ölçeği oluşturan 12 maddenin orijinal ölçekteki gibi 2 faktör altında toplandığı görülmüştür. Oblimin döndürme sonrası, 1. alt ölçek varyansın 26.72'sini, 2. alt ölçek 22.62'sini açıkladığı belirlenmiştir. Her iki alt ölçek ise toplam varyansın 49.34'ünü açıklamaktadır. Madde ayırt ediciliği için bu altı alt ölçeğin her birindeki maddelerin madde-toplam test korelasyonlarına bakıldığında, değerlerin pozitif ve yüksek olduğu belirlenmiştir. Cronbach alfa değerleri, görev yönelimi alt ölçeği için 0.79 ve ego yönelimi alt ölçeği için ise 0.77 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test korelasyon katsayıları ego yönelim için 0.88 ve görev yönelimi için 0.61 olduğu belirlenmiştir.

5.3.4. Sporda Güdülenme Ölçeği (Çocuk Formu)

Pelletier ve ark. (1995) tarafından geliştirilmiş Sporda Güdülenme Ölçeği SGÖ'nin Smith ve ark. (2006) tarafından yeniden düzenlenmiş 12 maddelik formu kullanılmıştır. İçsel güdülenme tek boyut olarak değerlendirilmiş (4 madde), özdeşimle düzenleme (2 madde), dışsal düzenleme (2 madde) ve güdülenmeme (4 madde) alt ölçekleri sporunun bağlamsal güdülenme biçimlerini belirlemek amacıyla oluşturulmuştur. Ölçek, yargıların 7 değerlendirme basamağına göre yapıldığı (1= Bütünüyle uygun değil – 7= Bütünüyle uygun) 12 maddeden oluşmakta ve dört alt ölçeği içermektedir: İçsel güdülenme, özdeşimle düzenleme, dışsal düzenleme ve güdülenmeme. Smith ve ark. (2006) tarafından ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin bulgular, modelin iyi uyum indeks değerlerine sahip olduğunu ortaya koymaktadır (GFI= .94, NNFI = .91, CFI = .94, RMSEA = .058). Kazak Çetinkalp ve arkadaşları (2012) tarafından gerçekleştirilen uyarlama sonucunda,

Yapı geçerliğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizinde elde edilen bulgular da 4 faktör yapısını desteklemektedir ($\chi^2 /df = 2.41$, RMSEA = 0.076, GFI = 0.93, NNFI = 0.97, CFI = 0.98). Cronbach alfa katsayıları, içsel güdülenme için 0.79, özdeşimle güdülenme için 0.84, dışsal düzenleme için 0.67 ve güdülenmeme için 0.87 olarak bulunmuştur.

5.4. Veri Toplama Yöntem ve Süresi

Bu çalışmada, İzmir ilinin Bornova, Buca, Karşıyaka, Konak, Bayraklı, Çiğli ve Balçova ilçelerinde bulunan spor merkezlerinde taekwondo yapan ve yaşları 10-14 arasında değişen erkek ve kız gönüllü sporculara ulaşılmıştır. Veri toplama sürecinin ilk aşamasında çalışma yapılacak spor merkezlerinin yöneticileri ile iletişime geçilerek gerekli izinlerin alınması sağlanmıştır. Çalışmaya katılan bireylere katılım onay formu dağıtılmıştır. Katılım onay formlarının toplanmasından sonra, çalışmaya gönüllü katılacak bireylere araştırmacı tarafından çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklamalar yapılarak anket formları dağıtılmıştır. Katılımcıların anketleri doldurması araştırmacıların denetimi altında gerçekleştirilmiş ve formlarının hatasız toplanması sağlanmıştır. Anket formlarının tamamlanması yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

5.5. Veri Analizi

Araştırmada elde edilen veri IBM SPSS statistics 20 paket programına aktarılmıştır. Envanterin Türkçe uyarlaması sürecinde veri Lisrel programına aktarılarak analizler gerçekleştirilmiştir. Araştırma grubunun özelliklerinin tanımlanması için betimsel istatistikler (aritmetik ortalama, standart sapma, yüzde) kullanılmıştır. Ayrıca veri setinin homojenliğini test etmede Levene istatistiği, normallik varsayımının sınanmasında ise Kolmogorov Smirnov testinden faydalanılmıştır. Verilerin analizinde, bağımsız gruplar için t testi, Pearson korelasyon analizi ve adimsal regresyon analizi kullanılmıştır.

6. Sportif Güvenin Belirleyicisi Olarak Güdülenme ve Başarı Algısı: Çocuk Taekwondo Sporcuları zerinde Bir alışma İle İlgili Bulgular

6.1. Araştırma Değişkenlerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Araştırmaya katılan 124' kız 134' erkek toplamda 258 taekwondo sporu yapan çocuk sporcuların değişkenlere ilişkin puan ortalamalarının fiziksel beceriler ve antrenman için 6.23 ± 0.75 , bilişsel yeterlik için 5.99 ± 0.85 , psikolojik dayanıklılık için 5.82 ± 0.90 , toplam sportif güven için 6.01 ± 0.73 , ego yönelimi için 4.01 ± 0.97 , görev yönelimi için 4.39 ± 0.76 , içsel düzenleme için 5.20 ± 1.22 , özdeşimle düzenleme için 5.20 ± 1.22 , dışsal düzenleme için 4.29 ± 1.92 ve güdülenmeme için 2.79 ± 1.75 olduğu belirlenmiştir (Tablo 22).

Tablo 22. Araştırma değişkenlerine ilişkin betimsel istatistikler

Değişkenler	Art. Ort.	Ss
Fiziksel beceriler ve antrenman	6.23	.75
Bilişsel yeterlik	5.99	.85
Psikolojik Dayanıklılık	5.82	.90
Toplam Sportif Güven	6.01	.73
Ego Yönelim	4.01	.97
Görev Yönelim	4.39	.76
İçsel Güdülenme	5.20	1.22
zdeşimle Düzenleme	5.20	1.22
Dışsal Düzenleme	4.29	1.92
Güdülenmeme	2.79	1.75

6.2. Çalışma değişkenlerin cinsiyete göre karşılaştırılması

Tablo 23. Araştırma değişkenlerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar

	Cinsiyet	n	Art. Ort.	Ss	t	p
FBA	Kız	124	6.22	.813	-0.23	0.82
	Erkek	134	6.24	.69		
BYE	Kız	124	5.90	.93	-1.59	0.11
	Erkek	134	6.07	.76		
PSD	Kız	124	5.83	.92	0.19	0.85
	Erkek	134	5.81	.89		
TOTALSG	Kız	124	5.99	.79	-0.52	0.60
	Erkek	134	6.04	.68		
EGO	Kız	124	3.95	.94	-1.07	0.28
	Erkek	134	4.08	.99		
GÖREV	Kız	124	4.47	.62	1.56	0.12
	Erkek	134	4.32	.88		
İG	Kız	124	5.09	1.19	-1.29	0.19
	Erkek	134	5.29	1.25		
ÖD	Kız	124	5.09	1.19	-3.29	0.01**
	Erkek	134	5.29	1.25		
DD	Kız	124	3.95	1.82	-2.82	0.01**
	Erkek	134	4.61	1.95		
G	Kız	124	2.58	1.58	-1.83	0.07
	Erkek	134	2.98	1.88		

**p < 0.01

Araştırma değişkenlerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasına ilişkin sonuçlar incelendiğinde (Tablo 23), özdeşimle düzenleme ($t = -3.29$; $p = 0.01$) ve dışsal düzenleme ($t = -2.82$; $p = 0.01$) alt ölçeklerinde istatistiksel olarak anlamlı farklılık belirlenmiştir. Buna göre, erkek sporcuların özdeşimle düzenleme ve dışsal düzenleme alt ölçek puanlarının kız sporculara göre istatistiksel olarak yüksek olduğu bulunmuştur. Diğer değişkenler açısından cinsiyetler arası farklılık bulunmadığı görülmektedir ($p > 0.05$).

6.3. Değişkenler Arasındaki Korelasyonlar

Sportif Güven, güdülenme ve başarı algısı arasındaki ilişkisi Pearson Momentler Çarpım Korelasyonu analizi ile incelenmiştir (Tablo 24). Araştırma değişkenlerine ilişkin korelasyon değerleri değerlendirildiğinde, FBA ile BYE ($r=0.68$, $p<0.01$), FBA ile PSD ($r=0.61$, $p<0.01$), FBA ile TOTAL SG ($r=0.86$, $p<0.01$), FBA ile EY ($r=0.15$, $p<0.05$) FBA ile GY ($r=0.30$, $p<0.01$), FBA ile IG ($r=0.16$, $p<0.01$), FBA ile ÖD ($r=0.13$, $p<0.05$) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna karşın FBA ile DD ($r=0.10$, $p>0.05$) ve FBA ile G ($r=-0.10$, $p>0.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

BYE ile PSD ($r=0.70$, $p<0.01$), BYE ile TOTALSG ($r=0.89$, $p<0.01$), BYE ile EY ($r=0.18$, $p<0.01$), BYE ile GY ($r=0.19$, $p<0.01$) BYE ile ÖD ($r=0.13$, $p<0.05$), BYE ile DD ($r=0.18$, $p<0.01$), arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. . Buna karşın BYE ile IG ($r=0.11$, $p>0.05$) ve BYE ile G ($r=-0.00$, $p>0.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. PSD ile TOTALSG ($r=0.89$, $p<0.01$), PSD ile GY ($r=0.19$, $p<0.01$), PSD ile IG ($r=0.23$, $p<0.01$) PSD ile ÖD ($r=0.17$, $p<0.01$), PSD ile DD ($r=0.21$, $p<0.01$) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna karşın PSD ile EY ($r=0.09$, $p>0.05$), PSD ile G ($r=0.09$, $p>0.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. TOTALSG ile EY ($r=0.16$, $p<0.05$), TOTALSG ile GY ($r=0.26$, $p<0.01$) TOTALSG ile IG ($r=0.19$, $p<0.01$), TOTALSG ile ÖD ($r=0.17$, $p<0.01$), TOTALSG ile DD ($r=0.19$, $p<0.01$) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna karşın TOTALSG ile G ($r=0.00$, $p>0.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

EY ile GY ($r=0.71$, $p<0.01$), EY ile ÖD ($r=0.16$, $p<0.05$), EY ile DD ($r=0.23$, $p<0.01$), arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna karşın EY ile IG ($r=0.10$, $p>0.05$), EY ile G ($r=0.06$, $p>0.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. GY ile IG ($r=0.14$, $p<0.05$), arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Buna karşın GY ile ÖD ($r=0.01$, $p>0.05$), GY ile DD ($r=0.05$, $p>0.05$), GY ile G ($r=-0.15$, $p>0.05$) arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. IG ile ÖD ($r=0.52$, $p<0.01$), IG ile DD ($r=0.54$, $p<0.01$), IG ile G ($r=0.36$, $p<0.01$), arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. ÖD ile DD ($r=0.46$, $p<0.01$), ÖD ile G ($r=0.37$, $p<0.01$), IG ile G ($r=0.36$, $p<0.01$), arasında

pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. DD ile G ($r=0.51$, $p<0.01$) arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur.

Tablo 24. Çalışma değişkeleri arasındaki korelasyon değerleri

	FBA	BYE	PSD	TOTALSG	EGO	GÖREV	IM	ÖD	DD	AMOT
FBA	1									
BYE	.68**	1								
PSD	.61**	.70**	1							
TOTALSG	.86**	.89**	.89**	1						
EY	.15*	.18**	.09	.16*	1					
GY	.30**	.19**	.19**	.26**	.71**	1				
IG	.16**	.11	.23**	.19**	.10	.14*	1			
ÖD	.13*	.13*	.17**	.17**	.16*	.01	.52**	1		
DD	.10	.18**	.21**	.19**	.23**	.05	.54**	.46**	1	
G	-.10	-.00	.09	.00	.06	-.15*	.36**	.37**	.51**	1

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

6.4. Sportif Güvenin Öngörme Bakımından Güdülenme Düzeyleri ve Başarı Algısı

Sporcuların güdülenme ve başarı algısı düzeylerinin sportif güven düzeylerini öngörüp öngörmediğini değerlendirmek amacıyla çoklu regresyon analizi (adımsal yöntem-stepwise) gerçekleştirilmiştir.

Çalışmaya katılan 124'ü kız 134'ü erkek toplam 258 sporcunun Sportif Güven Envanteri'nin altölçeği olan fiziksel beceriler ve antrenman düzeyini öngören değişkenleri saptayabilmek amacıyla adımsal çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 25). Analizde bağımlı değişken olarak fiziksel beceriler ve

antrenman, bağımsız değişken olarak görev yönelimi, ego yönelimi, içsel güdülenme, özdeşimle düzenleme, dışsal düzenleme ve güdülenmeme değişkenleri alınmıştır. Yöntem olarak adimsal (stepwise) yöntem tercih edilmiştir. Analiz sonucunda, görev yönelim ($t=-5.05$, $p<0.001$, $\beta = 0.43$), ego yönelim ($t= -2.09$, $p<0.05$, $\beta = -0.18$) ve özdeşimle düzenleme ($t= 2.63$, $p<0.01$, $\beta = 0.16$) alt ölçeklerinin fiziksel beceriler ve antrenman düzeyine öngörü sağladığı belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bunun yanısıra, bu üç değişkenin toplam varyansın 0.12'sini (% 12) açıkladığı belirlenmiştir ($F_{(3, 254)}=11.87$; $p<.001$). Bu değişkenlerden görev yönelim ve özdeşimle düzenleme fiziksel beceriler ve antrenman alt ölçeğini pozitif yönde yordarken, ego yönelim negatif yönde yordamaktadır. Değişkenler tek başına incelendiğinde, fiziksel beceriler ve antrenman düzeyinin % 9'unun görev yönelim, %2'sinin özdeşimle düzenleme ve % 1'inin ego yönelim değişkeni tarafından açıklandığı gözlenmiştir. Açıklama yüzdesi açısından değerlendirildiğinde, en önemli yordayıcısının görev yönelim olduğunu görülmektedir.

Tablo 25. Fiziksel beceriler ve antrenman alt ölçeğine ilişkin Çoklu Regresyon Analizi

Değişkenler	<i>B</i>	SH <i>B</i>	β	<i>t</i>	R^2 Değişimi
GY	0.42	0.08	0.43	5.05***	0.09
ÖD	0.06	0.02	0.16	2.63**	0.02
EY	-0.14	0.07	-0.18	-2.09*	0.01

Not. *** $p<0.001$; ** $p<0.01$; * $p<0.05$; $R^2= 0.12$

Sportif Güven Envanteri'nin altölçeği olan Bilişsel Yeterlik düzeyini öngören değişkenleri saptayabilmek amacıyla adimsal çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 26). Analizde bağımlı değişken olarak Bilişsel Yeterlik, bağımsız değişken olarak görev yönelimi, ego yönelimi, içsel güdülenme, özdeşimle düzenleme, dışsal düzenleme ve güdülenmeme değişkenleri alınmıştır. Yöntem olarak adimsal (stepwise) yöntem tercih edilmiştir. Analiz sonucunda, görev yönelim ($t=3.17$, $p<0.01$, $\beta = 0.19$) ve dışsal düzenleme ($t= 2.76$, $p<0.01$, $\beta = 0.17$) alt

ölçeklerinin Bilişsel Yeterlik düzeyine öngörü sağladığı belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bunun yanısıra, bu iki değişkenin toplam varyansın 0.07'sini (% 7) açıkladığı belirlenmiştir ($F_{(2, 255)}=9.25$; $p<.001$). Her iki değişkenin de Bilişsel Yeterlik alt ölçeğini pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Değişkenler tek başına incelendiğinde, Bilişsel Yeterlik düzeyinin % 4'ünün görev yönelim ve %3'ünün dışsal düzenleme değişkeni tarafından açıklandığı gözlenmiştir.

Tablo 26. Bilişsel Yeterlik alt ölçeğine ilişkin Çoklu Regresyon Analizi

Değişkenler	B	SH B	β	t	R ² Değişimi
GÖREV	.21	.07	.19	3.17**	0.04
DD	.07	.03	.17	2.76**	0.03

Not.** $p<0.01$; R²= 0.07

Sportif Güven Envanteri'nin alt ölçeği olan Psikolojik Dayanıklılık düzeyini öngören değişkenleri saptayabilmek amacıyla adimsal çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 27). Analizde bağımlı değişken olarak Psikolojik Dayanıklılık, bağımsız değişken olarak görev yönelimi, ego yönelimi, içsel güdülenme, özdeşimle düzenleme, dışsal düzenleme ve güdülenmeme değişkenleri alınmıştır. Yöntem olarak adimsal (stepwise) yöntem tercih edilmiştir. Analiz sonucunda, içsel güdülenme ($t=3.49$, $p< 0.001$, $\beta = 0.21$) ve görev yönelimi ($t= 2.67$, $p< 0.01$, $\beta = 0.16$) alt ölçeklerinin Psikolojik Dayanıklılık düzeyine öngörü sağladığı belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bunun yanısıra, bu iki değişkenin toplam varyansın 0.08'ini (% 8) açıkladığı belirlenmiştir ($F_{(2, 255)}= 11.10$; $p<.001$). Her iki değişkenin de Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğini pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Değişkenler tek başına incelendiğinde, Psikolojik Dayanıklılık düzeyinin % 5'inin içsel güdülenme ve %3'ünün görev yönelimi değişkeni tarafından açıklandığı gözlenmiştir.

Tablo 27. Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğine ilişkin Çoklu Regresyon Analizi

Değişkenler	<i>B</i>	SH <i>B</i>	β	<i>t</i>	R^2 Değişimi
IG	.16	.05	.21	3.49***	0.05
GÖREV	.19	.07	.16	2.67**	0.03

Not. *** $p < 0.001$; ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$; $R^2 = 0.08$

Toplam Sportif Güven düzeyine öngören değişkenleri saptayabilmek amacıyla adımsal çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir (Tablo 28). Analizde bağımlı değişken olarak Toplam Sportif Güven düzeyi, bağımsız değişken olarak görev yönelimi, ego yönelimi, içsel güdülenme, özdeşimle düzenleme, dışsal düzenleme ve güdülenmeme değişkenleri alınmıştır. Yöntem olarak adımsal (stepwise) yöntem tercih edilmiştir. Analiz sonucunda, görev yönelim ($t=4.23$, $p < 0.001$, $\beta = 0.25$) ve dışsal düzenleme ($t= 2.95$, $p < 0.01$, $\beta = 0.18$) alt ölçeklerinin Toplam Sportif Güven düzeyine öngörü sağladığı belirlenmiştir ($p < 0.05$). Bunun yanısıra, bu iki değişkenin toplam varyansın 0.10'unu (% 10) açıkladığı belirlenmiştir ($F_{(2, 255)} = 13.88$; $p < .001$). Her iki değişkenin de Toplam Sportif Güven düzeyine pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Değişkenler tek başına incelendiğinde, Toplam Sportif Güven düzeyinin % 7'sinin görev yönelim ve %3'ünün dışsal düzenleme değişkeni tarafından açıklandığı gözlenmiştir.

Tablo 28. Toplam Sportif Güven düzeyine ilişkin Çoklu Regresyon Analizi

Değişkenler	<i>B</i>	SH <i>B</i>	β	<i>t</i>	R^2 Değişimi
GÖREV	.24	.05	.25	4.23***	0.07
DD	.07	.02	.18	2.95**	0.03

Not. *** $p < 0.001$; ** $p < 0.01$; * $p < 0.05$; $R^2 = 0.10$

7. Tartışma

7.1. Sportif Güven Envanteri'nin Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Sportif Güven Envanteri (SGE) ile ilgili olarak Türkçe literatürde bir çalışma bulunmamaktadır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması, spor ortamında sportif güvenin değerlendirilmesi konusunda diğer çalışmalara fayda sağlayacaktır. Sportif Güven Envanteri'nin Türk sporcuları için geçerliğini test etmeye yönelik belirlenen hipoteze (Hipotez 1) ilişkin tartışma aşağıda verilmiştir.

Bu çalışmada, 14 maddelik 3 faktörlü SGE'nin geçerliğini sınamak için doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizinde modelin uygunluğu için hesaplanan $\chi^2 / sd = 226.66/74 = 3.06$ olarak bulunmuştur. Diğer uyum iyiliği indeks değerleri ise RMSEA = 0.084, SRMR = 0.053, GFI = 0.87, AGFI = 0.81, NFI = 0.86; NNFI = 0.88, CFI = 0.90 olarak hesaplanmıştır. Ölçüm modeline ait uyum indeksleri değerlendirdiğinde çoğu indeksin kabul edilebilir değerlerin dışında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca model 7 tane gözlenen değişken hatası arasındaki kovaryans tanımlamasına ilişkin düzeltme indeksleri önermiştir. Bunlar içerisinde kuramsal olarak uygun olan 4 tanesi (G1 ile G4, G1 ile G10, G3 ile G14 ve G12 ile G14) arasında kovaryans tanımlaması yapılmasının bu düzeltmelerin modelde en fazla iyileşmeye neden olacağı gözlenmiştir. Bu yüzden model bu bulgular göz önünde bulundurularak tekrar ele alınmıştır. Yeni modelde faktör yüklerinin 0.55 ile 0.83 arasında olduğu belirlenmiştir. Model uyumu için parametre tahminlerinin ardından model uyum indekslerine değerlendirildiğinde, modelin uygunluğu için hesaplanan $\chi^2 / sd = 172.67/70 = 2.47$ olarak hesaplanmıştır. χ^2 değerinin serbestlik derecesine oranının 3'den küçük olması mükemmel uyumu göstermektedir. Diğer uyum iyiliği indeks değerleri ise RMSEA = 0.083, SRMR = 0.045, GFI = 0.90, AGFI = 0.84, NFI = 0.90; NNFI = 0.91, CFI = 0.93 olarak hesaplanmıştır. Ölçüm modeline ait uyum indeksleri değerlendirdiğinde, model indekslerinin kabul edilebilir değerlere sahip olduğu belirlenmiştir. Dolayısıyla,

Sportif Güven Envanteri'nin spor ortamında geçerli bir ölçüm aracı olduğu görülmektedir.

SGE'nin 14 maddelik tek faktörlü olarak değerlendirilebileceği göz önünde bulundurulduğunda, tek faktörlü olarak geçerliliğinin sınaması gerekliliği doğmuştur. Bu bağlamda 14 maddelik tek faktörlü ölçüm modeli doğrulayıcı faktör analizi ile test edilmiştir. Her bir gözlenen değişkende örtük değişkeni tarafından açıklanan varyans değerleri incelendiğinde; faktör yüklerinin 0.53 ile 0.80 arasında değiştiği görülmektedir. Model uyumu için parametre tahminlerinin ardından model uyum indekslerine değerlendirildiğinde, modelin uygunluğu için hesaplanan $\chi^2 / sd = 254.57/77 = 3.30$ olarak hesaplanmıştır. Bu değerde modelin kabul edilebilir uyum değerine sahip olduğunu göstermektedir. Diğer uyum iyiliği indeks değerleri ise RMSEA = 0.10, SRMR = 0.055, GFI = 0.85, AGFI = 0.80, NFI = 0.85; NNFI = 0.86, CFI = 0.88 olarak hesaplanmıştır. Ölçüm modeline ait uyum indeksleri değerlendirdiğinde çoğu indeksin kabul edilebilir değerlerin dışında olduğu göze çarpmaktadır. Bu yüzden model bu bulgular göz önünde bulundurularak tekrar ele alınmıştır.

Modelin önerdiği düzeltme indekslerinden kuramsal olarak uygun 8 tanesi için kovaryans tanımlaması yapılarak (G1-G4, G1-G10, G1-G13, G4-G13, G4-G5, G9-G13, G10-G11, G12-G14) model yeniden test edilmiştir. Her bir gözlenen değişkende örtük değişkeni tarafından açıklanan varyans değerleri incelendiğinde; faktör yüklerinin 0.52 ile 0.81 arasında değiştiği görülmektedir.. Model uyumu için parametre tahminlerinin ardından model uyum indekslerine değerlendirildiğinde, modelin uygunluğu için hesaplanan $\chi^2 / sd = 134.77/68 = 1.98$ olarak hesaplanmıştır. χ^2 değerinin serbestlik derecesine oranının 3'den küçük olması mükemmel uyumu göstermektedir. Diğer uyum iyiliği indeks değerleri ise RMSEA = 0.068, SRMR = 0.039, GFI = 0.92, AGFI = 0.87, NFI = 0.92; NNFI = 0.94, CFI = 0.96 olarak hesaplanmıştır. Ölçüm modeline ait uyum indeksleri değerlendirdiğinde, model indekslerinin kabul edilebilir değerlere sahip olduğu belirlenmiştir.

Sportif Güven Envanteri'nin Türk sporcuları için güvenilirliğini test etmeye yönelik belirlenen hipoteze (Hipotez 2) ilişkin tartışma aşağıda verilmiştir.

Üç alt ölçekten oluşan Sportif Güven Envanteri'nin güvenilirliği, Cronbach Alpha değerlerine bakılarak değerlendirilmiştir. Fiziksel Beceriler ve Antrenman, Bilişsel Yeterlik ve Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeklerine ilişkin iç tutarlık değerlerinin sırasıyla 0.85, 0.82 ve 0.83 olduğu belirlenmiştir. Elde edilen bu güvenilirlik katsayıları ölçeğin güvenilir bir ölçüm aracı olduğuna dair bilgi vermektedir.

Sonuç olarak, Sportif Güven Envanteri'nin spor ortamında kullanılabilir bir ölçüm aracı olduğu belirlenmiştir. Türk sporcular üzerinde başka değişkenlerle karşılaştırılarak yeni çalışmaların ve açıklamaların getirilmesinin Türkçe literatüre zenginlik kazandıracağı düşünülmektedir.

7.2. Sportif Güven, GÜdülenme ve Başarı Algısı Düzeylerinin İncelenmesine İlişkin Bulguların Tartışılması

Yapılan araştırmalar sonucunda, erkek sporcuların, kadın sporculardan daha fazla dış düzenleme ve daha az içsel güdülenme sergiledikleri ortaya konmuştur (Gillet ve Rosnet, 2008). Başka bir deyişle, kadınlar dış aktivitelerden ziyade aktivitenin kendisinden elde edilen zevk için spor aktivitelerinde yer almış gibi görünmektedir. Bu sonuçlar, spor bağlamındaki geçmiş çalışmalarla uyumludur (Chantal ve ark., 1996; Fortier ve ark., 1995) ve spor alanındaki cinsiyet farklılıklarının göz önünde bulundurulması gerektiğini doğrulamıştır. Bir diğer çalışmada kadınların spora katılmak için dışsal güdülenme yerine içsel nedenlerle daha fazla güdülendikleri ortaya konmuştur. (Colley, Berman, Millingen, 2005). Ryan ve ark. içsel ve dışsal güdülenme üzerine cinsiyete dayalı farklılıklar olabileceğini savunmuştur. (Ryan ve ark, 1997). Çalışmamızı destekleyen bu çalışmalarda da ortaya konulduğu gibi, erkek sporcular genelde dışsal güdülenme düzeyinde bayanlara göre daha yüksek ortalama puanlara sahiptirler. Bu bulguya dayanarak, erkek katılımcıların spora katılımlarının temelinde dışsal faktörlerin bulunduğunu ve uğraştığı spor dalını sürdürmelerinin nedeni de kendilerine verilen dışsal kaynaklı ödüller olduğu görülmektedir.

Standage ve Treasure (2002) çalışmalarında içsel güdülenme ile özdeşimle düzenleme arasında pozitif ve anlamlı, dışsal düzenleme ve güdülenmeme ile negatif ve anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır. Aynı zamanda özdeşimle düzenleme

ile dışsal dzenleme ve gddlenmeme ile negatif ve anlamlı ilişki; dışsal dzenleme ile gddlenmeme arasında ise pozitif ve anlamlı ilişki olduğunu belirlemişlerdir.

Kazak etinkalp (2010) tarafından yapılan çalışmada, İG, D, DD ve G alt leklerinin birbirleri ile olan ilişkisi değerlendirildiğinde, içsel gddlenme ile özdeşim alt leğinin pozitif, dışsal dzenleme ve gddlenmeme alt ölçekleri ile negatif ve anlamlı biçimde ilişkili olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında gddlenmeme alt leğinin özdeşimle dzenleme ile negatif, dışsal dzenleme alt ölçekleri ile pozitif ve anlamlı olduğu gdrmlmektedir (Kazak etinkalp, 2010).

Katılımcıların ve ailelerinin hedef ynelimlerini inceleyen bir çalışmada, cinsiyete bağlı anlamlı bir fark bulunmamıştır (Duda ve Hom, 1993). Duda ve arkadaşları (1995), bir tenis sınıfı üyelerinin hedef ynelimlerini değerlendirdikleri çalışmada gdev yneliminde bayanların erkeklerden daha yksek olduğunu bulmuşlardır. Li, Harmer ve Acock (1996) beden eğitimi bdlmnde okuyan 467 niversite öğrencisinin hedef ynelimlerini incelemişlerdir. Ego yneliminde erkeklerin kızlardan anlamlı derecede farklı oldukları, gdev yneliminde ise anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir (Li ve ark., 1996). Literatdrde yer alan pek çok çalışmanın sonucu, erkeklerin daha çok ego ynelimli, kadınların ise gdev ynelimli olduğu yndedir (Duda ve Hom, 1993; Li, Harmer ve Acock, 1996). Elde edilen bu bulgu, kadın sporcuların hem beceri öğrenimi, yeni beceri öğrenme, gdevde ustalığı gsterme, sıkı çalışma hem de başarıya stun yeteneği kanıtlayarak ve rakiplerini mağlup ederek ulaşılacağı inancı üzerine odaklandıklarını gstermektedir. Kadın sporcuların her iki hedef ynelimi puanlarının erkek sporcuların puanlarından yksek olmasını, yapılan spor branşlarının farklı olmasına bağlayabiliriz. Kadın sporcuların yer aldığı branşların özellikle Türk toplumunda kadın sporu olarak adlandırılan ve kadınların daha fazla ilgi gsterdikleri, kendilerini daha başarılı hissettikleri hentbol ve voleybol branşlarının olması elde edilen bulgunun bir nedeni olarak gsterilebilir.

Acuner'in (2012) farklı dansları yapan bireylerin çeşitli değişkenlere gvre zgven ve öz yeterliklerini karşılaştırdığı araştırmasında zgven ile cinsiyet arasındaki anlamlı bir ilişki bulamamıştır. Bu da yine bizim araştırmamız ile aynı doğrultudadır. Araştırmamızda sportif güvenin alt boyutlarında cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir fark olmadığı ortaya konmuştur. Özgüven ile cinsiyet arasındaki ilişkiye

baktığımızda anlamlı bir ilişki olmamasına rağmen, erkeklerin özgüvenleri kadınlardan daha fazla olduğu görülmüştür (Acuner, 2012). Şar ve arkadaşlarının (2010), lisans öğrencilerinin özgüven düzeylerini cinsiyet ve öğrenim görülen bölüm açısından inceledikleri araştırma sonucunda, lisans öğrencilerinin özgüven düzeyleri ile cinsiyet arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kızların erkeklere göre özgüven düzeyleri daha yüksek olduğu rapor edilmiştir (Şar ve ark., 2010).

Sportif Güven Envanteri'nin alt ölçeği olan fiziksel beceriler ve antrenman düzeyini öngören değişkenleri saptayabilmek adına ortaya konan hipotezlere (Hipotez 3, Hipotez 4, Hipotez 5, Hipotez 6, Hipotez 19, Hipotez 20) ilişkin tartışma aşağıda verilmiştir.

Araştırma sonuçları incelendiğinde, görev yönelim, ego yönelim ve özdeşimle düzenleme alt ölçeklerinin fiziksel beceriler ve antrenman düzeyine öngörü sağladığı belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, bu üç değişkenin toplam varyansın 0.12'sini (% 12) açıkladığı belirlenmiştir. Bu değişkenlerden görev yönelim ve özdeşimle düzenleme fiziksel beceriler ve antrenman alt ölçeğini pozitif yönde yordarken, ego yönelim negatif yönde yordamaktadır. Değişkenler tek başına incelendiğinde, fiziksel beceriler ve antrenman düzeyinin % 9'unun görev yönelim, %2'sinin özdeşimle düzenleme ve % 1'inin ego yönelim değişkeni tarafından açıklandığı gözlenmiştir. Açıklama yüzdesi açısından değerlendirildiğinde, en önemli yordayıcısının görev yönelim olduğunu görülmektedir.

Machida ve arkadaşlarının araştırmasında sportif güvenin alt boyutu olan Fiziksel beceri ve antrenman ile görev yönelimi arasında pozitif bir ilişkinin varlığını ortaya koyması çalışmamızı desteklemektedir (Machida, Ward ve Vealey, 2012). Bir diğer çalışmada, fiziksel beceri ve antrenman, psikolojik dayanıklılık alt ölçütleriyle sporcuların başa çıkma becerileri arasında pozitif bir ilişkinin varlığından söz konusu olmuştur (Baanac, 2010). Buna ek olarak fiziksel beceri ve antrenman, psikolojik dayanıklılık ile sportif deneyim fazlalığı ile ve arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur (Baanac, 2010).

Sportif Güven Envanteri'nin alt ölçeği olan Bilişsel Yeterlik düzeyini öngören değişkenleri saptayabilmek adına ortaya konan hipotezlere (Hipotez 7, Hipotez 8, Hipotez 9, Hipotez 10, Hipotez 21, Hipotez 22) ilişkin tartışma aşağıda verilmiştir.

Sonuçlar incelendiğinde, görev yönelim ve dışsal düzenleme alt ölçeklerinin Bilişsel Yeterlik düzeyine öngörü sağladığı belirlenmiştir. Bunun yanısıra, bu iki değişkenin toplam varyansın 0.07'sini (% 7) açıkladığı belirlenmiştir. Her iki değişkenin de Bilişsel Yeterlik alt ölçeğini pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Değişkenler tek başına incelendiğinde, Bilişsel Yeterlik düzeyinin % 4'ünün görev yönelim ve %3'ünün dışsal düzenleme değişkeni tarafından açıklandığı gözlenmiştir.

Sportif Güven Envanteri'nin alt ölçeği olan Psikolojik Dayanıklılık düzeyini öngören değişkenleri saptayabilmek adına ortaya konan hipotezlere (Hipotez 11, Hipotez 12, Hipotez 13, Hipotez 14, Hipotez 23, Hipotez 24) ilişkin tartışma aşağıda verilmiştir.

Elde edilen sonuçlar incelendiğinde, içsel güdülenme ve görev yönelimi ölçeklerinin Psikolojik Dayanıklılık düzeyine öngörü sağladığı belirlenmiştir. Bunun yanısıra, bu iki değişkenin toplam varyansın belirlenmiştir. Her iki değişkenin de Psikolojik Dayanıklılık alt ölçeğini pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Değişkenler tek başına incelendiğinde, Psikolojik Dayanıklılık düzeyinin % 5'inin içsel güdülenme ve %3'ünün görev yönelimi değişkeni tarafından açıklandığı gözlenmiştir. Zihinsel dayanıklılığın özyeterlik seviyesiyle pozitif bir bağ kurduğu ortaya konmuştur (Weinberg ve ark. 2001; Mahoney ve diğerleri, 2014).

Sportif Güven Envanteri'nin alt ölçeği olan Toplam sportif güven düzeyini öngören değişkenleri saptayabilmek adına ortaya konan hipotezlere (Hipotez 15, Hipotez 16, Hipotez 17, Hipotez 18, Hipotez 25, Hipotez 26) ilişkin tartışma aşağıda verilmiştir

Araştırma sonuçları incelendiğinde, görev yönelim ve dışsal düzenleme ($t= 2.95, p <$ alt ölçeklerinin Toplam Sportif Güven düzeyine öngörü sağladığı belirlenmiştir. Bunun yanısıra, bu iki değişkenin toplam varyansın 0.10'unu (% 10) açıkladığı belirlenmiştir. Her iki değişkenin de Toplam Sportif Güven düzeyine pozitif yönde yordadığı görülmektedir. Değişkenler tek başına incelendiğinde, Toplam Sportif

Güven düzeyinin % 7'sinin görev yönelim ve %3'ünün dışsal düzenleme değişkeni tarafından açıklandığı gözlenmiştir.

Yapılan bir diğer çalışmada güdülenme ile sportif güven arasındaki ilişki incelenmiştir (Sarı, Ekici, Soyer, 2015). Daha önce yapılan birçok çalışmada güdülenme ile öz yeterlik inancı arasındaki pozitif ilişki, bu araştırmaya da rehberlik etmiştir. İlk olarak cinsiyet faktörü ele alınmıştır. İçsel güdülenme ve güdülenmeme noktasında kadın ve erkeğin farklı olduğu savunulmuştur. Erkekler bir şeyleri başarmak noktasındaki içsel güdülenmelerinde yüksek puan alırken güdülenmeme puanları düşük olarak kaydedilmiştir. Bu sonuç erkeklerin yaptığı sporda yeni bir şeyler öğrenmek ve buna istekli olmak konusunda içsel güdülendiğinin kanıtı niteliğindedir. Kadınlarla karşılaştırıldığında spora katılım amaçlarını tam olarak bilmedikleri ortaya konmuştur (Sarı, Ekici, Soyer, 2015). Cinsiyetler arası özgüven farkının incelendiği bir diğer çalışmada, sürekli sportif güven toplam puanları arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark bulunmamıştır (Sekeroglu, 2017).

Diğer bir analizde lise ve ilköğretim öğrencileri arasında güdülenme ve özgüven ilişkisi açısından farklı sonuçların olmadığı belirlenmiştir. Son analizde ise spor deneyiminin özgüven ile anlamlı şekilde ilişki kurduğu ortaya konmuştur. Spora verilen emekle birlikte, sporcunu kapasitesini anlaması, yeteneklerini keşfetmesi süreci paralel yürümektedir. Bu da sporcunun sahip olduğu özgüvene pozitif katkı sağlamıştır. Ayrıca çalışmada yüksek özgüven seviyesinin içsel ve dışsal güdülenme ile anlamlı bir ilişki kuracağı, buna karşın güdülenmemeye negatif ilişki kuracağı ortaya konmuştur. Sporcuların kapasite ve yeteneklerine olan yetersiz inancı onları daha az antrenman yapmaya sevk edebilir, bu da güdülenmeme nedeni olarak karşımıza çıkabilir. Sonuçlara göre düşük özgüven yüksek güdülenmeme nedenidir. Bu sonuçlar daha önce yapılan çalışmalarla da tutarlıdır. Araştırmacıların daha önce ortaya koyduğu çalışmada sporcuların yeteneklerine olana özgüvenlerinin güdülenmelerini yükselttiği ortaya konmuştur (Benabou ve Tirole, 2002). Durand, Bush ve Salmela (2002), Olimpiyat şampiyonlarının psikolojik özelliklerinin içerisinde özgüven ve güdülenme özelliklerinin yer aldığını belirtmiştir.

Başka bir çalışmada kendisini yeterli hisseden özgüven sahibi çocukların önemli bir içsel güdülenme düzeyine sahip oldukları bulunmuştur (Bandura ve Schunk, 1981).

Reeve ve Jang (2006) algılanan yetkinlik derecesinin içsel güdülenmeyi yönlendirdiğini ortaya koymuşlardır. Vallerand ve Reid yaptıkları çalışmada yetkinliği, kişinin yeteneklerine olan inancı olarak tanımlamıştır. Yetkinlik inancının özgüvenin belirleyicisi olduğunu savunan Vallerand ve Reid, olumlu performans geribildiriminin algılanan yetkinlik aracılığıyla içsel güdülenmeyle pozitif bağ kurduğunu ortaya koymaktadır. (Vallerand ve Reid,1984)

Sportif güven ile sporcunun baş etme becerileri arasında pozitif bir ilişkinin olduğu kanıtlanmıştır (Vealey ve Knight, 2002; Vealey ve Chase, 2008). Buna karşın, sportif güvenin tüm alt ölçütleriyle yarışma kaygısı arasında negatif bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (Bačanac ve ark., 2014) . Diğer araştırmada sportif güven, yüksek başarı beklentisi olarak ifade edilmiştir. Sportif güvenin olumlu duyguları uyarmada, konsantrasyona yardımcı olmada, hedef belirlemede, efor artırmada, oyun stratejilerini olumlu etkilemede ve psikolojik momentumu sürdürmede yardımcı olduğunu belirtmişlerdir (Weingberg ve Gould, 2003).

Genç futbolcularda akran iletişiminin hedef yönelimlerine olan etkisinin araştırıldığı çalışmada ise, aynı yaş grubundaki sporcuların iletişiminin görev yönelimi ve sportif güveni olumlu yönde etkilediğini bulmuşlardır. Sportif güvenin bişisel yeterlik ve psikolojik alt boyutlarının pozitif etkilendiği ortaya konmuştur. Aynı çalışmada farklı yaş grubundaki akranlara iletişimin ego yönelimi ile ilişki kurduğu ortaya çıkmıştır.Ego odaklı güdülenmenin aynı yaş grubundaki çocukların iletişiminden etkilenmediği belirlenmiştir (Hwang ve ark., 2017)

Kaplan ve Maehr (2007) yaptıkları çalışmada hedef yöneliminin belirli sosyal ortamlarda şekillendiğini açıklayarak bir diğer çalışmaya destek olmuşlardır. Üst yaş gruplarıyla etkileşimde bulunan daha genç sporcuların fiziksel beceri gelişiminde geri kaldıklarından dolayı ego yönelimine çekildikleri gözlenmiştir. Ailede yer alan büyük çocuğun daha iyi fiziksel beceriler sahip olması, küçük çocuğun sonuç odaklı olmasına sebep olacaktır. Genç yaştaki sporcuların dışsal ödüllere önem vermesi ve sonuç odaklı düşünce yapısı onları ego yönelimine çekecektir. Sonuç olarak genç oyuncuların ego hedef yöneliminin farklı yaş grubundaki akranlarıyla etkileşime girmesi sonucunda ortaya çıktığı belirlenmiştir. Gruptaki yaşça büyük sporcuların daha fazla fiziksel beceriye sahip olması, küçük yaştaki çocukların ego yönelimine

çekilmesine sebep olmuştur (Hwang ve ark., 2017). Bandura ve Shunk yapmış oldukları çalışmada, kendilerini akademik olarak güçlü hisseden ve özgüveni olan öğrencilerin, içsel güdülenme konusunda yüksek puanlar aldıklarını bildirmişlerdir. Buna karşın kendisini yetersiz hisseden çocuklar içsel güdülenme konusunda dikkat çekici şekilde geri kalmışlardır (Bandura ve Shunk,1981.)

8. Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde, Sportif Güven Ölçeği'nin geçerlik ve güvenirlik sonuçlarına, bunun yanında güdülenme ve başarı algısının sportif güvenin belirleyicisi olup olmadığının incelenmesiyle ortaya konan genel sonuçlara ve önerilere yer verilmiştir.

Sportif Güven Ölçeği'nin Türk sporcuları için geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olup olmadığı incelenmiştir. Yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçları, ölçüm aracının Türk sporcuları için kullanılabilir bir ölçüm aracı olduğunu ortaya koymuştur. Dolayısıyla, spor ortamlarına katılan sporcu bireylerin sportif güvenlerinin yordayıcılarının belirlenmesi amacıyla kullanılabilir bir ölçek niteliği taşımaktadır. Bu ölçeğin kullanılacağı araştırmaların planlanması ölçme gücüne önemli katkılar sağlayacaktır. Ölçeğin geçerlik ve güvenirliği için farklı örneklemeler üzerinde yapılacak çalışmalar da son derece önemlidir. Ayrıca farklı yaş grupları ve örneklem gruplarında Sportif Güven Ölçeği'nin ölçüt bağımlı geçerliği ve test tekrar test güvenirliği de incelenebilir.

Sporcuların sahip olduğu güdülenme şeklinin ve başarı algısının sportif güvenin belirleyicisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma, sporcuların görev yönelimi, içsel güdülenme, özdeşimle düzenleme ve dışsal düzenleme düzeylerinin sportif güvenlerini yordadığı konusunda önemli bilgiler sağlamıştır. Bu araştırmada cinsiyete göre farklılıklar da incelenmiştir. Bu araştırmada egzersiz türüne göre farklılıklar incelenmemiştir. Yapılacak yeni çalışmalarda bu farklılıklar ele alınabilir. Farklı yaş gruplarındaki sporcuların ele alınması yeni çalışmalarda farklı sonuçlar elde etmeyi sağlayabilir. Ayrıca farklı branşlardaki sporcularla da bu çalışma yapılabilir.

9. Kaynaklar

- Acuner, A. (2012). Farklı Dansları Yapan Bireylerin Çeşitli Değişkenlere Göre Özgüven Ve Öz-Yeterliklerinin Karşılaştırılması. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans tezi, 73 sayfa, Trabzon.
- Allen, M. S., Jones, M.V., & Sheffield, D. (2009). Attribution, emotion, and collective efficacy in sports teams. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 13, 205–217. doi:10.1037/a0015149
- Baćanac, L., Milićević-Marinković, B., Kasum, G., & Marinković, M. (2014). Competitive anxiety, self-confidence and psychological skills in top athletes with and without disabilities: Pilot Study. *Facta Universitatis, Series: Physical Education and Sport*, 59-70.
- Balaguer, I., Castillo, I., Duda, J. L., & García-Merita, M. L. (2011). Asociaciones entre la percepción del clima motivacional creado por el entrenador, orientaciones disposicionales de meta, formas de autorregulación y vitalidad subjetiva en jóvenes jugadoras de tenis [Associations between the perception of motivational climate created by coaches, dispositional goal orientations, forms of self-regulation and subjective vitality in young tennis players]. *Revista de Psicología del Deporte*, 20, 133-148.
- Balaguer, I., Duda, J., Atienza, F., & Mayo, C. (2002). Situational and dispositional goals as predictors of perceptions of individual and team improvement, satisfaction and coach ratings among elite female handball teams. *Psychology of Sport & Exercise*, 3(4), 293-308. doi:10.1016/s1469-0292(01)00025-5
- Bandura A., & Wood, R. (1989). Social cognitive theory of organizational management. *Academy of Management Review*, 14, 361-384.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: Freeman.
- Bandura, A., & Schunk, D.H. (1981). Cultivating Competence, Self-Efficacy, and Intrinsic Interest through Proximal Self-Motivation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 41, 586-598. <http://dx.doi.org/10.1037/0022-3514.41.3.586>
- Baysal, A.C., & Tekarslan, E. (1998). *Davranış Bilimleri*. İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Yayın No:275, Dönence Basım ve Yayın Hizmetleri, İstanbul.
- Bénabou, R., & Tirole, J. (2002). Self-confidence and personal motivation. *The Quarterly Journal of Economics*, 117(3), 871-915.

- Boiché, J. & Sarrazin, P. (2007). Self-determination of contextual motivation, inter-context dynamics and adolescents' patterns of sport participation over time. *Psychology of Sport and Exercise*, 8, 685–703.
- Bull, S.J. Shambrook, C.J., James, W., & Brooks, J.E. (2005). Towards an understanding of mental toughness in elite English cricketers. *Journal of Applied Sport Psychology*, 17, 209- 227.
- Cervelló, E. M., Escartí, A., & Balagué, G. (1999). Relaciones entre la orientación de meta disposicional y la satisfacción con los resultados deportivos, las creencias sobre las causas de éxito en deporte y la diversión con la práctica deportiva [Relationships between dispositional goal orientation and satisfaction with sports scores, believes about the causes of success in sport and fun with sports]. *Revista de Psicología del Deporte*, 8, 7-19.
- Cervelló, E., Santos Rosa, F.J., Calvo, T.G., Jiménez, R., & Iglesias, D. (2007). Young tennis players' competitive task involvement and performance: The role of goal orientations, contextual motivational climate, and coach-initiated motivational climate. *Journal of Applied Sport Psychology*, 19(3), 304-321. doi:10.1080/10413200701329134
- Chantal, Y., Guay, F., Dobрева-Martinova, T., & Vallerand, R.J. (1996). Motivation and elite performance: An exploratory investigation with Bulgarian athletes. *International Journal of Sport Psychology*, 27, 173–182.
- Chin, N.S., Khoo, S., & Low, W.Y. (2012). Self-determination and goal orientation in track and field. *Journal of Human Kinetics*, 33, 151-161.
- Colley, A., Berman, E., & Van Millingen, L. (2005). Age and gender differences in young people's perceptions of sport participants. *Journal of applied social psychology*, 35(7), 1440-1454.
- Cresswell, S., & Hodge, K. (2004). Coping skills: Role of trait sport confidence and trait anxiety. *Perceptual and Motor Skills*, 2, 433-438.
- Dacey, M., Baltzell, A., & Zaichkowsky, L. (2008). Older adults' intrinsic and extrinsic motivation toward physical activity. *American Journal of Health Behavior*, 32, 570– 582.
- Deci, E.L. (1975). *Intrinsic motivation*. New York: Plenum.
- Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior*. New York: Plenum.
- Deci, E.L., & Ryan, R.M. (1991). A motivational approach to self: integration in personality. In R. Dienstbier (Ed.), *Nebraska symposium on motivation*. Perspec-

- tives on motivation, Vol. 38 (pp. 237-288). Lincoln, NE: University of Nebraska Press.
- Deci, E.L., & Ryan, R. M. (1980). The empirical exploration of intrinsic motivational processes. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (Vol. 13, pp. 39-80). New York: Academic.
- Deci, E.L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.
- Dewar, A.J., & Kavussanu, M. (2011). Achievement goals and emotions in golf: The mediating and moderating role of perceived performance. *Psychology of Sport and Exercise*, 12, 525–532. doi: 10.1016/j.psychsport.2011.05.005
- Duda, J.L. (2005). Motivation in sport: The relevance of competence and achievement goals. In A. J. Elliot, & C. S. Dweck (Eds.), *Handbook of competence and motivation* (pp. 273-308). New York: Guilford Publications.
- Duda, J.L. (1992). Motivation in sport settings: A goal perspective approach. In G.C. Roberts (Ed.), *Motivation in sport and exercise* (pp.57–91). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Duda, J.L. & Hom, H.L. (1993). Interdependencies between the perceived and self-reported goal orientations of young athletes and their parents. *Pediatric Exercise Science*, 5, 234-241.
- Duda, J.L., Chi, L., Newton, M.L., Walling, M.D. & Catley, D. (1995). Task and ego orientation and intrinsic motivation in sport. *Int J Sport Psychology*, 26, 40-63.
- Durand-Bush, N., & Salmela, J.H. (2002). The development and maintenance of expert athletic performance: Perceptions of world and olympic champions. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14(3): 154-171.
- Dweck, C.S. & Elliot, E.S. (1983). Achievement motivation. In P. Mussen (Ed.), *Handbook of child psychology* (pp.643-691). New York: John Wiley.
- Edmunds, J., Ntoumanis, N., & Duda, J. L. (2006). A test of self-determination theory in exercise domain. *Journal of Applied Social Psychology*, 36, 2240–2265.
- Elliot, A. J., McGregor, H. A., & Thrash, T. M. (2002). The need for competence. In E. L. Deci & R. M. Ryan (Eds.), *Handbook of self-determination research* (pp. 361-387). Rochester, NY, US: University of Rochester Press
- Feltz, D.L. (2007). Self-confidence and sports performance. In D. Smith & M. Bar-Eli (Eds.), *Essential readings in sport and exercise psychology* (pp. 278-294). Champaign, IL, US: Human Kinetics.

- Feltz, D., & Chase, M. (1998). The measurement of self-efficacy and confidence in sport. In Duda (Ed.), *Advancements in sport and exercise psychology measurement*, 63-78. Morgantown, WV: Fitness Information Technology.
- Fenton, S.A.M., Duda, J.L., & Barrett, T. (2016). Optimising physical activity engagement during youth sport: A self-determination theory approach. *Journal of Sports Sciences*, 34(19), 1874-1884. doi:10.1080/02640414.2016.1142104
- Fortier, M.S. & Grenier, M.N. (1999). Déterminants personnels et situationnels de l'adhérence à l'exercice: Une étude prospective [Personal and situational determinants of exercise adherence: A prospective study]. *STAPS*, 48, 25– 37.
- Fortier, M. S., Vallerand, R. J., Brière, N. M., & Provencher, P. (1995). Competitive and recreational sport structures and gender: A test of their relationship with sport motivation. *International Journal of Sport Psychology*, 26, 24-39.
- Frederick, C.M., & Ryan, R.M. (1995). Self-determination in sport: A review using cognitive evaluation theory. *International Journal of Sport Psychology*, 26, 5-23.
- García, T., Cervelló, E.M., Jiménez, R., Iglesias, D., & Santos-Rosa, F.J. (2005). La implicación motivacional de jugadores jóvenes de fútbol y su relación con el estado de flow y la satisfacción en competición e *Revista de Psicología del Deporte*, 14, 21-42.
- Gillet, N., & Rosnet, E. (2008). Basic need satisfaction and motivation in sport. *The online journal of sport psychology*, 10(3), 1-3.
- Gould, D., Hodge, K., Peterson, K., & Giannini, J. (1989). An exploratory examination of strategies used by elite coaches to enhance self-efficacy in athletes. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 11(2), 128-140
- Gould, D., Weiss, M., & Weinburg, R. (1981). Psychological characteristics of successful and non-successful Big Ten Wrestlers. *Journal of Sport Psychology*, 3, 17-19.
- Guillet, E., Sarrazin, P., Carpenter, P. J., Trouilloud, D., & Cury, F. (2002). Predicting persistence or withdrawal in female handballers with social exchange theory. *International Journal of Psychology*, 37(2), 92-104.
- Hagger, M.S., & Chatzisarantis, N.L. (2007) Intrinsic motivation and self-determination in exercise and sport. *Human Kinetics*.
- Harter, S. (1981). A new self-report scale of intrinsic versus extrinsic orientation in the classroom: Motivational and informational components. *Developmental Psychology*, 17(3), 300-312

- Hays, K., Maynard, I., Thomas, O., & Bawden, M. (2007). Sources and types of confidence identified by world class sport performers. *Journal of Applied Sport Psychology*, 19, 434–456.
- Hays, K., Thomas, O., Maynard, I., & Bawden, M. (2009). The role of confidence in World Class sport performance. *Journal of Sport Science*. Vol 27, (11), 1185-1199
- Hodge, K., Allen, J. B., & Smellie, L. (2008). Motivation in masters sport: Achievement and social goals. *Psychology of Sport and Exercise*, 9, 157– 176. doi:10.1016/j.psychsport.2007.03.002
- Horn, T.S., & Weiss, M.R. (1991). A developmental analysis of children's self-ability judgments in the physical domain. *Pediatric Exercise Science*, 3, 310-326.
- Horn, T.S. (2008). *Advances in Sport Psychology*. (3rd ed). United States of America: Human Kinetics.
- Hwang, S., Choi, Y., & Machida, M. (2017). The effect of peer interaction on sport confidence and achievement goal orientation in youth sport. *Social Behavior and Personality An International Journal* 45(6) :1007-1018 · July 2017.
- Jones, G., Hanton, S., & Connaughton, D. (2002). What is this thing called mental toughness? An investigation of elite sport performers. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14, 205–218.
- Jones, G., Hanton, S., & Connaughton, D. (2007). A framework of mental toughness in the world's best performers. *The Sport Psychologist*, 21, 243–265.
- Jones, G., & Hanton, S. (2001). Pre-competitive feeling states & directional anxiety interpretations. *Journal of Sport Sciences*, 19, 385-395.
- Kaplan, A. & Maehr, M. L. (2007). The contributions and prospects of goal orientation theory. *Educational Psychology Review*, 19, 141-184
- Kazak Çetinkalp, Z. (2009). Başarı Algısı Envanterinin Çocuk Versiyonu-BAE-Ç'nun Türk sporcuları için geçerlik ve güvenilirlik. *Ege Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Performans Dergisi*, 15 (3-4): 39-42.
- Kazak Çetinkalp, Z. (2010). Durumsal Güdülenme Ölçeği (Situational Motivation Scale-SIMS)'nin Türkçe versiyonunun psikometrik özellikleri. *Türkiye Klinikleri Journal of Sports Sciences*, 2(2), 86-94.
- Kazak Çetinkalp, Z., F.H. Aşçı, F.H., & Altıntaş, A. (2012). Sporda Güdülenme Ölçeği'nin adolesan versiyonunun geçerlik ve güvenilirlik çalışması (The validity and reliability study of the Sport Motivation Scale's adolescent version), 2nd International Social

Sciences in Physical Education and Sport Congress, May 31- June 2, Ankara/Turkey.

- Keegan, R.J. Harwood, C. G., Spray, C.M., & Lavalley, D.E. (2009). A qualitative investigation exploring the motivational climate in early career sports participants: Coach, parent and peer influences on sport motivation. *Psychology of Sport and Exercise*, 10, 361-372.
- Kingston, K., Lane, A., & Thomas, O. (2010). A temporal Examination of Elite Performers Sources of Sport Confidence. *The Sport Psychologist*, 18, 313- 332.
- Lemyre, P. N., Roberts, G. C., & Ommundsen, Y. (2002). Achievement goal orientations, perceived ability, and sportpersonship in youth soccer. *Journal of applied sport psychology*, 14(2), 120-136.
- Li, F., Harmer, P. & Acock, A. (1996). The task and ego orientation in sport questionnaire: construct equivalence and mean differences across gender. *Res Quart Exerc Sport*, 68, 228-238.
- Machida, M., Ward, R. M., & Vealey, R.S. (2012). Predictors of sources of self-confidence in collegiate athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10(3), 172-185.
- Maehr, M.L. (1984). Meaning and motivation: Toward a theory of personal investment. In C. Ames & R. Ames (Eds.), *Research on motivation in education* (Vol. 1, pp. 115-144). New York: Academic.
- Mahoney, J.W., Gucciardi, D.F., Mallett, C.J., & Ntoumanis, N. (2014). Adolescent performers' perspectives on mental toughness and its development: The Utility of the Bioecological Model. *Sport Psychologist*, 28 (3): 233-244.
- Martens, R., Vealey, R.S., & Burton, D. (1990). *Competitive anxiety in sport*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Martinent, G., & Ferrand, C. (2009). A naturalistic study of the directional interpretation process of discrete emotions during high-stakes table tennis matches. *Journal of Sport & Exercise Psychol- ogy*, 31, 318 –336.
- McAuley, E. (1985). Modeling and self-efficacy: A test of Bandura's model. *Journal of Sport Psychology*, 7(3), 283-295.
- Machida, M., Marie Ward, R., & Vealey, R. S. (2012). Predictors of sources of self-confidence in collegiate athletes. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 10(3), 172-185.

- Morris, R.L. & Kavussanu, M. (2009). The role of approach-avoidance versus task and ego goals in enjoyment and cognitive anxiety in youth sport. *International Journal of Sport and Exercise Psychology*, 7, 185–202. doi:10.1080/1612197X.2009.9671899.
- Mouratidis, A., Vansteenkiste, M., Lens, W., & Auweele, Y. V. (2009). Beyond positive and negative affect: Achievement goals and discrete emotions in the elementary physical education classroom. *Psychology of Sport and Exercise*, 10(3), 336-343.
- Nicholls, J. (1989). *The competitive ethos and democratic education*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Nicholls, J.G. (1984). Achievement motivation: conceptions of ability, subjective experience, task choice, and performance. *Psychological Review*, 91(3), 328-346.
- Nicholls, J.G. (1980). An intentional theory of achievement motivation. In W.U. Meyer & B. Weiner (Chairpersons), *Attributional approaches to human behavior*. Symposium presented at the Center for Interdisciplinary Studies, University of Bielefeld, Germany, August.
- Nicholls, J.G. (1984). Conceptions of ability and achievement motivation. In R. Ames & C. Ames (Eds.), *Research on motivation in education: Student motivation* (Vol. 1, pp. 39-73). New York: Academic Press.
- Ntoumanis, N. (2001). Empirical links between achievement goal theory and self-determination theory in sport. *Journal of Sports Sciences*, 19(6), 397-409.
- Ntoumanis, N. (2005). A prospective study of participation in optional school physical education using a self-determination theory framework. *Journal of Educational Psychology*, 97(3), 444-453.
- Ntoumanis, N., Pensgaard, A.M., Martin, C., & Pipe, K. (2004). An idiographic analysis of amotivation in compulsory school physical education. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 26, 197-214.
- Olmedilla, A., Ortega, E., Andreu, M. D., & Ortín, F. J. (2010). Programa de intervención psicológica en futbolistas: evaluación de habilidades psicológicas mediante el CPRD. *Revista de Psicología del Deporte*, 19(2), 249-262.
- Otis, N., Grouzet, F. M. E., & Pelletier, L. G. (2005). Latent motivational change in an academic setting: A 3-year longitudinal study. *Journal of Educational Psychology*, 97(2), 170-183.
- Pelletier, L. G., Tuson, K. M., Fortier, M. S., Vallerand, R. J., Briere, N. M., & Blais, M. R. (1995). Toward a new measure of intrinsic motivation, extrinsic motivation, and

- amotivation in sports: The Sport Motivation Scale (SMS). *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 17(1), 35-53.
- Pelletier, L.G., Fortier, M.S., Vallerand, R. J., & Bridre, N.M. (2001). Associations among perceived autonomy support, forms of self-regulation, and persistence: A prospective study. *Motivation and Emotion*, 25, 279-306.
- Pensgaard, A.M., & Roberts, G.C. (2000). The relationship between motivational climate, perceived ability and sources of distress among elite athletes. *Journal of Sports Sciences*, 18, 191-200.
- Reeve, J., & Jang, H. (2006). What teachers say and do to support students' autonomy during a learning activity. *Journal of Educational Psychology*, 98(1), 209-218.
- Reinboth, M., & Duda, J.L. (2006). Perceived motivational climate, need satisfaction and indices of well-being in team sports: A longitudinal perspective. *Psychology of Sport and Exercise*, 7(3), 269-286.
- Roberts, G. C., Treasure, D. C., & Balague, G. (1998). Achievement goals in sport: The development and validation of the Perception of Success Questionnaire. *Journal of Sports Sciences*, 16(4), 337-347.
- Roberts, G.C., Treasure, D., & Conroy, D.E. (2007). Understanding the Dynamics of Motivation in Sport and physical Activity: An Achievement Goal Interpretation. In G. Tenenbaum, & R. Eklund (Eds.), *Handbook of Sport Psychology* (3rd ed., pp. 3-30). Hoboken, NJ: Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118270011.ch1>
- Ryan, R.M. & Deci, E.L. (2002). An overview of Self-determination Theory: An organismic-dialectical perspective. In E. L. Deci & R. M. Ryan (Eds.), *Handbook of self-determination research*. 3-33. Rochester, NY: The University of Rochester Press..
- Ryan, R.M. (1982). Control and information in the intrapersonal sphere: An extension of cognitive evaluation theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 43, 450-461.
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Intrinsic and extrinsic motivations: classic definitions and new directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25, 54-67.
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2006). Self-regulation and the problem of human autonomy: Does psychology need choice, self-determination, and will? *Journal of Personality*, 74, 1557-1586.
- Ryan, R.M., Koestner, R., & Deci, E.L. (1991). Varied forms of persistence: When free-choice behavior is not intrinsically motivated. *Motivation and Emotion*, 15, 185-205.

- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 35, 68-78.
- Ryan, R.M., Frederick, C.M., Leps, D., Rubio, N., & Sheldon, K.M. (1997). Intrinsic motivation and exercise adherence. *International Journal of Sport Psychology*, 28, 335-354.
- Sarı, İ., Ekici, S., Soyer, F., & Eskiler, E. (2015). Does self-confidence link to motivation? A study in field hockey athletes *Journal of Human Sport and Exercise* 10 (1), 24-35.
- Sarrazin, P., Vallerand, R. J., Guillet, E., Pelletier, L.G., & Cury, F. (2002). Motivation and dropout in female handballers: a 21-month prospective study. *European Journal of Social Psychology*, 57, 749-761.
- Shah, J., & Gardner, W. (2008). *Handbook of motivation science*. New York: Guilford Press.
- Smith, A. L., Ullrich-French, S., Walker, E., & Hurley, K. S. (2006). Peer relationship profiles and motivation in youth sport. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 28(3), 362-382.
- Standage, M. & Ryan, R.M. (2012). Self-Determination Theory and Exercise Motivation: Facilitating Self-Regulatory Processes to Support and Maintain Health and Well-Being. In G. C. Roberts, & D. C. Treasure (Eds.), *Advances in Motivation in Sport and Exercise* (pp. 233-270). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Standage, M., Duda, J. L., & Ntoumanis, N. (2005). A test of self-determination theory in school physical education. *British Journal of Educational Psychology*, 75, 411-433. <https://doi.org/10.1348/000709904x22359>
- Standage, M., & Treasure, D. C. (2002). Relationship among achievement goal orientations and multidimensional situational motivation in physical education. *British Journal of Educational Psychology*, 72(1), 87-103.
- Sekeroglu, M. Ö. (2017). Study of the concepts of athletic identity and continuous sport self-confidence in the light of various variables. *Journal of Education and Training Studies*, 5(13), 44-51.
- Şar, A. H., Avcu, R., & Işıklar, A. (2010). Analyzing undergraduate students' self confidence levels in terms of some variables. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 1205-1209.
- Uphill, M.A, Jones, M.V. (2007). Antecedents of emotions in elite athletes: A cognitive motivational relational theory perspective. *Research quarterly for exercise and sport* 78 (2), 79-89.

- Vallerand, R. J. (1997). Toward a hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation. In M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology* (pp. 271-360). New York: Academic Press.
- Vallerand, R. J., & Bissonnette, R. (1992). Intrinsic, Extrinsic, and Amotivational Styles as Predictors of Behavior: A Prospective Study. *Journal of Personality*, 60, 599-620.
- Vallerand, R. J., & Reid, G. (1984). On the causal effects of perceived competence on intrinsic motivation: A test of cognitive evaluation theory. *Journal of Sport Psychology*, 6, 94-102.
- Vallerand, R. J., & Rousseau, F. L. (2001). Intrinsic and extrinsic motivation in sport and exercise: a review using the hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation. In R. Singer, H. Hausenblas, & C. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychology* (2nd ed.). (pp. 389-416) New York: John Wiley & Sons.
- Vallerand, R. J., & Rousseau, F. L. (2001). Intrinsic and extrinsic motivation in sport and exercise: a review using the hierarchical model of intrinsic and extrinsic motivation. In R. Singer, H. Hausenblas, & C. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychology* (2nd ed.). (pp. 389-416) New York: John Wiley & Sons.
- Vallerand, R. J., Deci, E.L., & Ryan, R. M. (1987). Intrinsic motivation in sport. In K. Pandolf (Ed.), *Exercise and sport science reviews* (Vol. 15, pp. 389-425). New York: Macmillan.
- Vallerand, R. J., Fortier, M. S., & Guay, F. (1997). Self-determination and persistence in a real-life setting: Toward a motivational model of high school dropout. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 1161-1176.
- Vallerand, R.J., & Fortier, M.S. (1998). Measurement of intrinsic and extrinsic motivation in sport and physical activity: A review and critique. In J.L. Duda (Ed.), *Advances in sport and exercise psychology measurement* (pp. 81-101). Morgantown, WV: Fitness Information Technology Press.
- Van de Pol, P.K., & Kavussanu, M. (2011). Achievement goals and motivational responses in tennis: Does the context matter?. *Psychology of Sport and Exercise*, 12 (2), 176-183. doi:10.1016/j.psychsport.2010.09.005.
- Vazou, S., Ntoumanis, N., & Duda, J. L. (2006). Predicting Young Athletes' Motivational Indices as a Function of Their Perceptions of the Coach- and Peer-Created Climate. *Psychology of Sport and Exercise*, 7, 215-233.

- Vealey, R. (1986). Conceptualization of sport confidence and competitive orientation: Preliminary investigation and instrument development. *Journal of Sport Psychology*, 8, 221-246.
- Vealey, R.S., & Knight, B.J. (2002, September). Multidimensional sport-confidence: A conceptual and psychometric extension. Paper presented at the Association for the Advancement of Applied Sport Psychology Conference, Tucson.
- Vealey, R. S. (2001). Understanding and enhancing self-confidence in athletes. In R. Singer, H. Hausenblaus, & C. Janelle (Eds.), *Handbook of sport psychology* (2nd ed., pp. 550-563). New York: McMillan.
- Vealey, R. S., & Campbell, J. L. (1988). Achievement goals of adolescent figure skaters: Impact on self-confidence, anxiety, and performance. *Journal of Adolescent Research*, 3(2), 227-243.
- Vealey, R. S., & Chase, M. A. (2008). Self-confidence in sport: Conceptual and research advances. In T.Horn (Ed.), *Advances in sport psychology* (3rd ed., pp. 65–97). Champaign, IL: Human Kinetics.
- Vealey, R. S., Armstrong, L., Comar, W., & Greenleaf, C. A. (1998). Influence of perceived coaching behaviors on burnout and competitive anxiety in female college athletes. *Journal of Applied Sport Psychology*, 10, 297-318.
- Vealey, R. S., Hayashi, S. W., Garner-Holman, M., & Giacobbi, P. (1998). Sources of sport-confidence: Conceptualization and instrument development. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 20(1), 54-80.
- Vlachopoulos, S., Biddle, S., & Fox, K. (1997). Determinants of emotion in children's physical activity: A test of goal perspectives and attribution theories. *Pediatric Exercise Science*, 9, 65–79.
- Weinberg, R., Butt, J., Knight, B., & Perritt, N. (2001). Collegiate coaches' perceptions of their goal-setting practices: a qualitative investigation. *Journal of Applied Sport Psychology*, 13(4), 374-398.
- White, S.A., & Duda, J.L. (1994). The relationship of gender, level of sport involvement, and participation motivation to task and ego orientation. *International Journal of Sport Psychology*, 25(1), 4-18.
- Williams, L. (1994). Goal orientations and athletes' preferences for competence information sources. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 16, 416-430.
- Zinnsser, N., Bunker, L., & Williams, J.M. (2006). Cognitive Techniques for building Confidence and Enhancing Performance. In J.M. Williams (Ed.). *Applied sport*

psychology: Personal growth to peak performance (5th Ed.) (pp.284-311). Boston, MA: McGraw-Hall.

Zuber, C., Zibung, M., & Conzelmann, A. (2015). Motivational patterns as an instrument for predicting success in promising young football players. *Journal of Sports Sciences*, 33(2), 160-168.

Ekler

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz : ( ) Kız ( ) Erkek
2. Yaşınız : .....
3. Sahip olduğunuz kuşak derecesi: .....
3. Kaç yıldır/aydır bu spor dalı ile uğraşıyorsunuz? : .....(yıl) ..... (ay)
4. Haftada kaç gün antrenman yapıyor sunuz? : .....gün
5. Ailenizin sizi bu spor dalında desteklediğini düşünüyor musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır
6. Sporcusu olduğunuz kulüpten memnun musunuz? ( ) Evet ( ) Hayır
7. Antrenörünüz sizi branşınızda destekliyor mu? ( ) Evet ( ) Hayır
8. Takım arkadaşlarınız sizi olumlu destekliyor mu? ( ) Evet ( ) Hayır

Ek 2. Sportif Güven Envanteri

	Kesinlikle yapamam	Yapabileceğimde n emin değilim	Yapabileceğimi sanmıyorum	Belki yapabilirim	Yapabileceğimi hissediyorum	Yapabileceğimden eminim	Kesinlikle yapabilirim
1.Başarılı olmak için gerekli fiziksel becerileri uygulayabilmisiniz?	1	2	3	4	5	6	7
2.Yarışma boyunca zihinsel olarak odaklanabilmisiniz?	1	2	3	4	5	6	7
3.Becerilerinizi başarılı şekilde uygulamak için kötü performansınızdan kendinizi toparlayabilmisiniz?(dönüş yapabilmisiniz?)	1	2	3	4	5	6	7
4.Sizin fiziksel çalışma ortamlarınız başarılı olmak için sizi yeterince hazırladı mı?	1	2	3	4	5	6	7
5.Yarışma esnasında kritik kararları başarıyla verebilmisiniz?	1	2	3	4	5	6	7
6.Bir performans hatasından sonra yeniden zihinsel odağınızı sağlayabilmisiniz?	1	2	3	4	5	6	7
7.Sizin fiziksel fitness(zindelik) seviyeniz başarılı şekilde yarışmanızı sağlayacak mı?	1	2	3	4	5	6	7
8.Başarılı olmak için gereken stratejiyi etkin bir şekilde kullanabilmisiniz?	1	2	3	4	5	6	7
9.Kötü performanstan sonra şüpheyi aşabilmisiniz? (güvensizliği ve endişeyi yönetebilmisiniz?)	1	2	3	4	5	6	7
10.Uğraşmış olduğunuz spor dalında gerekli fiziksel becerileri başarılı şekilde gerçekleştirebilmisiniz?	1	2	3	4	5	6	7
11.Başarılı bir şekilde performans göstermek için gerekli zihinsel odağı sürdürebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
12.Başarı bir şekilde performans sergilemek için sorunların ve aksiliklerin üstesinden gelebilmisin?	1	2	3	4	5	6	7
13.Başarılı bir şekilde yarışmak için gerekli fiziksel hazırlığa sahip misin?	1	2	3	4	5	6	7
14.Performansına zarar vermeyecek şekilde sınırlılık durumunu başarılı bir şekilde yönetebilmisin?	1	2	3	4	5	6	7

Ek 3.Sporada Güdülenme leği

NİÇİN SPOR YAPIYORSUNUZ?	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Biraz Katılmıyorum	Kararsızım	Biraz Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Daha önce spor yapmam için iyi nedenlerim vardı, fakat Őimdi spor yapmaya devam edip etmemem konusunu (merak ediyorum) kendime soruyorum.	1	2	3	4	5	6	7
2.Sporcu olmanın verdiği prestij (statü) için.	1	2	3	4	5	6	7
3.Sportif yeteneklerimi mkemmelleŐtirirken (geliştirirken) haz aldığım için.	1	2	3	4	5	6	7
4.Niçin spor yaptığımı bilmiyorum; uğraşmış olduğum spor dalını baŐarmakta yeteneksiz olduğum kanısındayım.	1	2	3	4	5	6	7
5. Uğraşmış olduğum spor dalında ne kadar iyi olduğumu diğerlerine göstermek için.	1	2	3	4	5	6	7
6.Bir fiziksel aktiviteye katıldığımda heyecan hissettiğim için.	1	2	3	4	5	6	7
7.Artık niçin spor yaptığım net değil, sporda yerim olduğunu gerçekten dŐnmyorum.	1	2	3	4	5	6	7
8. Bana göre, insanlarla tanışmanın en iyi yollarından biri olduğu için.	1	2	3	4	5	6	7
9.Sevdiğim sporu yaparken yoğun duygular hissettiğim için.	1	2	3	4	5	6	7
10. Sık sık kendime niçin spor yaptığımı soruyorum da, sporda kendim için belirlediğim hedeflere ulaŐmıŐ grnmyorum.	1	2	3	4	5	6	7
11.ArkadaŐlarımla iyi iliŐkilerimi sürdürebilmenin en iyi yollarından biri olduğu için.	1	2	3	4	5	6	7
12.Fiziksel aktiviteye tamamiyle dalıp gitme hissinden hoŐlandıđım için.	1	2	3	4	5	6	7

Ek 4. Başarı Algısı Envanteri

	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1. Spor yaparken, diğer insanları yendiğim zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
2. Spor yaparken, belirgin bir biçimde daha iyi olduğum zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
3. Spor yaparken, en iyi olduğum zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
4. Spor yaparken, zoru denediğim zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
5. Spor yaparken, gerçekten gelişme gösterdiğim zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
6. Spor yaparken, diğerlerinden daha iyi yaptığım zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
7. Spor yaparken, kendim için belirlediğim bir hedefe ulaştığım zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
8. Spor yaparken, zorlukların üstesinden geldiğim zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
9. Spor yaparken, daha önce yapmadığım şeyi başardığım zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
10. Spor yaparken, diğerlerinin yapamadığı şeyi başardığım zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
11. Spor yaparken, diğerlerine en iyi olduğumu gösterdiğim zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1
12. Spor yaparken, sahip olduğum yeteneğimin en iyisini uyguladığım zaman kendimi çok başarılı hissederim.	5	4	3	2	1

Ek 5. Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu
Karar Belgesi

EGE ÜNİVERSİTESİ SAĞLIK BİLİMLERİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

YÜRÜTÜCÜNÜN ADI SOYADI / KURUMU	Doç. Dr. F. Zişan KAZAK / Spor Bilimleri Fakültesi
DANIŞMANIN ADI SOYADI / KURUMU	-
DİĞER ARAŞTIRMACILAR	Elif SOYTÜRK AKIN / Sağlık Bilimleri Enstitüsü
ARAŞTIRMANIN TÜRÜ	☒ Yüksek Lisans Tezi ☐ Doktora Tezi ☐ Özgün Araştırma
ARAŞTIRMANIN BAŞLIĞI	Sportif Güvenin Belirleyicisi Olarak Güdülenme ve Başarı Algısı: Çocuk Taekwondo Sporcuları Üzerinde Bir Çalışma
BİLİRKİŞİ GÖRÜŞÜ	Yok
KARARIN ALINDIĞI TOPLANTI TARİHİ	28.03.2019
TOPLANTI / KARAR SAYISI	03 / 22 PROTOKOL NO: 193
KARAR	Bilgilendirilmiş Onam Formu'nun çalışmaya yönelik olarak detaylı ve anlaşılır şekilde hazırlanması ve ölçeklerin veli eşliğinde doldurulması koşuluyla OYBİRLİĞİ ile etik açıdan uygun bulunmuştur.

Prof. Dr. Kutsal TURHAN
Kurul Başkanı

Prof. Dr. Esin ÇEBER TURFAN
Kurul Başkan Yrd.

(Toplantıda bulunmadı.)
Prof. Dr. Aynur UYSAL TORAMAN
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Aytül ÖNAL
Kurul Üyesi

(Toplantıda bulunmadı.)
Prof. Dr. Esra BALOĞLU
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Şöhret AYDEMİR
Kurul Üyesi

Prof. Dr. Bülent GÖKÇE
Kurul Üyesi

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Elif SOYTÜRK AKIN tarafından yürütülen “SPORTİF GÜVEN, GÜDÜLENME VE BAŞARI ALGISI: ÇOCUK TAEKWONDO SPORCULARI ÜZERİNDE BİR ÇALIŞMA” başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz. Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahibsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacak ve yalnızca araştırma amacı ile kullanılacaktır.

1. Araştırmayla İlgili Bilgiler:

a. Araştırmanın Amacı: Bu çalışmanın amacı sporcuların sahip olduğu hedef yönelimi ve güdülenme biçimlerinin sportif özgüvenlerini öngörüp görmediğinin incelenmesidir. Sporcuların sportif güven düzeylerini ölçebilmek için Sportif Güven Ölçeği ölçüm aracının geçerlik ve güvenilirliğin sınanmasıdır. Araştırmanın bir diğer amacı ise, güdülenme ve başarı algısının sportif güvenin belirleyicisi olup olmadığının ortaya konmasıdır.

Araştırma tamamlandığında, sporcuların sahip olduğu hedef yönelimi ve güdülenme biçimlerinin sportif özgüvenlerini öngörüp öngörmediği daha iyi anlaşılacaktır.

Türkiye’de sporcuların sahip olduğu hedef yönelimi ve güdülenme biçimlerinin sportif özgüvenlerini öngörüp öngörmediği üzerine yapılan ilk çalışmadır. Bu

kavramlar uluslararası literatürde çok yer bulmasına rağmen ülkemizde bu tür çalışmaların nadir olmasından dolayı ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun yanı sıra, Türkiye’de bu konu üzerine yapılan çalışma bulunmaması araştırmanın önemini arttırmaktadır. Bu araştırma bulguları gelecekte yapılacak araştırmalara önemli bir kaynak olacaktır. Bu bağlamda, araştırmamızın ülkemizde gelişmekte olan egzersiz psikolojisi alanına yeni bir ölçek kazandırılması açısından da yenilik getireceği düşünülmektedir ve bu amaçlanmaktadır.

Sporda psiko-sosyal alanlarda Türkçe literatürde sportif güven ilgili ölçüm yapabilmek için geliştirilmiş araçların azlığı bu çalışmanın önemini arttırmaktadır. Alana ilişkin kavramların ortaya çıkarılması ve alana ölçüm araçlarının kazandırılmasının literatüre zenginlik kazandıracağı düşünülmektedir.

b.Araştırmanın İçeriği: Veri toplanma sürecinde anket tekniği kullanılmıştır. Anket formları 2018-2019 bahar dönemi arasında toplanacaktır. Çalışma önerisi sunulup, etik kurul onayı da alındıktan sonra çalışma verilerinin toplanma aşamasına geçilecektir. Katılımcılarına yönelik demografik bilgilerin yer aldığı ve araştırmacı tarafından oluşturulmuş kişisel bilgi formu yanında Sportif Güven Envanteri, Başarı Algısı Envanteri (Çocuk Formu) ve Sporda Güdülenme Ölçeği (Çocuk Formu) uygulanacaktır.

c.Araştırmanın Nedeni: Özgün araştırma x Tez çalışması

d.Araştırmanın Öngörülen Süresi (*Araştırma takviminde öngörülen süredir*): 5 ay

c. Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı: Bu çalışmada evren Taekwondo yapan bireyler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemi ise 10-14 yaşları arasında taekwondo yapan ve en az mavi kuşak derecesine sahip yaklaşık 150 kız ve 150 erkek sporcudan oluşacaktır.

Araştırmamızda aynı zamanda Sportif Güven Ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması da yapılacaktır. Bu çalışmada evren spor yapan bireyler olarak belirlenmiştir. Araştırmanın örneklemi ise İzmir ilinde 10-14 yaşları arasında spor yapan 95 kız ve 120 erkek sporcudan oluşacaktır.

d.Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): İzmir'in Bornova, Buca, Karşıyaka, Konak, Bayraklı, Çiğli ve Balçova ilçelerinde Taekwondo sporu yapan çocuklara ulaşılacaktır.

2. Çalışmaya Katılım Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. **Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı.** Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

(Varsa) Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin (kendi el yazısı ile)

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

Teşekkür

Yüksek lisans tez çalışmam süresince, bilgi birikimi ve deneyimi ile yol haritamın oluşmasını sağlayan, fikirleri ve yol göstericiliği ile çalışmamın gelişmesine imkân tanıyan değerli hocam ve tez danışmanım sayın Doç.Dr. F.Zişan KAZAK'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Çalışma sırasında anketlerin sporculara uygulanmasında bana yardımcı olan sevgili antrenörlere ve gönüllü olarak çalışmaya katılan sporcu kardeşlerime teşekkürlerimi en içten dileklerle sunarım.

Son olarak hayatım boyunca her anlamda desteklerini hissettiğim ve yardımlarıyla çalışmama daha çok zaman ayırabilmemi sağlayan canım eşime, özellikle de bitanecik kızım Zeynebime sonsuz teşekkür ederim.

İzmir, 29.08.2019

Elif SOYTÜRK AKIN

Özgeçmiş

Adı Soyadı: Elif SOYTÜRK AKIN

Doğum Tarihi: 16.09.1985

Ünvanı: Öğrenci

Öğrenim Durumu: Lisans

Derece	Alan	Üniversite	Yılı
Lisans	Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği	Ege Üniversitesi	2008
Y. Lisans	Sporda Psikososyal Alanlar	Ege Üniversitesi	2019

Görev Yerleri

Şehit Ömer Halisdemir Kız Anadolu İmam Hatip Lisesi (Beden Eğitimi Öğretmeni)

Türkiye Taekwondo Federasyonu, Taekwondo 4. Kademe antrenörlüğü (2014-devam etmekte)

Başarıları

Taekwondo Dünya 3.lüğü (2006, Güney Korea)

Taekwondo Dünya 2.liği (2007, Güney Korea)

Taekwondo Avrupa şampiyonluğu (2007, Antalya)

Taekwondo Avrupa 2.Liği (2013, İspanya)

E-mail: elifsoyturkakin@gmail.com